

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BRUSY NA LATA 2021-2030

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
1.1. Metodyka opracowania strategii.....	3
1.2. Kontekst planowania strategicznego	4
1.3. Nawiązanie do nadrzędnych dokumentów strategicznych – krajowych oraz regionalnych	4
1.4. Zasady kształtowania polityki przestrzennej w gminie	9
2. Charakterystyka	10
2.1. Położenie gminy	10
2.2. Sytuacja demograficzna.....	17
2.3. Kapitał społeczny	23
2.3.1. Sytuacja gospodarcza	24
2.3.2. Sytuacja finansowa.....	28
2.3.3. Rynek pracy.....	32
2.4. Wychowanie i edukacja.....	38
2.5. Infrastruktura	42
2.6. Kultura, sport i rekreacja	43
2.7. Pomoc społeczna i opieka zdrowotna.....	46
2.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	49
2.9. Środowisko i przestrzeń.....	51
2.10. Turystyka	58
3. Wnioski z diagnozy strategicznej.....	59
4. Wyniki konsultacji społecznych.....	60
4.1. Mieszkańcy gminy.....	61
4.2. Pracownicy instytucji gminnych	66
4.3. Spotkanie konsultacyjne	69
5. Obszar strategicznej interwencji	74

6. Analiza SWOT	77
7. Misja i wizja	82
8. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania	83
8.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań.....	92
9. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej	94
10. System wdrażania	97
11. Ramy finansowe i źródła finansowania	105
12. Monitoring i ewaluacja	106
12.1. Monitoring	106
12.2. Ewaluacja.....	106
13. Ocena ryzyka	109
14. Wnioski i podsumowanie	112

1. Wprowadzenie

1.1. Metodyka opracowania strategii

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy jest dokumentem określającym kierunki i obszary rozwoju gminy jakie stawiać będą przed sobą władze lokalne przez najbliższe kilka lat. Strategia stanowi całościową koncepcję zarządzania rozwojem i jest elementem dopełniającym funkcjonowanie i zrównoważony rozwój danego obszaru. Planowanie strategiczne jest jednym z wyznaczników poprawnego zarządzania gminą, co w dalszym etapie przekłada się na rozwój lokalny. Strategia ma za zadanie przede wszystkim eliminować istniejące bariery, na rzecz wykorzystywania lokalnych atutów. W tym celu podstawowymi elementami w opracowaniu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy są:

- diagnoza strategiczna,
- analiza SWOT,
- wizja i misja,
- cele strategiczne i operacyjne,
- system wdrażania, monitoring i ewaluacja.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy ma za zadanie podnosić poziom życia mieszkańców, uwzględniając ciągle przemiany społeczno-gospodarcze. Wprowadzać ma zmiany jakościowe oraz ilościowe i udoskonalanie narzędzi jakie oferuje gmina. Strategia podkreśla atuty gminy, jednocześnie analizując problemy w niej występujące.

Zasięg oddziaływania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy obejmuje obszar całej gminy, uwzględniając funkcjonowanie poszczególnych sołectw. Analizie poddaje się dane statystyczne dotyczące sytuacji gospodarczej, społecznej, infrastrukturalnej, finansowej oraz kulturowej.

Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Brusy sporządzono na lata 2021-2030 zakładając, że dany zasięg czasowy pozwoli na wdrożenie celów strategicznych, uwzględni analizowane szanse i zagrożenia oraz pozwoli na długotrwały monitoring oraz ewaluację określonych wskaźników, przy wcześniejszym procesie wdrażania. Przy analizie danych statystycznych kierowano się najbardziej aktualnymi spisami na dzień opracowywania strategii. Dane te należy jednak na bieżąco analizować w celu kontroli sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie.

Przy procesie planowania strategicznego wykorzystano takie metody badawcze jak:

- metoda obserwacyjna,
- metoda monograficzna,
- metoda badania dokumentów,
- metoda statystyczna,
- metoda analizy i krytyki piśmiennictwa.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy powinna opierać się na partycypacji społecznej, która oznacza ścisłą współpracę z mieszkańcami badanego obszaru. Idąc za poprawnością konstruowania strategii i wymogami konsultacji społecznych, przeprowadzono na terenie gminy badania społeczne, a z wniosków sformułowano kierunki rozwoju i cele strategiczne.

Przy planowaniu działań strategicznych, kierowano się słabymi i mocnymi stronami, wyodrębniono cele strategiczne, operacyjne, zadania oraz stworzono wizję i misję gminy, która stanowić ma ogólny kierunek rozwoju gminy Brusy.

1.2. Kontekst planowania strategicznego

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy to odpowiedź na zmieniające się procesy społeczno-gospodarcze gminy, powiatu a w końcu całego województwa. Opracowany dokument powstał w celu stworzenia dla gminy kierunku, w jakim powinna planować swój rozwój, realizować istniejące i przyszłe zadania, co w konsekwencji ma prowadzić do poprawy jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy na lata 2021-2030, wspólnie ze Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego oraz innymi dokumentami strategicznymi, ma za zadanie tworzyć kompletny obraz rozwoju gminy.

1.3. Nawiązanie do nadrzędnych dokumentów strategicznych – krajowych oraz regionalnych

Podstawowym dokumentem, który określa współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP). To uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich. Dokument określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, na którą w przyszłej perspektywie planuje się przeznaczyć 72,2 miliarda euro, oraz środków z Funduszy na rzecz Sprawiedliwej Transformacji o wartości 3,8 miliarda euro. Łącznie to około 76 miliardów euro.

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

- *Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego* służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.
- *Fundusz Spójności* służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).
- *Europejski Fundusz Społeczny+* ma być głównym narzędziem UE służącym zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).

Proponowane fundusze polityki spójności będzie uzupełniał *Fundusz Sprawiedliwej Transformacji*. Jest on częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.

Podkreśla się również działania finansowane w ramach *Funduszy norweskich* i *EOG* opierające się na wspólnych wartościach, takich jak poszanowanie godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Działania Krajowego Punktu Kontaktowego oraz Operatorów Programów i Beneficjentów podejmowane są w duchu hasła „Wspólnie działamy na rzecz Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej”. Uczestnicy procesu wdrażania Funduszy norweskich i EOG są związani szeregiem przepisów prawa międzynarodowego oraz krajowego, zobowiązującego do przestrzegania zakazu dyskryminacji ze względu na jakąkolwiek przesłankę – płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie

etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Planowanie strategiczne na poziomie krajowym wyznacza (wg nowych przepisów ustawy¹ o zmianie ustawy i zasadach polityki rozwoju) strategia kraju, na okres 10-15 lat. Podstawowym dokumentem na poziomie krajowym jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), a jej dopełnienie stanowi Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W przyjętej strategii wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Głównym celem strategii krajowej jest *„efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich socjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”*.

We wszystkich aspektach strategii podkreśla się kluczową rolę współdziałania instytucji w wieloszczeblowym systemie zarządzania publicznego w realizacji przekrojowej interwencji publicznej².

Głównymi wyznacznikami określonymi dla rozwoju polityki regionalnej na poziomie kraju są:

- Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczenie zagrożeń środowiska.
- Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych.
- Rozwój wsparcia kapitału ludzkiego i społecznego.
- Wzrost produktywności oraz innowacyjności regionalnych gospodarek.
- Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach.
- Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowanie działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządem terytorialnym i między sektorami.

¹ Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw

² Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

- Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Co więcej, w tworzeniu strategii rozwoju na poziomie krajowym, istotne stają się również dokumenty strategiczne, takie jak:

- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa, rybactwa 2030,
- Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP 2022,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- Plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Zwraca się także uwagę na inne dokumenty uchwalone przez Sejmik Województwa Pomorskiego lub Zarząd Województwa Pomorskiego, które wyznaczają kierunki rozwoju lub określają ramy prowadzenia działań prorozwojowych, takie jak:

- Programy ochrony powietrza (Uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 158/XIII/15 z dnia 26 października 2015 r oraz Uchwała nr 308/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r.),
- Programy ochrony środowiska przed hałasem (Uchwała Nr 89/VIII/19 oraz Uchwała Nr 92/VIII/19 Sejmiku Województwa z dnia 25 kwietnia 2019 roku),
- Uchwała nr 309/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miast województwa pomorskiego, z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,
- Uchwała nr 310/XXIV/20 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie wprowadzania na obszarze województwa pomorskiego, z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu i obszaru miast, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw,

- Uchwała Zarządu Województwa Pomorskiego nr 586/162/20 z dnia 9 lipca 2020 roku w sprawie przyjęcia planu rozwoju sieci dróg wojewódzkich województwa pomorskiego,
- Uchwała Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 788/XXXVII/14 z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Pomorskiego”.

Jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych, na których opiera się Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy jest *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030*. Dokument ten stanowi podstawę do sporządzania kierunków i obszarów rozwoju gminy, które powinny być spójne z założeniami całego województwa pomorskiego, co więcej nie powinny wykraczać poza ich zakres. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy na lata 2021-2030 uwzględniono cele strategiczne oraz wizję i misję Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego i na ich podstawie opracowano bardziej szczegółowe obszary rozwoju. Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Brusy sporządzono z uwzględnieniem podstawowych założeń Strategii Rozwoju Kraju oraz poszczególnych strategii, które dotyczą polityki rozwoju. Istotne informacje zaczerpnięto z Raportu o stanie Gminy Brusy za lata 2018 - 2019 i skorzystano z podanych w raporcie danych statystycznych. Ważnym dokumentem przy opracowaniu celów strategicznych gminy był plan budżetowy na rok 2020 oraz pośrednie dokumenty dotyczące sytuacji finansowej gminy. Jako podstawowe elementy, z których zaczerpnięto dane zastane oraz wyciągnięto wnioski na temat funkcjonowania gminy to:

- Ocena zasobów pomocy społecznej gminy Brusy,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Brusy na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2030,
- Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Brusy na lata 2017-2023,
- Formularz PARPA-G1,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Brusy, Budżety gminne na lata 2018-2020.

Co więcej, jednym z dokumentów planistycznych, który wpłynął na sformułowanie celów oraz kierunków rozwoju dotyczących przede wszystkim infrastruktury technicznej oraz środowiska, jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brusy.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy na lata 2021-2030 opiera się również na poprzedniej Strategii Rozwoju do roku 2020, dzięki której wyciągnięto stosowne wnioski, poszerzono jej działanie bądź przedłużono czas działania poszczególnych celów strategicznych.

1.4. Zasady kształtowania polityki przestrzennej w gminie

Najważniejszymi aspektami przy kształtowaniu polityki przestrzennej jest ład przestrzenny oraz zrównoważony rozwój. Drugi z wymienionych aspektów ma ściśle powiązanie z ochroną środowiska, o czym należy pamiętać przy kreowaniu przestrzeni. Zasady planowania przestrzennego na poziomie gminy określa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W ustawie wskazano dwa dokumenty, które są podstawowymi dokumentami planistycznymi w gminie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego. W MPZP określa się przeznaczenie terenów oraz określa się sposoby ich zagospodarowania i zabudowy. SUIKZP jest dokumentem kreującym politykę przestrzenną gminy, określa lokalne zasady zagospodarowania.

W ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określono zasady, które powinno się uwzględnić podczas kształtowania polityki przestrzennej w gminie, tj.:

- Wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury,
- Walory architektoniczne i krajobrazowe,
- Wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych,
- Wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- Wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób niepełnosprawnych,
- Walory ekonomiczne przestrzeni,
- Prawo własności,
- Potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa,
- Potrzeby interesu publicznego oraz potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w szczególności sieci szerokopasmowych³.

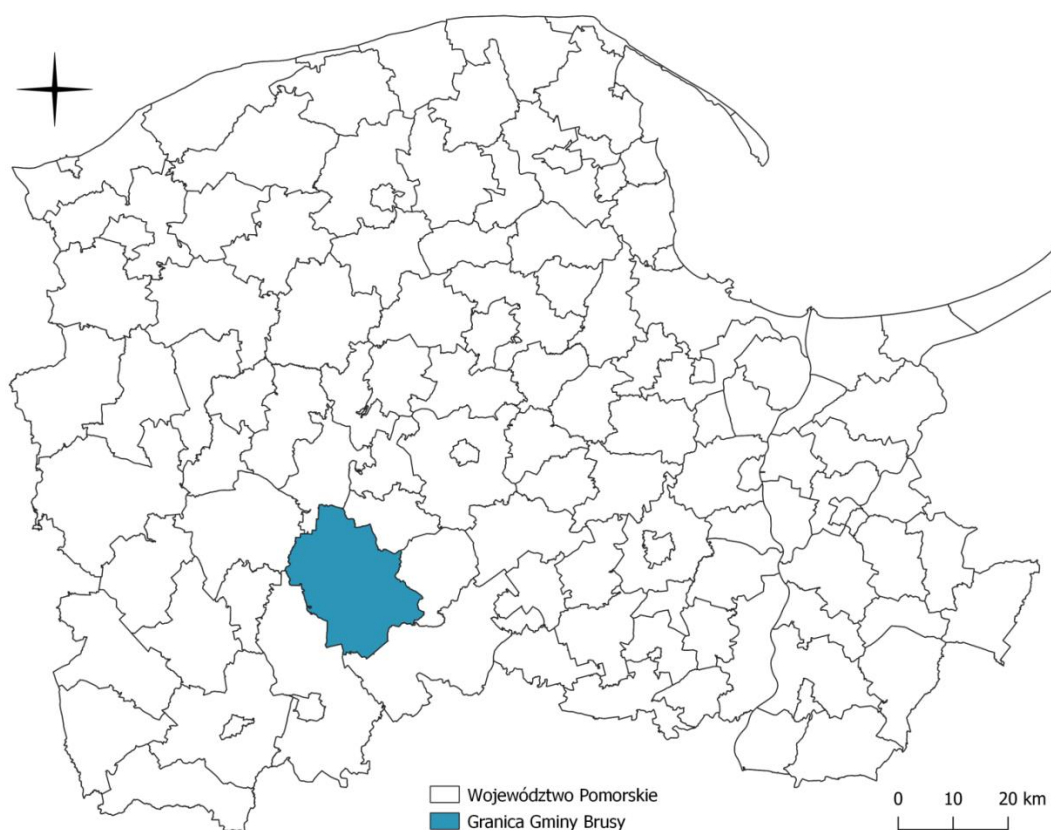
³ Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art. 1 ust. 2 (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz.741).

2. Charakterystyka

2.1. Położenie gminy

Brusy to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim. Jej obszar znajduje się w podregionie Kaszub, na terenie Ziemi Zaborskiej. Gmina zajmuje obszar 40.057 ha, co czyni ją jedną z trzech gmin największych powierzchniowo w województwie pomorskim (ryc.1.). Centralną część gminy stanowi miasto Brusy, które zajmuje powierzchnię 515 ha.

RYC. 1. POŁOŻENIE GMINY BRUSY NA TLE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BAZY DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH (BDOT10K).

W pobliżu gminy Brusy znajdują się takie miasta jak:

- Chojnice (25 km),
- Kościerzyna (40 km),
- Bydgoszcz (108 km),
- Gdańsk (99 km).

Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 235, która stanowi podstawowy odcinek transportowy między Kościerzyną a Chojnicami.

Brusy graniczą z takimi gminami jak:

- Dziemiany (północny wschód),
- Karsin (wschód),
- Studzienice (północ),
- Lipnica (zachód),
- Czersk (południowy wschód),
- Chojnice (południowy zachód).

Gmina Brusy posiada głównie charakter rolniczy, jednak na przestrzeni lat dochodzi do powolnych procesów przemian jakościowych i strukturalnych, które mają na celu zmianę charakteru gminy na bardziej miejski. Miasto, w dużej mierze oparte jest na działalności usługowej oraz przetwórstwie przemysłowym, natomiast obszar gminy obejmujący tereny wiejskie, nadal pozostaje rolniczy z rozwijającą się turystyką. Ośrodkiem tworzących się przemian strukturalnych i kierunków rozwoju jest niewątpliwie samo miasto Brusy, gdzie koncentruje się największy odsetek rozwoju gospodarczego, społecznego, turystycznego czy infrastrukturalnego⁴.

W skład gminy wchodzi 23 sołectwa, a na ich terenie występują również dobrze wykształcone centra usługowe (tab.1.).

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1.	Brusy - Wybudowanie	Brusy-Wybudowanie
2.	Brusy-Jaglie	Brusy-Jaglie
3.	Czapiewice	Czapiewice

⁴ Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023.

		Czapiewice-Wybudowane
4.	Czarniż	Czarniż
		Leśnictwo Gielon
5.	Czarnowo	Czarnowo
6.	Czyczkowy	Czyczkowy
		Czyczkowy-Wybudowanie
7.	Gacnik	Gacnik
8.	Główczewice	Główczewice
9.	Huta	Broda
		Chłopowy
		Huta
		Rudziny
10.	Kinice	Kinice
11.	Kosobudy	Kosobudy
		Kosobudy-Wybudowanie
12.	Leśno	Kaszuba
		Leśno
		Leśno-Wybudowanie
		Wysoka Zaborska
13.	Lubnia	Blewiec
		Lubnia
		Lubnia Popówka
		Lubnia-Wybudowanie
14.	Małe Chełmy	Antoniewo
		Antoniewo-Wybudowanie
		Małe Chełmy
		Małe Chełmy-Wybudowanie
15.	Małe Gliśno	Dąbrówka
		Małe Gliśno
16.	Męcikał	Czernica
		Dębowa Góra
		Gielon

		Męcikał
		Męcikał-Struga
		Okręglik
		Parowa
		Pokrzywno
		Spierwia
		Turowiec
17.	Orlik	Lamk
		Orlik
18.	Przymuszewo	Kruszyn
		Lendy
		Parzyn
		Peplin
		Przymuszewo
		Windorp
19.	Rolbik	Laska
		Rolbik
		Warszyn
		Widno
20.	Skoszewo	Skoszewo
21.	Wielkie Chełmy	Asmus
		Krównia
		Młynek
		Wielkie Chełmy
		Wielkie Chełmy-Wybudowanie
22.	Zalesie	Zalesie
		Zalesie-Wybudowanie
23.	Żabno	Żabno

TAB. 1. GMINA BRUSY Z PODZIAŁEM NA SOŁECTWA (WRAZ Z WYKSZTAŁCONYMI MIEJSCOWOŚCIAMI).

ŹRÓDŁO: RAPORT O STANIE GMINY BRUSY ZA 2019 ROK.

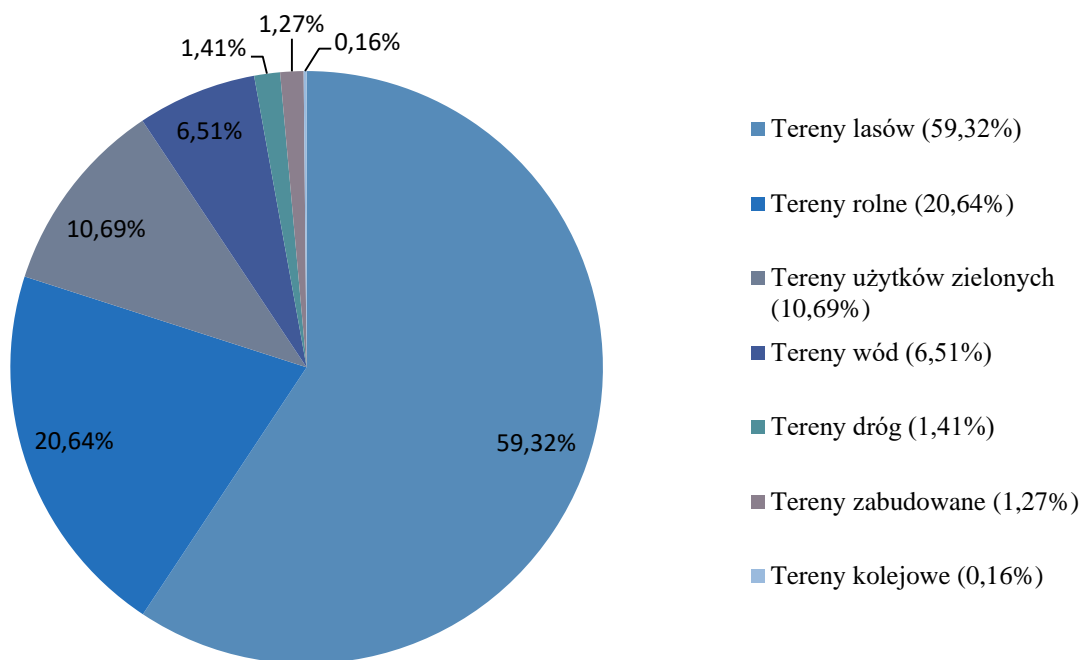
Głównym ośrodkiem o znaczeniu lokalnym, zapewniającym podstawowe usługi jest miasto Brusy. Wokół Brus funkcjonują również ośrodki pomocnicze. Do większych ośrodków na terenie gminy Brusy zaliczamy: Leśno, Kosobudy, Męcikał, Lubnia, Czyczkowy.

RYC. 2. GŁÓWNE OŚRODKI POMOCNICZE NA TERENIE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BAZY DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH.

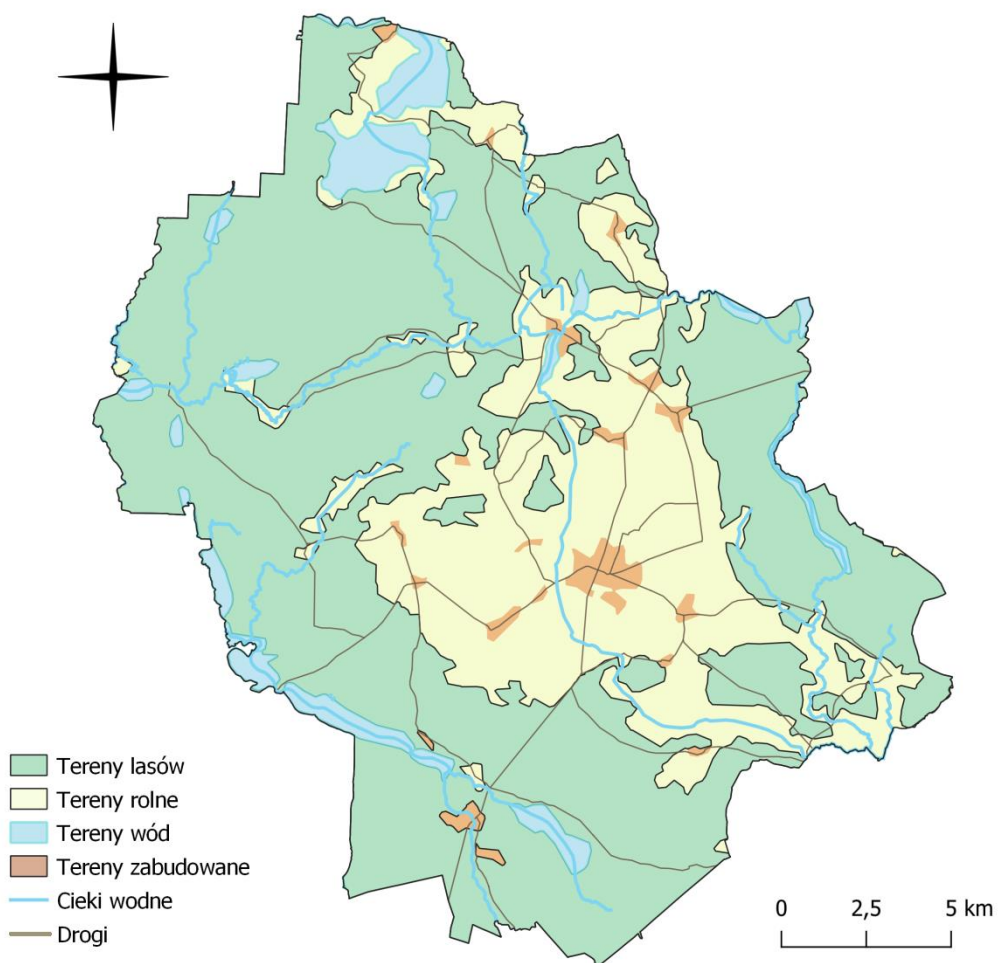
Na obszarze gminy największy odsetek powierzchni stanowią tereny leśne (59,32%), w następnej kolejności tereny rolne (20,64%) oraz użytki zielone (10,69%). Na danym obszarze klasyfikuje się również tereny wód (6,51%), tereny dróg (1,41%), tereny zabudowane (1,27%) oraz tereny kolejowe (0,16%) (wyk.1.).

WYK.1. PROCENT OGÓLNEJ POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ NA TERENIE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: RAPORT O STANIE GMINY BRUSY ZA ROK 2019.

Największą część terenów rolnych dostrzega się w centralnej części gminy, gdzie dominuje również obszar zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej. Przez centralną część gminy przebiega także linia kolejowa. Przy granicach znajdują się zbiorniki wodne i obszary leśne, które pokrywają największą część powierzchni gminy (ryc.3.).

RYC. 3. UŻYTKOWANIE TERENU GMINY BRUSY

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH (BDOT10K).

2.2. Sytuacja demograficzna

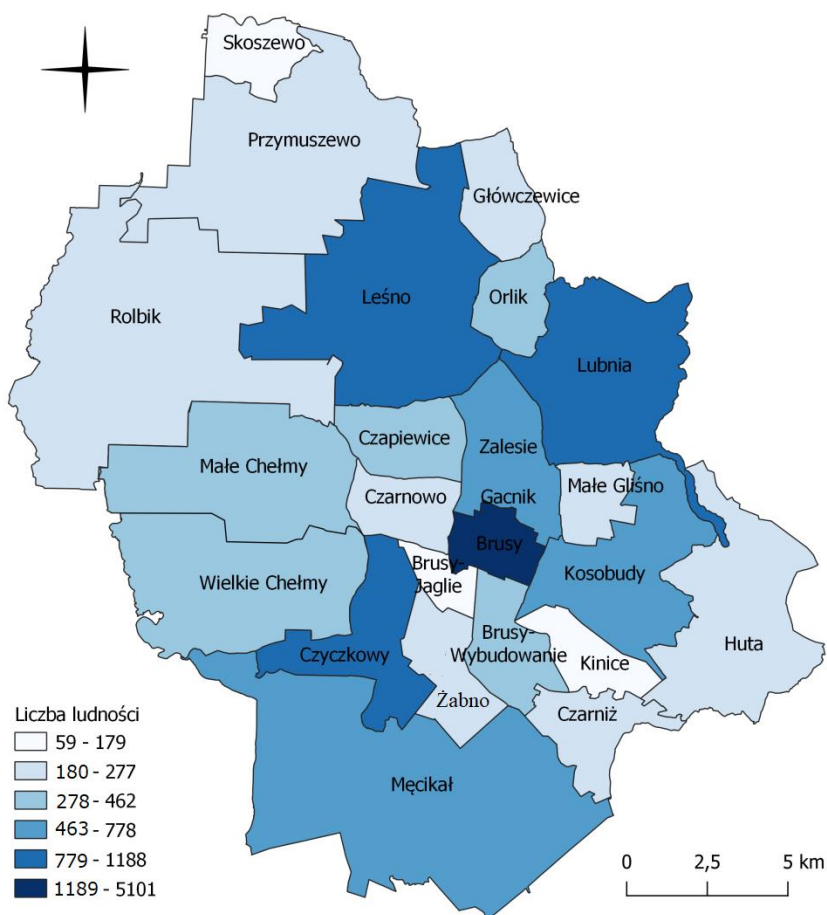
Sytuacja demograficzna i jej dynamiczne zmiany warunkują jedne z podstawowych czynników rozwojowych gminy. Przyrost naturalny czy saldo migracji określają uwarunkowania demograficzne i stanowią podstawę do planowania dalszej realizacji kierunków rozwoju w tym obszarze. Jedną z podstawowych cech pozwalających ocenić potencjał demograficzny jest liczba ludności. Wszystkie procesy demograficzne należy rozpatrywać w perspektywie długoterminowej, dlatego tak ważnym aspektem w diagnozie strategicznej jest analiza aktualnej sytuacji demograficznej.

Gmina⁵

W 2019 roku w gminie Brusy odnotowano 14.576 mieszkańców, z czego 5.101 społeczności lokalnej zamieszkiwało miasto Brusy. Liczba ludności ogółem względem poprzedniego roku (2018) nieznacznie wzrosła, jednak spadła liczba mieszkańców społeczności miejskiej, co może prowadzić do powolnych procesów dezurbanizacyjnych, które polegają na odpływanie ludności miejskiej do pobliskich sołectw wiejskich. Największą liczbę ludności posiadało właśnie miasto Brusy, jednak na tle sołectw wyróżniają się również takie miejscowości jak: Leśno (1.188 mieszkańców), Lubnia (1.006 mieszkańców), Czyczykowy (858 mieszkańców) oraz Męcikał (754 mieszkańców). Wśród wszystkich sołectw pod względem najmniej zamieszkiwanej miejscowości wyróżnia się Skoszewo, które posiada jedynie 59 mieszkańców⁶ (ryc.4.).

⁵Wybrane aspekty diagnozy zostały podzielone na tereny wiejskie oraz miasto ze względu na ich specyficzny charakter oraz istniejące uwarunkowania.

⁶Raport o stanie gminy Brusy za rok 2019.

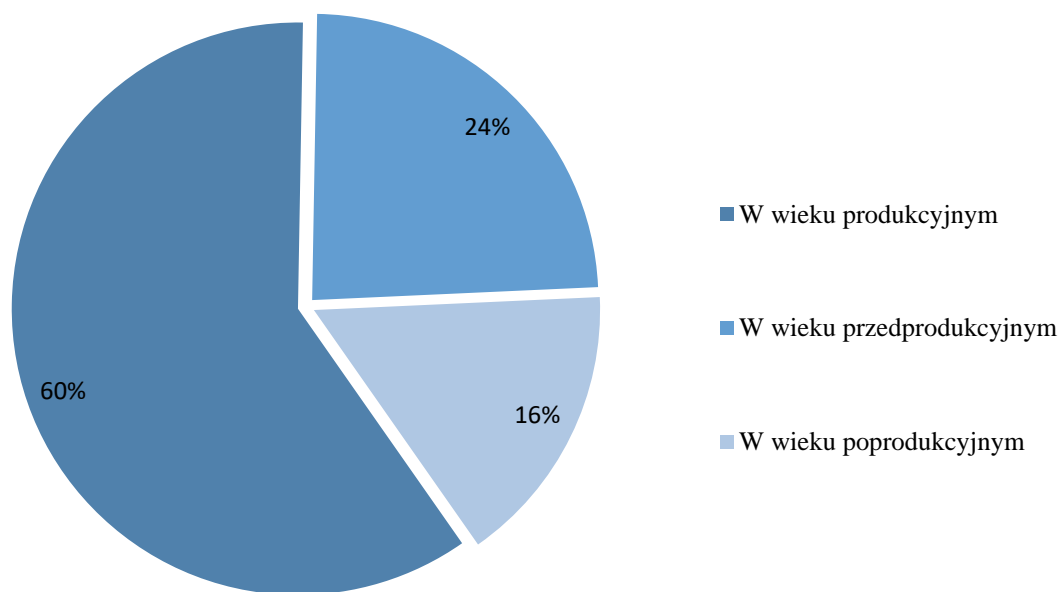

RYC.4. LICZBA LUDNOŚCI WG SOŁECTW W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE RAPORTU O STANIE GMINY BRUSY ZA ROK 2019.

Gęstość zaludnienia w 2019 roku wynosiła 36 osób na 1 km². Wskaźnik ten nie zmienił się istotnie w ciągu ostatnich 5 lat. W gminie zauważa się rosnącą liczbę ludności, gdzie od 2015 roku liczba ta zwiększyła się o prawie 2,5%. Liczba ludności ze względu na płeć rozkłada się dość równomiernie. W 2019 roku odnotowano 7.304 mężczyzn oraz 7.268 kobiet. Ze względu na zdolność do pracy, wyróżnia się duży odsetek osób w wieku produkcyjnym (60%), 24% ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym, a tylko 16% w wieku poprodukcyjnym (wyk.2). Oznacza to dodatni przyrost naturalny w gminie⁷.

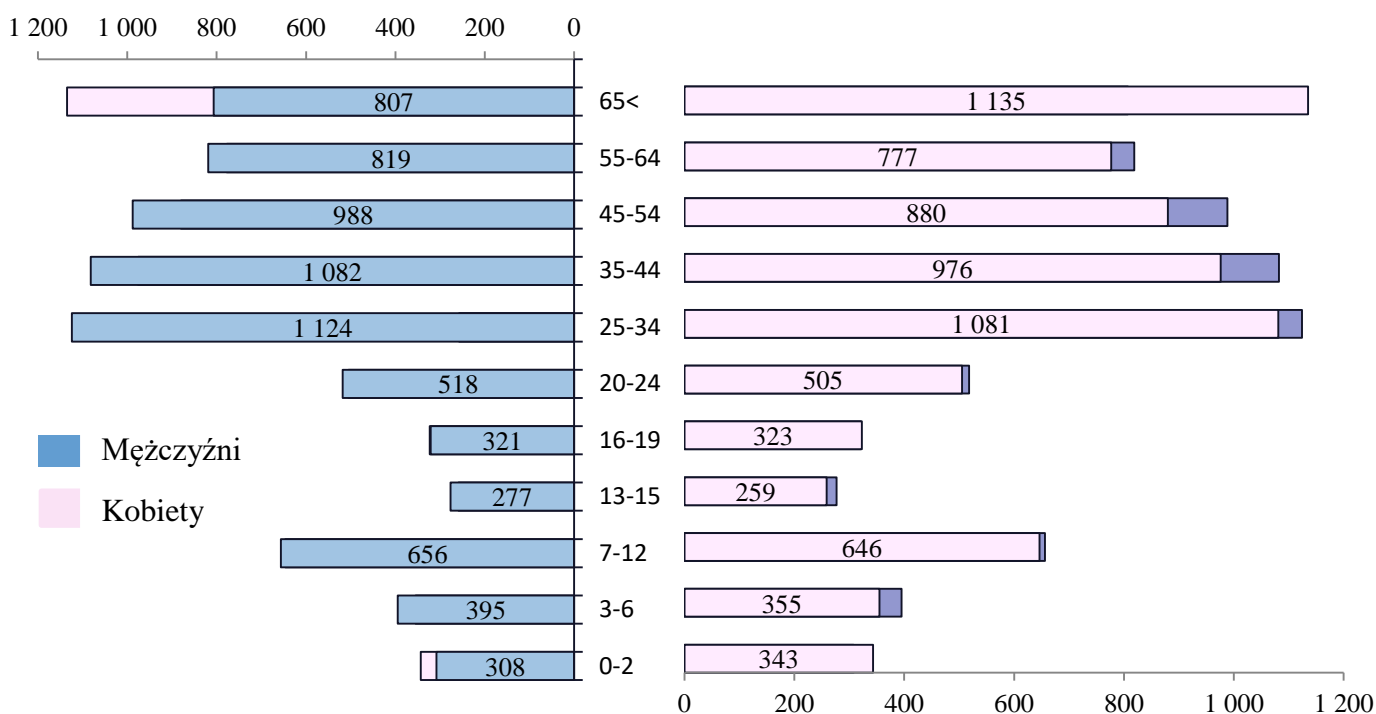
⁷Bank Danych Lokalnych (Grupa: Stan Ludności, Podgrupa: Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w podziale na miasto i wieś).

WYK.2. STRUKTURA LUDNOŚCI W GMINIE BRUSY W ROKU 2019.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH (GRUPA: STAN LUDNOŚCI, PODGRUPA: LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM (17 LAT I MNIEJ), PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM).

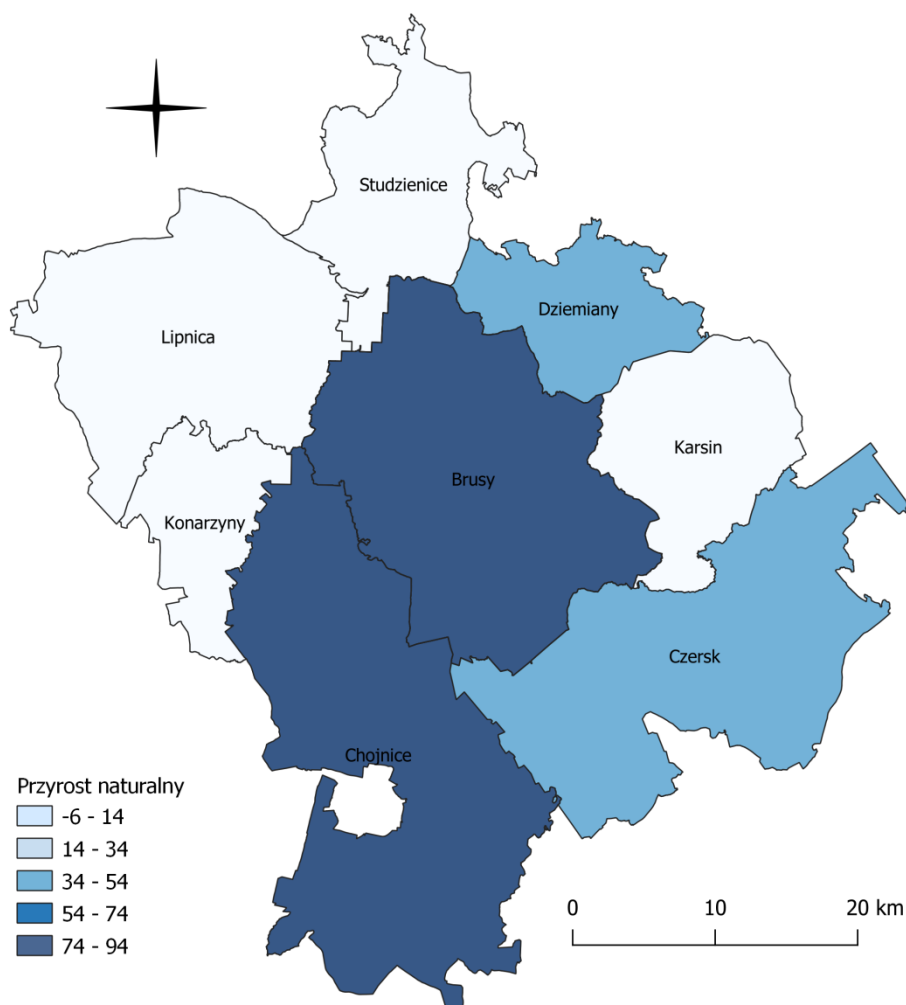
Analizując podział na płeć w gminie, w 2019 roku większość mieszkańców stanowili mężczyźni. Natomiast w różnych grupach wiekowych liczba ta była bardziej zróżnicowana. Przeważającą część stanowiły kobiety w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat). Proporcjonalną liczbę dziewczynek i chłopców odnotowano w kategoriach wiekowych od 2 do 19 lat.

WYK.3. PIRAMIDA WIEKU I PŁCI W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH.

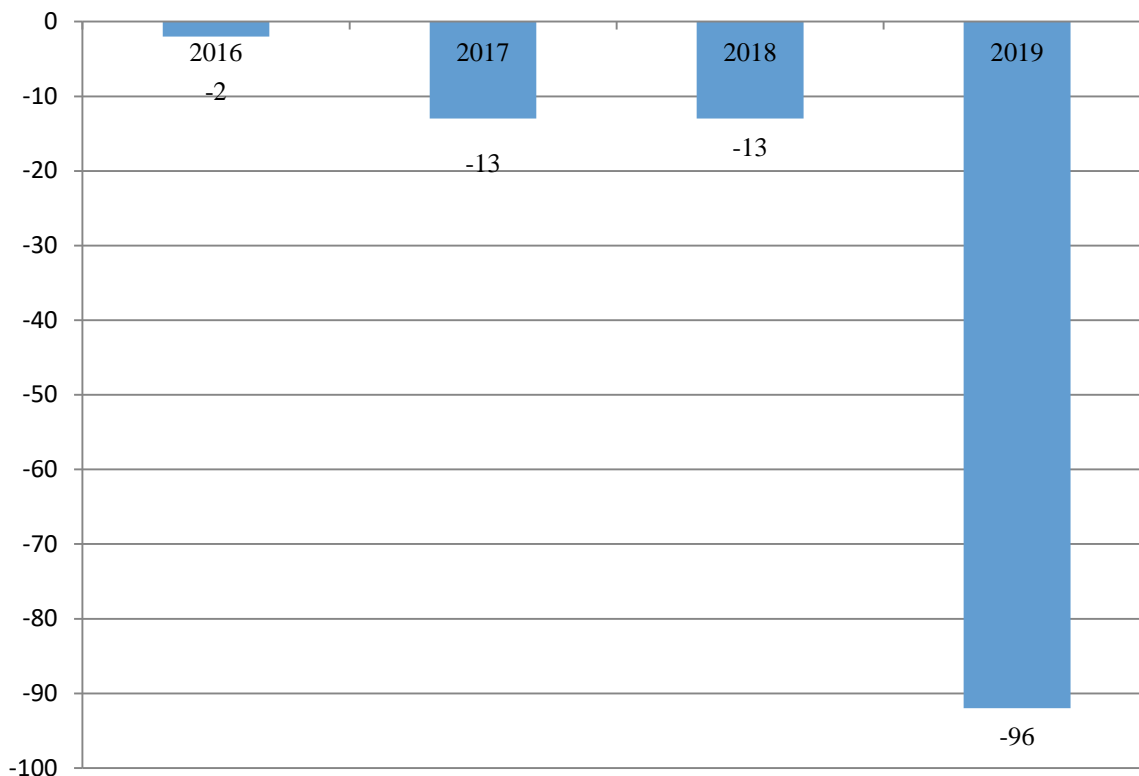
W gminie Brusy na przestrzeni ostatnich lat (2015-2019) występuje dodatni przyrost naturalny (94). Sytuuje to gminę na dobrej pozycji pod względem demograficznym. W porównaniu do sąsiadujących gmin, Brusy wyróżniają się swoją sytuacją demograficzną na tle lokalnym (ryc.5.). Co więcej, wskaźnik dynamiki demograficznej, który oznacza stosunek urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,31, co znowu stanowi pozytywny aspekt w obszarze demograficznym. Liczba ta jest znacznie większa od średniej województwa i znacznie większa od średniej współczynnika dla całego kraju.

RYC. 5. WARTOŚĆ PRZYROSTU NATURALNEGO GMINY BRUSY NA TLE GRANICZĄCYCH GMIN W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH.

Saldo migracji w gminie w 2019 roku było ujemne i wyniosło -96. Oznacza to, że zarejestrowano przeważającą część wymeldowań. Większą część osób migrujących stanowili mężczyźni (-59), natomiast saldo migracji wśród kobiet było ujemne i wynosiło -37. Na przestrzeni lat 2016-2019 saldo migracji znacznie wzrosło, gdzie w 2016 wynosiło -2 natomiast w roku 2019 aż -96 (wyk.4.).

WYK.4. SALDO MIGRACJI W GMINIE BRUSY W LATACH 2016-2019.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH (GRUPA: MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE, PODGRUPA: MIGRACJE NA POBYT STAŁY W GMINIE WG PŁCI I KIERUNKÓW).

Miasto

Porównując wskaźniki i wartości występujące na obszarze miasta Brusy, można zauważyć nieznaczne zróżnicowanie. W 2019 roku odnotowano 5.101 mieszkańców, gdzie w roku 2018 liczba ta wynosiła 5.128, z czego wynika, że w mieście dochodzi do powolnego odpływu ludności. Współczynnik feminizacji w mieście wynosi 102, co oznacza, że na ogólną liczbę ludności przypada więcej kobiet. Liczba osób przypadająca na 1 km² w mieście wyniosła 997. Struktura pracy w mieście kształtuje się bardzo podobnie jak na terenie całej gminy, gdzie przeważają osoby w wieku produkcyjnym. Współczynnik przyrostu naturalnego w mieście jest dodatni i wynosi 36. Saldo migracji Brus jest nieco niższe, a jego wartości nie zmieniały się w tak dynamiczny sposób jak w przypadku całej gminy. W 2015 roku saldo migracji w mieście wynosiło -11 natomiast w roku 2019 o 47 więcej (-58).

2.3. Kapitał społeczny

Kapitał określa się jako zasoby służące pomnażaniu wartości gospodarczych. Aby pomnożyć kapitał należy skorzystać z takich dostępnych środków jak: zasoby pieniężne, środki produkcji oraz zasoby intelektualne⁸. Kapitał społeczny w wymiarze lokalnym (gminy), obejmuje aktualne jak i potencjalne lokalne zasoby społeczne, na które składają się przede wszystkim:

- ład społeczny, w tym relacje między samorządem lokalnym a mieszkańcami,
- sytuacja gospodarcza w gminie i jej powiązania z samorządem lokalnym,
- sieć relacji, znajomości i wzajemnego uznania pomiędzy społecznością lokalną.

Co więcej, kapitał społeczny stanowi podstawę do analizy sytuacji gospodarczej w gminie, w tym jej sytuacji finansowej oraz rynku pracy. Kapitał społeczny w konsekwencji zakłada dążenie do stworzenia społeczeństwa opartego na wiedzy, które w unormowany sposób potrafi stworzyć warunki do rozwoju gospodarczego. Jako, że analiza kapitału społecznego zakłada działania długookresowe, tak ważna jest jego analiza i specyfikacja w tworzeniu strategii rozwoju.

Kapitał społeczny można ocenić poprzez analizę takich, wybranych wskaźników dla gminy jak:

- udział osób posiadających wykształcenie wyższe,
- udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym,
- wartość przyrostu naturalnego,
- udział osób pracujących w rolnictwie/usługach/przemysle,
- procent ludności aktywnej ekonomicznie.

Ponadto, wysokość kapitału społecznego można określić również poprzez analizę zmian w budżecie gminnym, przyrost/spadek ilości przedsiębiorstw gospodarczych czy udział terenów inwestycyjnych w ogólnej powierzchni gminy. Jednakże, to tylko nieliczne aspekty określające wysokość kapitału społecznego. Kapitał społeczny stanowi przede wszystkim społeczność lokalna danej gminy i to na jej podstawie należy analizować wybrane aspekty.

⁸ <https://mfiles.pl/pl/index.php/Kapita%C5%82> (18.08.2020).

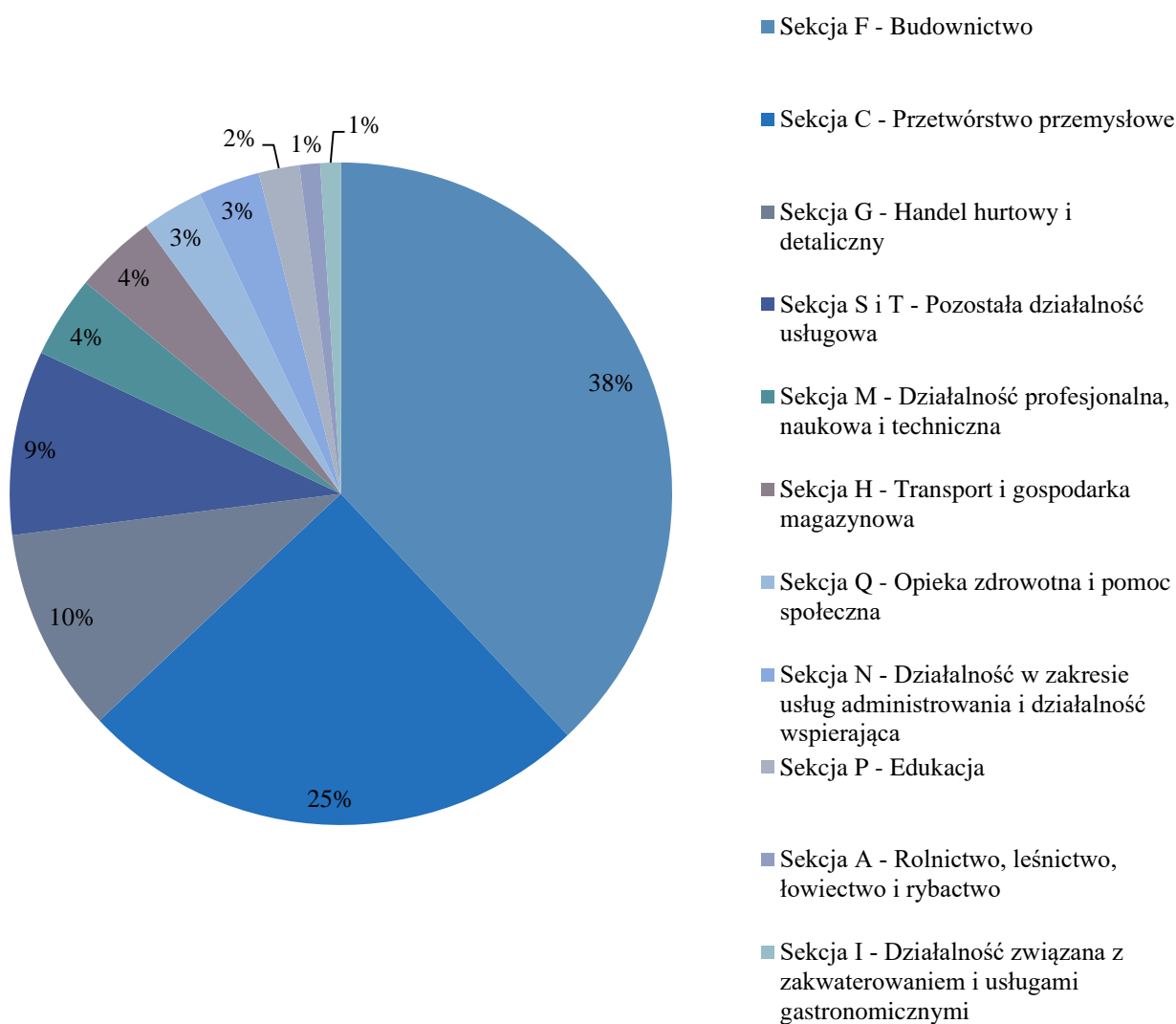
2.3.1. Sytuacja gospodarcza

Sytuacja gospodarcza gminy określa poziom dla rozwoju inwestycji oraz przedsiębiorstwa na jej obszarze. Liczba nowo powstających podmiotów gospodarczych, przede wszystkim określa poziom przedsiębiorczości gminy i chęć lokowania przez potencjalnych przedsiębiorców lokalnych usług na danym terenie. Na sytuację gospodarczą gminy składają się wszystkie czynniki mające bezpośredni bądź pośredni wpływ na poziom jej przedsiębiorczości. Analiza takich uwarunkowań jak: nowo powstałe oraz istniejące podmioty gospodarki narodowej, główne obszary aktywności ekonomicznej czy różnorodność terenów rolniczych oraz inwestycyjnych pozwoli określić poziom rozwoju danego sektora.

Szczególnie ważnym aspektem przy określaniu intensywności terenów inwestycyjnych w gminie jest również analiza istniejącego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, mająca na celu określenie użyteczności poszczególnych obszarów i jej kwalifikacja względem przyszłych inwestycji.

Przedsiębiorczość w mieście i gminie

W 2019 roku w gminie Brusy zarejestrowano 119 nowych podmiotów gospodarczych. Największa część nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zarejestrowana została w Sekcji F – Budownictwo (44 przedsiębiorstwa) oraz Sekcji C – Przetwórstwo Przemysłowe (26 przedsiębiorstw). Najmniejsza ilość nowo powstałych podmiotów gospodarczych zarejestrowana została w sekcjach związanych z działalnością dotyczącą zakwaterowania i usług gastronomicznych oraz działalnością związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją.

WYK.5. NOWO ZAREJESTROWANE PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH (GRUPA: NOWO ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ, PODGRUPA: PODMIOTY NOWO ZAREJESTROWANE WG GRUP SEKCJI PKD 2007).

W 2019 roku w gminie Brusy wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności zostało 878 podmiotów. Nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. ludności było 80. Osoby fizyczne w gminie, które prowadzą działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców stanowiły 760 osób. Struktura działalności gospodarczej wg sekcji PKD 2007 prowadzonej przez osoby w gminie kształtuje się następująco:

Sekcja	Liczba
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	101
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	191
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
Sekcja F - Budownictwo	321
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	235
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	68
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	34
Sekcja J - Informacja i komunikacja	14
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	20
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	54
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	24
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	16
Sekcja P - Edukacja	36
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	40
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	23
Sekcje S i T - Pozostała działalność usługowa	85

TAB.2. LICZBA PODMIOTÓW WG SEKCJI I DZIAŁÓW PKD 2007 ORAZ SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W GMINIE W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH (GRUPA: NOWO ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ, PODGRUPA: PODMIOTY NOWO ZAREJESTROWANE WG GRUP SEKCJI PKD 2007).

Miasto Brusy stanowi wielofunkcyjny ośrodek o znaczeniu lokalnym, gdzie ulokowano większość usług. Miasto stanowi najlepiej wyposażoną pod względem funkcjonalnym część gminy, dlatego na jego obszarze skupia się najwięcej podmiotów gospodarczych. Ponadto, na terenie miasta znajdują się między innymi takie obiekty użyteczności publicznej jak:

- Urząd Miejski,
- Poczta,
- Przychodnia POZ,
- Posterunek Policji,
- Bank,
- Zespół Szkół w Brusach,
- Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach,
- Przedszkola,
- Szkoły Podstawowe,
- Kościół i cmentarz parafialny,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Gminny Zarząd Oświaty,
- Samorządowy Żłobek w Brusach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy.

Według Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, które stanowi podstawowy dokument planistyczny polityki rozwoju przestrzennego na danym terenie, większość obszarów inwestycyjnych stanowi teren miasta Brusy, gdzie lokować można zabudowę mieszkaniową, usługową oraz tereny przemysłowe. Wyodrębniono głównie obszary rolnicze przestrzeni produkcyjnej z możliwością przekształceń. Wyłączone z danego obszaru zostały tereny położone w południowej części gminy, gdzie ustalono tereny przeznaczone głównie pod zielen. W planowanych działaniach inwestycyjnych należy jednak szczegółowo uwzględniać obszary ochrony środowiska kulturowego (więcej na temat środowiska w podrozdziale 2.9.).

W pozostałej części gminy, działalność inwestycyjna jest dość ograniczona ze względu na występujące obszary przyrodniczo chronione. Około połowę ogólnej powierzchni

gminy (20.680 ha) stanowi obszar parku krajobrazowego. W południowej części gminy wyodrębniono tereny z przewagą turystyki pobytowej z działalnością ograniczoną w najmniejszym stopniu i to właśnie w tych obszarach zauważyć można największy turystyczny potencjał inwestycyjny dla całej gminy. Podobne obszary wyodrębniono również we wschodniej części gminy, gdzie również zauważa się dany potencjał.

Współpraca międzygminna

Gmina Brusy przynależy do 4 organizacji takich jak:

- Związek Miast Polskich,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Sandry Brdy”,
- Stowarzyszenie Samorządów posiadających na swoim terenie Parki Narodowe i Krajobrazowe,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka „MORENKA”.

Gmina Brusy posiada miasta partnerskie, które mają na celu wymianę kulturową, gospodarczą oraz turystyczną. W 2006 roku gmina podpisała porozumienie partnerskie z niemieckim miastem Gross Laasch oraz z polskim Ożarowem Mazowieckim (od 2005 roku). Miasta partnerskie pomagają w aktywizacji zawodowej mieszkańców, wspomagają wymianę kulturową między poszczególnymi regionami oraz napędzają turystykę.

2.3.2. Sytuacja finansowa

Według ustawy⁹, budżet gminy stanowi roczny plan jej dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Uchwalany jest w formie uchwały na rok budżetowy. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w ustawach. Dobrze zaplanowany budżet stanowi podstawę do prawidłowego finansowania gminy, co przekłada się na jej dalszy, zrównoważony rozwój.

Dochodami samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, są:

- dochody własne, w tym udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych,

⁹ Art.211.Ustawy o finansach publicznych (t.j Dz. U. z 2021 r. poz. 305).

- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami JST mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, które nie podlegają zwrotowi oraz środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Przychodami są:

- środki pochodzące ze sprzedaży papierów wartościowych oraz innych operacji finansowych,
- środki uzyskane z prywatyzacji majątku jednostek samorządu terytorialnego,
- środki pochodzące z otrzymanych przez jednostkę samorządu terytorialnego pożyczek i kredytów,
- środki uzyskane ze spłat pożyczek udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

W ustawie określa się również wydatki gminy takie jak:

- zadania własne,
- zadania własne obowiązkowe (taki charakter mogą nadać ustawy niektórym zadaniom własnym gminy – art. 7 ust. 2 ustawy samorządowej),
- zadania zlecone wynikające z ustaw,
- zadania wynikające z porozumienia gminy z organami administracji rządowej¹⁰.

Gmina Brusy swoje dochody bieżące otrzymuje głównie z tytułu:

- subwencji ogólnych,
- podstawowych dochodów podatkowych,
- dotacji celowych z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej,
- dotacji celowych z budżetu państwa na programy rządowe,
- dotacji celowych na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień,
- dotacji celowych z budżetu państwa na zadania bieżące własne gminy,

¹⁰Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38. z późn. zm).

- środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na usuwanie azbestu,
- środków otrzymanych z innych gmin na wychowanie przedszkolne,
- dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej,
- opłaty śmieciowej,
- świadczonych usług za media,
- dzierżawy majątku gminy,
- opłat miejscowych.

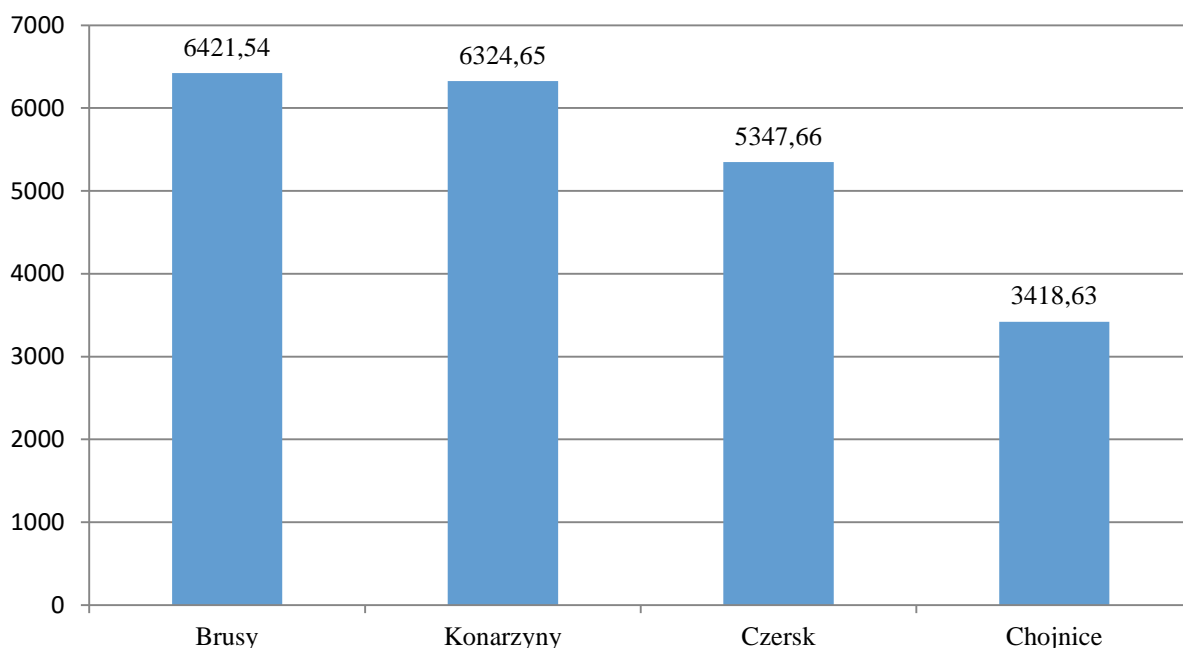
Z najświeższych danych budżetowych jakie należy przeanalizować przy określaniu stanu finansów publicznych jest ocena budżetu na rok 2020 jak i analiza wykonania budżetu za rok 2019 oraz wysokości finansów z poprzednich lat. W 2019 roku planowany budżet gminy Brusy wynosił 101.204.047,26 zł, z czego wykonano 97,85% danego planu. Największą część dochodów budżetu 2019 stanowiły dotacje celowe i dochody z zakresu administracji rządowej oraz subwencje ogólne. Największą część wydatków w 2019 roku stanowiły wydatki z zakresu Rodziny oraz Oświaty i Wychowania, gdzie na dane działy planowany budżet wynosił kolejno 32.262.617,00 zł oraz 24.021.866,00 zł z czego zostały wykonane w 98% oraz 97%. Wyróżniającym się działem wśród wysokości wydatkowanych zasobów finansowych gminy jest również transport i łączność (11.965.952,71 zł), z czego największą część stanowiły wydatki na zadania inwestycyjne. Po wykonaniu budżetu powstała nadwyżka w wysokości 5,080.166,20 zł.

Analizując plan budżetowy i jego realizację w poprzednich latach, można zauważyć wzrost kosztów zakładanego finansowania gminy. Co więcej, wysuwa się zależność, iż w każdym analizowanym roku (2015-2019) nie wykonano w 100% zakładanego planu budżetowego, co spowodowało możliwość uzyskania nadwyżki. Najwyższy plan budżetowy sporządzony przez gminę powstał w 2018 roku i to właśnie w danym czasie gmina wydała największą część funduszy gminnych z wykorzystaniem źródeł obcych – emisji obligacji. Jedynym rokiem w ciągu ostatnich 4 lat (2015-2019), który posiadał deficyt budżetowy powyżej 16 mln był rok 2018. W roku tym rozpoczęto budowę żłobka w Brusach oraz przebudowy dróg gminnych. Ponadto, część wydatków w stronę transportu i łączności w dużej mierze zwiększyła się z rokiem 2019, gdzie stanowiła ponad 13% ogólnej liczby wydatków. W danym roku usuwano skutki nawałnicy, a ich koszt wyniósł 7.532.196 zł.

Zwiększały się również inwestycje gminy w zakresie gospodarki komunalnej i ochrony środowiska¹¹.

Na przykładzie sąsiadujących gmin w powiecie chojnickim, budżet gminy Brusy kształtuje się na wysokiej pozycji. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki gminy są jednym z najwyższych wskaźników w powiecie chojnickim (wyk.6.). Wskaźnik ten jest wyższy od średniego poziomu wydatków w gminach miejsko-wiejskich województwa pomorskiego, który wynosi 5587,30 zł.

WYK.6. WYDATKI WG GMIN W POWIECIE CHOJNICKIM W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA W 2019 ROKU (ZŁ).

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH GMIN W POWIECIE CHOJNICKIM.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Brusy na lata 2020-2028 zakłada, że dochody gminy do 2028 ulegną zmniejszeniu. Szacuje się również zmniejszenie ilości wydatków o ponad 15%. Nie planuje się dochodów majątkowych, które można przeznaczyć na wydatki majątkowe.

¹¹ Sprawozdanie Burmistrza Brus z wykonania budżetu gminy Brusy za rok 2019.

2.3.3. Rynek pracy

Procesy złożoności na rynku pracy wynikają przede wszystkim z wielu różnorodnych czynników określających podaż pracy oraz popyt na pracę. Najważniejszymi aspektami warunkującymi poziom rynku pracy w gminie są przede wszystkim¹²:

- zmiany w strukturze demograficznej ludności gminnej i międzygminnej,
- zmiany strukturalne w grupie ludności w wieku produkcyjnym,
- wzrost bądź spadek społeczności lokalnej opartej na wiedzy.

Praca stanowi jeden z podstawowych elementów polityki społecznej, dlatego jest ona bardzo istotnym elementem kapitału społecznego. Jednym z najważniejszych problemów w obszarze rynku pracy jest niedopasowanie kwalifikacji zawodowych do zapotrzebowania, bądź brak istotnych miejsc pracy w gminie, co zaburza procesy aktywizacji zawodowej. Jednym z podstawowych wskaźników określających poziom rynku pracy jest stopa bezrobocia (na poziomie województwa oraz powiatu), jak i udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym (na poziomie gminy).

Bezrobocie w gminie

Według najbardziej aktualnych danych w dniu opracowywania Strategii, w gminie Brusy w 2019 roku było 538 bezrobotnych i poszukujących pracy. Bezrobocie w 2019 roku wynosiło 14,6% wśród kobiet i 5,5% wśród mężczyzn. Odnosząc się do pozostałych gmin w powiecie chojnickim i sąsiadujących gmin, Brusy posiadają dość niski udział osób bezrobotnych, jednakże należy wziąć pod uwagę liczbę ludności w poszczególnych gminach. W 2019 w powiecie chojnickim odnotowano natomiast stopę bezrobocia na poziomie 7,8%, która w porównaniu do danych dla całego województwa oraz Polski jest dużo wyższa.

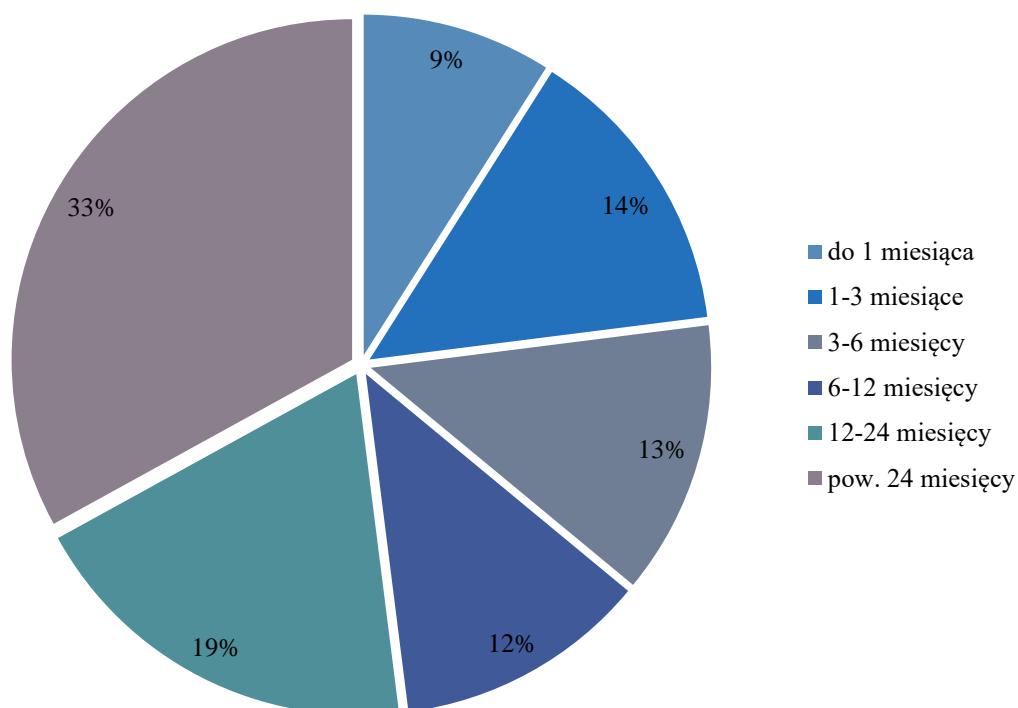
Aby dokonać dokładnej diagnozy sytuacji na rynku pracy, należy wziąć pod uwagę aspekty związane z czasem pozostawania bez pracy, wiekiem, wykształceniem, stażem pracy oraz płcią.

¹² K. Sipurzyńska-Rudnicka. Uwarunkowania demograficzne i edukacyjne sytuacji na polskim rynku w latach 1990-2013. Wrocław. 2014.

W gminie Brusy w 2019 roku w sektorze rolnictwa było 21,7% aktywnych zawodowo mieszkańców. Ludność pracująca w przemyśle i budownictwie stanowiła 35,5%, natomiast w sektorze usługowym 19,1%.

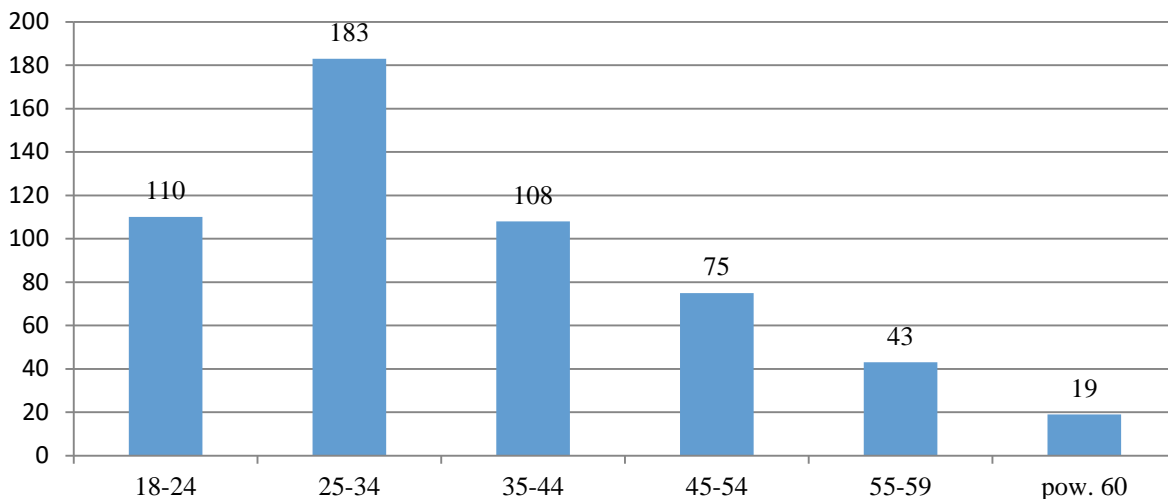
W 2019 roku największą część bezrobotnych zarejestrowanych w kategorii czasu pozostawania stanowili bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 24 miesięcy oraz 12-24 miesięcy. Najmniej bezrobotnych określało się w przedziale 6-12 miesięcy oraz do 1 miesiąca bez pracy (wyk.7.).

WYK.7. BEZROBOTNI WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W MIESIĄCACH W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPiPS – 01.

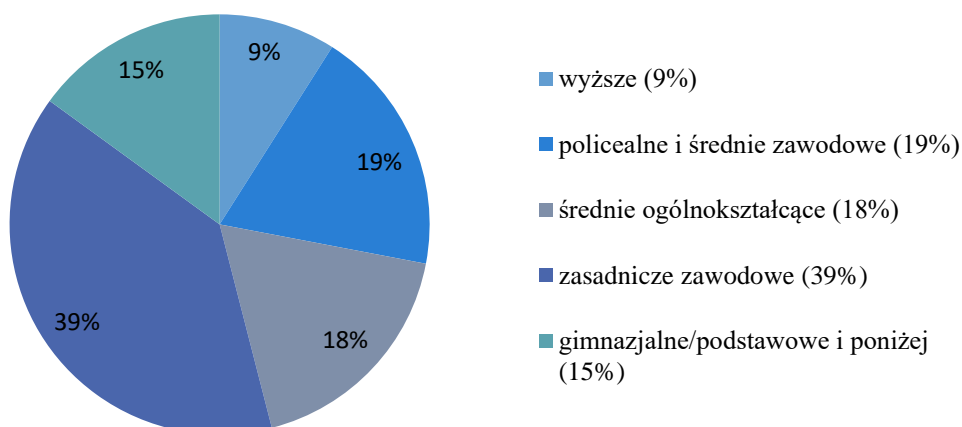
Odnosząc się do wieku bezrobotnych, największą część stanowią osoby między 25-34 rokiem życia. Duża liczba społeczności lokalnej nieposiadająca pracy zawiera się w przedziale od 18 do 24 lat oraz od 35-44 lat. Najmniejszy odsetek to osoby zbliżające się do wieku poprodukcyjnego (55-59 lat) oraz osoby po 60 roku życia (wyk.8.).

WYK.8. BEZROBOTNI WG WIEKU W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPiPS – 01

Poziom wykształcenia to jedna z ważniejszych kwestii warunkujących szanse na rynku pracy. W gminie Brusy największy odsetek osób bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (211 osób). Następnie kolejno wykształcenie policealne i średnie zawodowe (100 osób), średnie ogólnokształcące (99 osób), gimnazjalne/podstawowe i poniżej (80 osób) oraz wyższe (48 osób). Najmniejszy odsetek stanowią osoby z wykształceniem wyższym, ze względu na wyższe kwalifikację i szerszą możliwość aktywizacji zawodowej (wyk.9.).

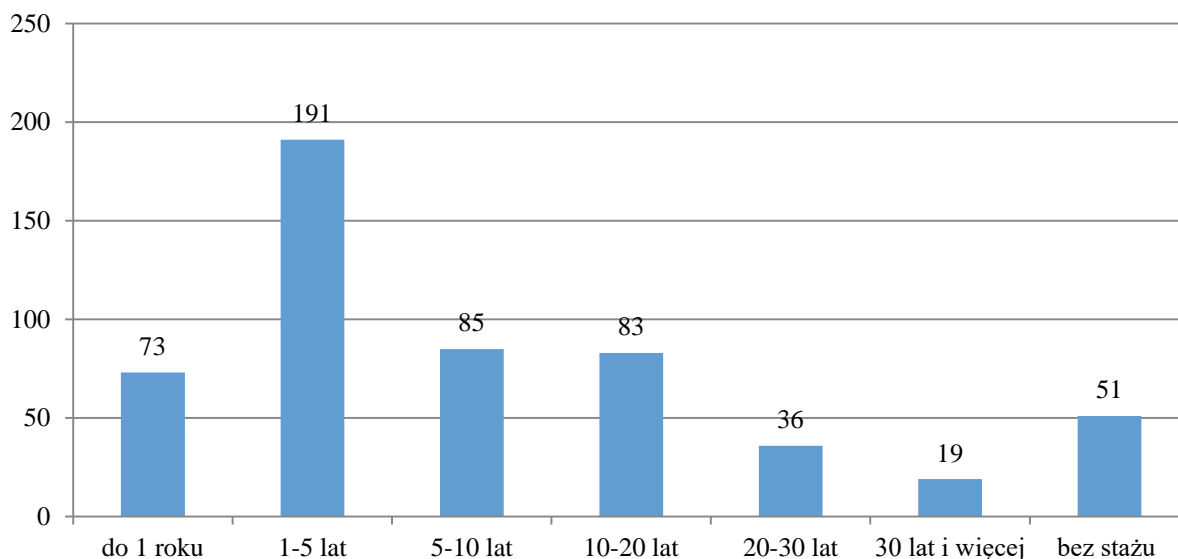

WYK.9. BEZROBOTNI WG WYKSZTAŁCENIA W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPiPS – 01.

Odnosząc się do stażu pracy, który posiadały osoby bezrobotne, największy ich odsetek stanowią osoby, które posiadają od 1-5 lat stażu (191 osób), natomiast najmniejszy bezrobotni, którzy pracowali 30 lat i więcej. Sytuacja w innych przedziałach kształtowała się dość równomiernie (wyk.10.).

WYK.10. BEZROBOTNI WG STAŻU PRACY W GMINIE BRUSY W 2019 ROKU.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MRPiPS – 01.

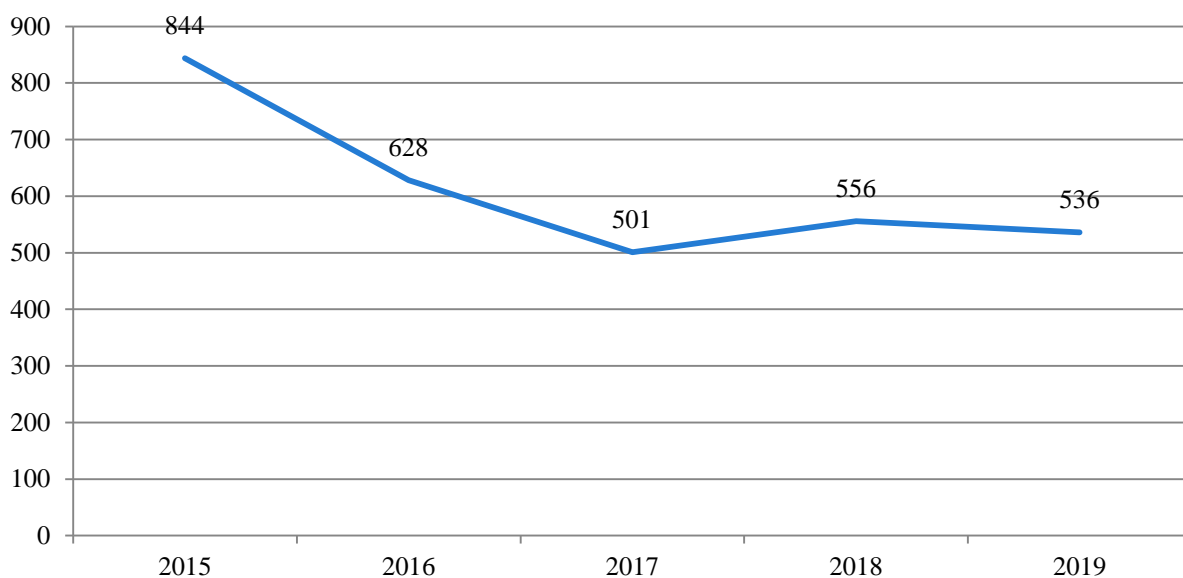
Sytuacja kobiet bezrobotnych w gminie kształtuje się bardzo podobnie jak w przypadku ogólnej liczby mieszkańców nieposiadających pracy. Wśród ogólnej liczby bezrobotnych, kobiety stanowią 65% ogólnej liczby bezrobotnych w gminie. Najwięcej kobiet pozostaje bez pracy powyżej 24 miesięcy i są to głównie kobiety między 18 a 44 rokiem życia (największy odsetek to kobiety w wieku od 25-34 lat - 146 kobiet). Duża część bezrobotnych kobiet posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, natomiast najmniejsza część wykształcenie wyższe. Wśród kobiet bezrobotnych największa ich część posiada od 1 do 5 lat stażu pracy¹³.

W 2016 roku liczba osób bezrobotnych w gminie Brusy w dynamiczny sposób zmniejszyła się. Liczba osób bezrobotnych względem poprzedniego roku (2018) zmniejszyła

¹³ ZAŁĄCZNIK nr 1 do sprawozdania MRPiPS – 01. Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

się o 3,5%, jednakże zwiększyła się o 7% względem roku 2017. Podobnie jak w roku bazowym (2019), w latach poprzednich struktura bezrobotnych kształtowała się na podobnym poziomie. Największą część również stanowiły osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy, posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz mające od 25-34 lat.

WYK.11. DYNAMIKA LICZBY BEZROBOTNYCH W LATACH 2015-2019 W GMINIE BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH STATYSTYCZNYCH POWIATOWEGO URZĘDU PRACY.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w 2019 roku zgłoszono 398 ofert pracy dla gminy Brusy. Liczba ta znacząco zmniejszyła się względem poprzednich lat, gdzie w 2017 wysokość zgłoszeń wyniosła 655 a w 2018 - 640. Najwięcej ze zgłaszanych ofert pracy w 2019 roku dotyczyło stanowiska pakowacza ręcznego (95 ofert). Następnie, kolejno pracodawcy oferowali takie stanowiska jak: pomocniczy robotnik w przemyśle przetwórczym, pomocniczy robotnik budowlany, magazynier, sprzedawca, elektryk, kasjer handlowy, kucharz, pomoc kuchenna.

Powiat chojnicki prowadzi również oferty aktywizacji zawodowej, włączając w to gminę Brusy. W 2019 roku Powiatowy Urząd Pracy zaproponował społeczności lokalnej Brus takie formy aktywizacji zawodowej jak:

- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,

- dotacje w ramach bonu na zasiedlenie,
- refundacja kosztów doposażenia,
- bon zatrudnieniowy,
- świadczenie aktywizacyjne,
- grant na telepracę,
- refundacja składek na ubezpieczenia społeczne,
- dofinansowanie wynagrodzeń za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego pow. 50,
- rozpoczęcie szkolenia,
- rozpoczęcie stażu,
- prace społeczne użyteczne,
- poradnictwo zawodowe.

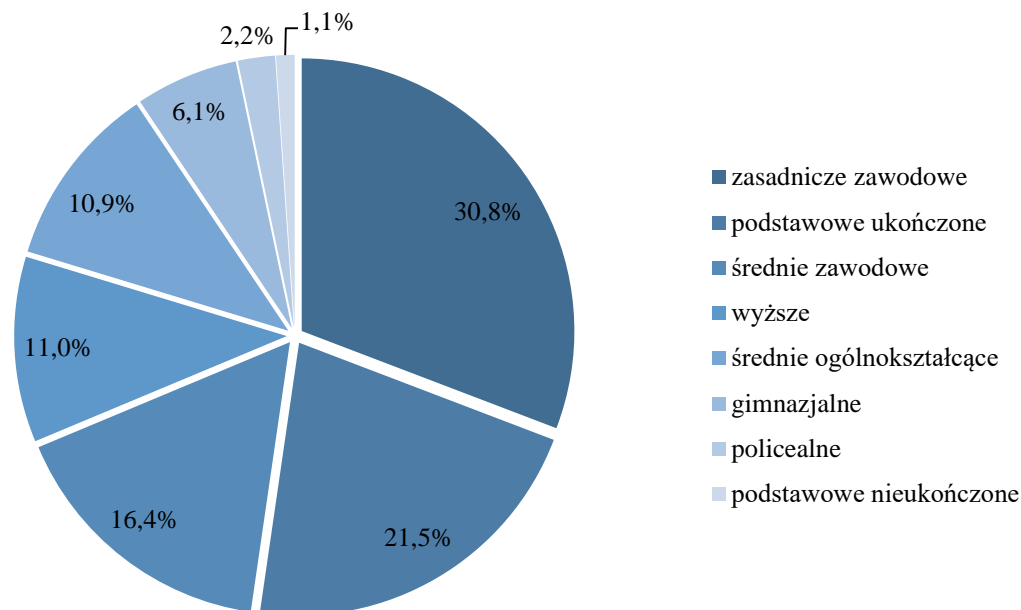
Na przestrzeni lat 2017-2019 w dużej mierze zwiększyła się liczba osób korzystających z poradnictwa zawodowego. W 2017 oraz 2018 roku z indywidualnych porad w gminie korzystało kolejno 32 oraz 27 osób, gdzie w 2019 roku ich liczba wynosiła już 139. Zmniejszył się jednak udział osób korzystających z refundacji kosztów doposażenia oraz osób rozpoczynających szkolenia.

Spółeczeństwo oparte na wiedzy

Spółeczeństwo oparte na wiedzy charakteryzuje się przede wszystkim wysoką rolą sektora usług w gospodarce, rozwojem zdrowia, oświaty, nauki, wzrastającą liczbą specjalistów oraz naukowców, wiedzą teoretyczną. Jednakże na poziomie gminy należy zwrócić uwagę na takie aspekty jak m.in. poziom wykształcenia w gminie, jakość kształcenia, jakość służby zdrowia¹⁴ czy udział usług na rynku lokalnym.

Największa część mieszkańców gminy Brusy (według najświeższych danych – Narodowy Spis Powszechny 2011 r.) posiada wykształcenie zawodowe (30,8%). Duży odsetek osób posiada również wykształcenie podstawowe ukończone (21,5%) oraz średnie zawodowe (16,4%). Wykształcenie wyższe posiada jedynie 11% ogółu społeczności lokalnej. Najmniejszy odsetek stanowią osoby o wykształceniu policealnym (2,2%) oraz podstawowym nieukończonym (1,1%) (wyk.12.).

¹⁴ Dane obszary przeanalizowane zostały w podrozdziałach 2.6 ,2.8, 2.9.

WYK.12. POZIOM WYKSZTAŁCENIA W GMINIE BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE NARODOWEGO SPISU POWSZECHNEGO W 2011 ROKU.

2.4. Wychowanie i edukacja

Zgodnie z zapisami Konstytucji RP, każdy człowiek ma prawo do nauki, a nauka dla osób do 18 roku życia jest obowiązkowa. Organem prowadzącym szkoły publiczne są przede wszystkim jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań własnych gminy, należy zakładanie i prowadzenie przedszkoli oraz szkół podstawowych. Co więcej, jakość i system edukacji w gminie staje się motorem napędowym dla rozwoju kapitału społecznego, podnoszenia kwalifikacji nauczycieli czy stworzenia dla dzieci i młodzieży szans na dogodne wejście na rynek pracy.

Na terenie gminy Brusy znajduje się 10 szkół podstawowych, w tym dwie szkoły położone są na terenie miasta Brusy:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Pawła II w Brusach
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Brusach,
- Szkoła Podstawowa w Czapiewicach,
- Szkoła Podstawowa im. Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski” w Lubni,
- Szkoła Podstawowa im. Bł. Ks. Józefa Jankowskiego w Czyczkowach,

- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Leśnie,
- Szkoła Podstawowa w Męcikale,
- Szkoła Podstawowa im. Księdza Kanonika Bolesława Śledzia w Kosobudach,
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Sikorskiego w Wielkich Chełmach,
- Szkoła Podstawowa w Zalesiu.

Największy odsetek dzieci uczęszczających do szkoły w roku szkolnym 2019/2020 posiadała Szkoła Podstawowa NR 1 w Brusach (533 uczniów), z czego największą część stanowili uczniowie klas III. Najmniejszą pod względem ilości uczniów szkołą podstawową w gminie Brusy, była Szkoła Podstawowa w Czapiewicach (43 uczniów).

Nazwa Szkoły	„0”	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Kl. IV	Kl. V	Kl. VI	Kl. VII	Kl. VIII	Razem:
SP NR 1 Brusy	49	44	84	99	22	68	97	43	27	533
Liczba oddziałów	2	2	4	4	1	3	4	2	1	23
SP Brusy Nr 2	0	44	0	0	18	62	67	45	61	297
Liczba oddziałów	0	2	0	0	1	3	3	2	2	13
SP Leśno	25	15	21	14	9	21	38	17	24	184
Liczba oddziałów	1	1	1	1	1	1	2	1	1	10
Filia Przymuszewo	8	0	4	2	0	0	0	0	0	14
Liczba oddziałów	1	0	1	1	0	0	0	0	0	3
SP Kosobudy	22	10	19	14	12	27	20	22	12	158
Liczba oddziałów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
SP Wielkie Chełmy	13	14	11	11	12	15	16	12	9	113
Liczba oddziałów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Filia Rolbik	6	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Liczba oddziałów	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
SP Lubnia	15	16	19	19	10	17	32	18	18	164

Liczba oddziałów	1	1	1	1	1	1	2	1	1	10
SP Czyczkowy	37	9	13	13	8	15	12	19	8	134
Liczba oddziałów	2	1	1	1	1	1	1	1	1	10
SP Zalesie	16	12	5	6	7	6	8	10	10	80
Liczba oddziałów	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
SP Męcikał	12	8	9	2	0	5	11	0	0	47
Liczba oddziałów	1	1	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0	0	4
SP Czapiewice	14	6	10	2	0	4	7	0	0	43
Liczba oddziałów	1	1	1	1	0	1	1	1	0	7
Razem: (liczba uczniów)	217	178	195	182	98	240	308	186	169	1773

TAB.3. LICZBA DZIECI W POSZCZEGÓLNYCH KLASACH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2019/2020.

ŹRÓDŁO: URZĄD MIEJSKI W BRUSACH.

W 2019 liczba etatów wśród wszystkich nauczycieli w gminie Brusy wynosiła 214,99 etatów. Liczba ta zmniejszyła się względem roku 2018, gdzie wynosiła 215 oraz zwiększyła względem roku 2017 (207,97). W jednostkach oświatowych 11 nauczycieli otrzymało awans zawodowy.

W 2019 roku gmina Brusy realizowała zadania oświatowe, takie jak¹⁵:

- lekcje języka angielskiego oraz niemieckiego, na które uczęszczało 355 uczniów,
- lekcje języka kaszubskiego, na które uczęszczali uczniowie ze wszystkich szkół w gminie Brusy (554 uczniów),
- działania ukierunkowane na dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym takie zajęcia jak: rewalidacja, logopedia, zajęcia wyrównawcze, zindywidualizowana ścieżka rozwoju, praca z nauczycielem wspierającym, nauczanie indywidualne,
- rozpoczęcie realizacji projektu „Żłobek w Brusach szansą na zwiększenie zatrudnienia i powrotu na rynek pracy”, który został współfinansowany ze środków Europejskiego

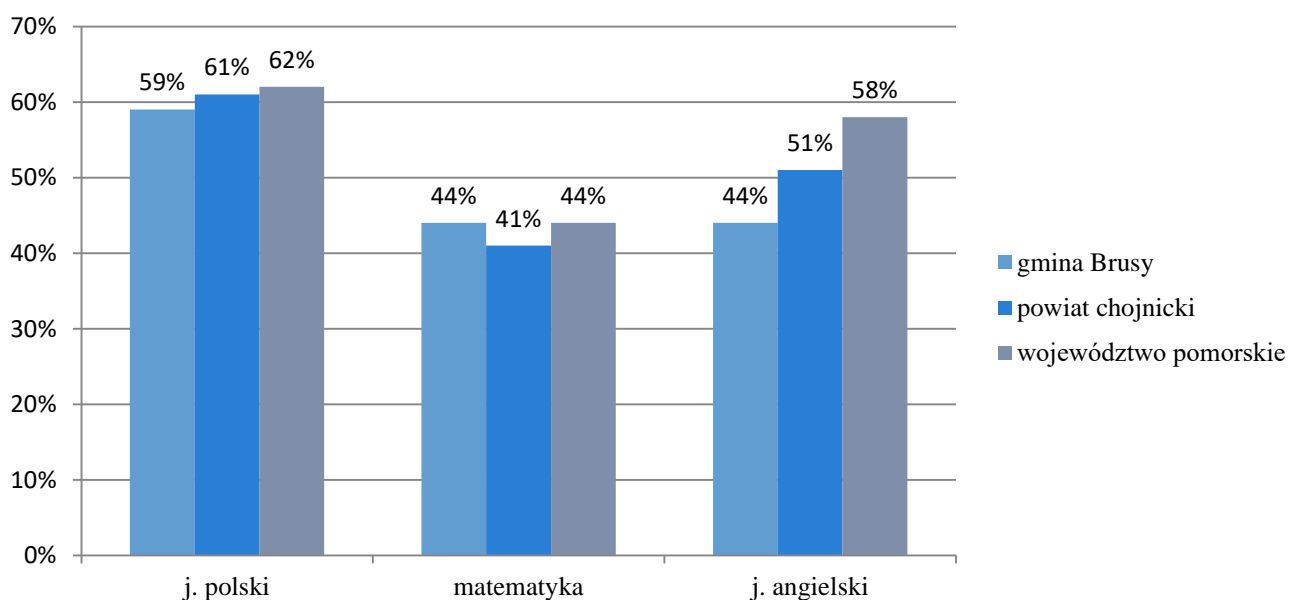
¹⁵ Raport o stanie gminy za 2019 rok.

Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Na terenie Miasta i Gminy Brusy zauważa się niewystarczający stan techniczny budynków oświatowych, wraz z ich ogólnym wyposażeniem. Ponadto, zwraca się szczególną uwagę na potrzebę adaptacji przestrzeni publicznych wokół szkół i obiektów najczęściej uczęszczanych przez młodzież, w celu zwiększenia możliwości spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

W egzaminie ósmoklasisty przeprowadzonym w kwietniu 2019 roku udział wzięło 183 uczniów, z czego najlepsze wyniki uczniowie uzyskali z języka polskiego (59%). Względem zdawalności z języka polskiego dane wyniki plasują się na niższym poziomie niż ogólne wyniki dla powiatu chojnickiego (61%) oraz województwa pomorskiego (62%). Część matematyczna lokowała się na wyższym poziomie niż średnia dla powiatu chojnickiego (dla gminy Brusy to 44%, dla powiatu chojnickiego 41%) natomiast wyniki z języka angielskiego były niższe niż dla średniej powiatu oraz województwa. W związku z niską średnią zdawalności egzaminów, szczególnie w zakresie języka angielskiego, ważnym elementem dla rozwoju kapitału społecznego w gminie jest systematyczne podnoszenie kompetencji młodzieży.

WYK.13. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY PRZEPROWADZONEGO W 2019 W GMINIE BRUSY W ODNIESIENIU DO POWIATU ORAZ WOJEWÓDZTWA.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE RAPORTU O STANIE GMINY ZA 2019 ROK.

2.5. Infrastruktura

Infrastruktura gminy to jeden z najistotniejszych czynników warunkujących jej rozwój. Poziom infrastruktury może decydować o atrakcyjności gminy, co więcej, jest czynnikiem aktywizującym poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Na infrastrukturę składają się takie czynniki jak: infrastruktura społeczna (w tym budynki publiczne), infrastruktura techniczna (prąd, gaz, ogrzewanie, wodociągi, system odprowadzania ścieków oraz transport, w tym drogi).

Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Brusy znajduje się 3134 budynków mieszkalnych. Na przestrzeni lat, liczba mieszkań systematycznie wzrasta i od 2015 roku szacuje się wzrost ilości wybudowanych budynków o 8%. Według Banku Danych Lokalnych, przeciętną liczbę powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca określa się na 25,2 m², natomiast przeciętną liczbę osób na jedno mieszkanie szacuje się na 3,97. Ogólną powierzchnię użytkową mieszkań określa się na 367536 m².

Analizując zasoby mieszkaniowe w 2019 roku gmina Brusy posiadała 75 mieszkań komunalnych zlokalizowanych w 25 budynkach, w tym 3 budynki objęte współwłasnością. Gmina posiada 1 lokal socjalny oraz 4 lokale zlokalizowane w budynkach wspólnoty i 4 w budynkach szkolnych. Najwięcej lokali mieszkalnych znajduje się w mieście Brusy (34).

Infrastruktura techniczna

Szacuje się, że na terenie gminy duża część budynków mieszkalnych podłączona jest do infrastruktury technicznej, w tym 93,8% do infrastruktury wodociągowej, 80,5% do kanalizacji, a 100% mieszkań w mieście Brusy podłączonych jest do wodociągów i 99,2% do kanalizacji.

Transport

Na terenie gminy Brusy mieszkańcy przemieszczają się głównie poprzez własny transport samochodowy. Jednakże funkcjonuje również autobusowa komunikacja zbiorowa. Przez teren gminy Brusy przebiega też linia kolejowa relacji Chojnice-Kościerzyna.

2.6. Kultura, sport i rekreacja

Dziedzictwo kulturowe

Gminna Ewidencja Zabytków

Na terenie gminy Brusy 353 obiekty włączone zostały do Gminnej Ewidencji Zabytków. Wśród nich stan zachowania zabytków ocenia się na zróżnicowanym poziomie i jest to m.in. cmentarz parafialny, zespół dworsko parkowy czy aleja lipowa. Jako najcenniejsze oraz najbardziej charakterystyczne fragmenty krajobrazu kulturowego gminy Brusy ocenia się Cmentarzysko w Leśnie oraz Zespół Osiedleńczy: Przymuszewo-Wysoka Zaborska-Windrop-Parzyn. Jako istotne elementy krajobrazu kulturowego wymienia się również trakty historyczne, ogrody i parki dworskie, aleje oraz zadrzewienia śródpolne czy cmentarze, mogiły i miejsca pamięci. Co więcej, na terenie gminy znajduje się nieczynny cmentarz ewangelicki z XIX wieku oraz dwa cmentarze z pochówkami z okresu II wojny światowej.

Rejestr zabytków nieruchomości

Jednym z wpisanych do rejestru zabytków wraz z działką jest Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych w Brusach, który stanowi dominantę na tle całości miasta Brusy. Kościół istnieje od lat 60 XVIII wieku i zlokalizowany jest w centralnej części miasta. Obiektem wpisanym do rejestru zabytków województwa pomorskiego jest również Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Leśnie. Kościół znajduje się po południowej stronie głównej drogi przebiegającej przez miejscowość Leśno i położony jest nad jeziorem, otoczony murem z kamieni polnych¹⁶. Na terenie gminy znajduje się również historyczny Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kosobudach wraz z dawną pastorówką, który został objęty ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa pomorskiego.

¹⁶ Program Opieki nad Zabytkami Gminy Brusy na lata 2016-2019.

FOT. 1. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH W BRUSACH.

ŹRÓDŁO: URZĄD MIEJSKI W BRUSACH.

FOT. 2. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W LEŚNIE.

ŹRÓDŁO: URZĄD MIEJSKI W BRUSACH.

**FOT. 3. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA
W KOSOBUDACH.**

ŹRÓDŁO: URZĄD MIEJSKI W BRUSACH.

Na terenie gminy, obiektami, które podkreślają bogato kulturowy charakter gminy są również pałace i dwory umiejscowione w miejscowościach Wielkie Chełmy, Leśno, Żabno, oraz Kaszuba. Niektóre obiekty poddane zostały modernizacji, a wśród nich znalazły się również obszary, wokół których przeprowadzono rewitalizację.

Wśród dziedzictwa gminnego znaleźć można również pochodzące z XIX wieku kamienice. Najcenniejsze z nich znajdują się na terenie miasta Brusy i wybudowane są głównie przy takich ulicach jak m.in. Dworcowa, 2-go Lutego, Szkolna, Gdańska czy Poczтовая.

Kultura

Na terenie gminy Brusy działa Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach. Centrum ma za zadanie zaspokajać i rozwijać potrzeby czytelnicze i kulturalne mieszkańców, wspomagać system edukacji i wychowania oraz upowszechniać wiedzę i informację na temat kultury i sztuki. Strukturę organizacyjną CKiB tworzą takie jednostki jak:

- Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego z siedzibą w Brusach,

- Filia Biblioteczna w Leśnie,
- Filia Biblioteczna w Małych Chełmach,
- Filia Biblioteczna w Męcikale,
- Chata Kaszubska w Brusach-Jagliach.

Centrum Kultury i Biblioteki udostępnia zbiory biblioteczne, prowadzi ofertę kulturowo-oświatową, w tym: wystawy, spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi, prelekcje, lekcje biblioteczne, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, zajęcia taneczne, zajęcia teatralne, konkursy literackie, czytelnicze oraz plastyczne, koncerty i imprezy kulturalne.

W 2019 roku gmina Brusy zorganizowała ogółem 463 wydarzeń kulturalnych, spotkań i warsztatów, w których udział wzięło 19254 osób¹⁷.

Sport i rekreacja

Na terenie gminy znajduje się 17 boisk sportowych. W 2019 roku ważną inwestycją w obszarze poszerzenia oferty sportowej w gminie była budowa, a później otwarcie zmodernizowanego stadionu miejskiego w Brusach. Gmina uczestniczy oraz organizuje liczne wydarzenia sportowe. W 2019 roku mieszkańcy mieli szansę wziąć udział w Gminnej Olimpiadzie Lekkoatletycznej, w której uczestniczyli również byli olimpijczycy. Na stadionie miejskim odbywały się również treningi Reprezentacji Polski w piłce nożnej kategorii U-20.

Gmina sukcesywnie prowadzi również rozbudowę infrastruktury sportowej i rekreacyjnej poprzez budowę siłowni zewnętrznych. W 2019 roku w gminie znajdowało się 11 siłowni zewnętrznych oraz zakończono budowę 4 stref aktywności fizycznej w miejscowościach: Męcikał, Czyczkowy, Leśno oraz Kosobudy. Na terenie gminy znajduje się również 27 placów zabaw. Na terenie gminy Brusy znajdują się również 23 duże jeziora.

2.7. Pomoc społeczna i opieka zdrowotna

Jednostką organizacyjną, mającą na celu realizację zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej w przedmiocie pomocy społecznej jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach. Do zadań jednostki należy przede wszystkim:

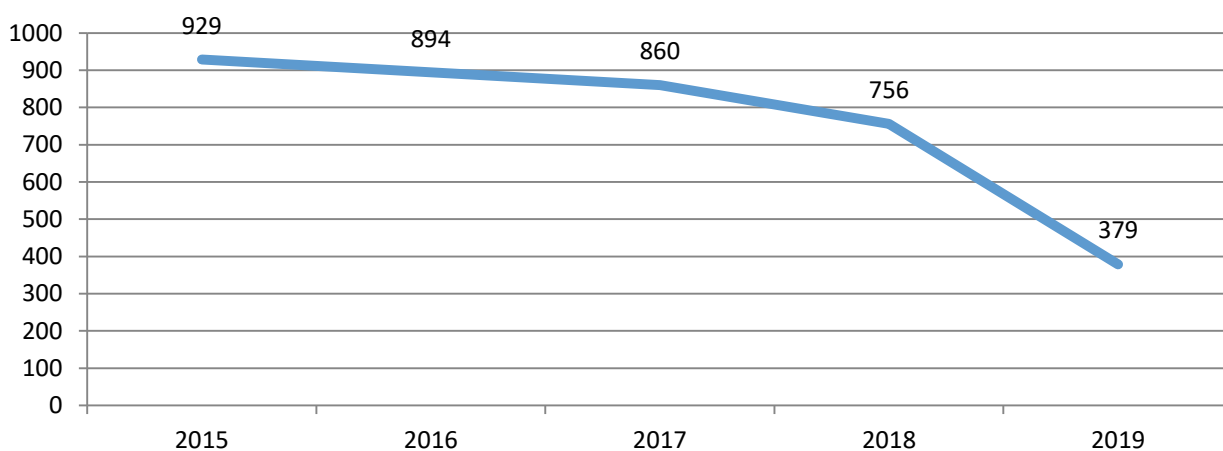
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych, celowych oraz przysługujących do nich dodatków i świadczeń,

¹⁷ Raport o stanie gminy Brusy za rok 2019.

- świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- analiza i ocena zjawiska rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb osób i ich rodzin,
- wykonywanie pracy socjalnej.

Według Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok w gminie Brusy w 2019 roku, 379 osób korzystało ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji. Liczba ta zmniejszyła się względem roku 2018 aż o 50%, natomiast względem roku 2015 o 60%.

WYK.14. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI W GMINIE BRUSY W LATACH 2015-2019.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W BRUSACH ZA ROK 2019.

Wskaźnik deprivacji lokalnej, określający odsetek osób w gospodarstwach domowych, które deklarują brak możliwości zaspokajania ze względów finansowych podstawowych potrzeb społecznych posiada tendencję spadkową. W 2016 roku jego wskaźnik lokował się na poziomie 6.21% natomiast względem ostatnich 3 lat, w 2019 roku zmniejszył się o 3.61 punktów procentowych i wynosił 2.60%.

Według powodów udzielania pomocy społecznej w gminie Brusy za rok 2019, jako najliczniejszy powód ocenia się ubóstwo (172 rodzin), potrzebę ochrony macierzyństwa (145), wielodzietność (121) oraz niepełnosprawność (111). Co korzystne, mały odsetek osób korzysta z pomocy społecznej ze względu na przemoc domową czy alkoholizm (tab.4.).

Powody udzielania pomocy i wsparcia	Liczba rodzin ogółem
Ubóstwo	172
Potrzeba ochrony macierzyństwa	145
Wielodzietność	121
Niepełnosprawność	111
Bezrobocie	79
Długotrwała ciężka choroba	41
Alkoholizm	9
Bezdomność	4
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	4
Bezradność w sprawach opieki wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	3
Bezradność w sprawach opieki wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny wielodzietne	3
Przemoc w rodzinie	2
Zdarzenia losowe	2
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1

TAB.4. POWODY UDZIELANIA POMOCY RODZINOM W 2019 ROKU W GMINIE BRUSY.

ŹRÓDŁO: OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY BRUSY ZA ROK 2019.

Gmina nie posiada jednostek integracji społecznej, do których zalicza się domy pomocy społecznej, jednostki specjalistycznego poradnictwa, kluby integracji społecznej czy ośrodki interwencji kryzysowej.

Zadaniem Burmistrza jest coroczne opracowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, który ma na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi, stosowanie się do wytycznych oraz doszkalanie odpowiednich organów zajmujących się wyżej wymienioną profilaktyką.

Analizując coroczne sprawozdania z realizacji ww. programów można określić skalę i strukturę w zakresie uzależnienia mieszkańców od środków psychoaktywnych. Według sprawozdania, na terenie gminy na dzień 31.12.2019 r. zarejestrowanych było 45 punktów

sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) posiadających łącznie 110 zezwoleń na ich sprzedaż. W danym roku członkowie komisji prowadzili rozmowy z 24 osobami z problemem alkoholowym, w tym dla 4 członków ich rodzin. Gminna komisja wystąpiła również z 20 wnioskami do sądu o zobowiązania do podjęcia leczenia. Porównując owe dane z poprzednimi latami (2017-2018), liczba osób uzależnionych od alkoholu utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Na terenie miasta i gminy Brusy zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej wykonują:

- Przychodnia Rodzinna Thielemann i Wspólnicy Sp.j. z siedzibą w Brusach i Leśnie (w budynku przychodni w Brusach funkcjonują poradnie: ogólna, dziecięca, kardiologiczna, leczenia uzależnień, gabinet zabiegowy, punkt szczepień oraz gabinet RTG. Dodatkowo w ośrodku zdrowia w Brusach funkcjonuje gabinet medycyny pracy i neurologiczny (nie objęte kontraktem NFZ). W Leśnie natomiast obecnie można skorzystać z poradni ogólnej i dziecięcej oraz stomatologicznej)
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej BRUSMED (gabinet rehabilitacji, opieka pielęgniarska – długoterminowa i rodzinna, gabinet pielęgniarki szkolnej).

Obecnie realizowany jest przyjęty w 2019 roku Program Promocji Zdrowia i Profilaktyki Zdrowia „Pomóż swemu sercu” na lata 2020-2022 (w zakresie szczepień ochronnych przeciwko grypie dla osób powyżej 65. roku życia). Program zakłada szczepienie do 400 osób w każdym roku obowiązywania programu.

2.8. Bezpieczeństwo publiczne

W Brusach funkcjonuje jeden posterunek policji, który podległy jest Komendzie Powiatowej Policji w Chojnicach. Mieszkańcy mogą korzystać z pomocy trzech dzielnicowych. Na obszarze gminy Brusy działa aż 14 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

Według danych statystycznych określających poziom bezpieczeństwa w gminie, w 2019 roku odnotowano 171 przestępstw. Liczba ta zwiększyła się względem ubiegłego roku (2018), gdzie wynosiła 114. Największą liczbę przestępstw w roku 2019 odnotowuje się w obszarze znęcania oraz alimentów, a ich liczba wzrosła względem roku poprzedniego o ponad 100%. Dużą liczbę przestępstw odnotowuje się również w obszarze nietrzeźwych kierujących (45 przestępstw) oraz kradzieży, włamań, zniszczeniu mienia, przywłaszczenia

oraz oszustwa (41 przestępstw). Względem roku 2018 zmniejszyła się jedynie liczba przestępstw w zakresie gróźb, stalkingu, naruszania miru domowego (tab.5). Co niepokojące, zwiększyła się również ilość przestępstw związana z rozprowadzaniem oraz posiadaniem narkotyków.

Rodzaj przestępstwa	Liczba przestępstw	
	2018	2019
Kradzieże, włamania, zniszczenie mienia, przywłaszczenie, oszustwa	39	41
Groźby, stalking, naruszenie miru domowego	11	5
Znęcanie się, alimenty	25	53
Podrabianie, fałszowanie dokumentów	5	1
Kradzież tablicy nagrobnej	1	-
Nietrzeźwi kierowcy, wypadki drogowe, kierowanie pojazdem mimo cofnięcia uprawnień	23	45
Pożar i narażanie na niebezpieczeństwo	2	-
Znieważenie funkcjonariusza policji, naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza	1	3
Kierowanie pojazdem wbrew zakazowi sądu	2	2
Znęcanie nad zwierzęciem	1	-
Posiadanie i udzielanie narkotyków	4	14
Uszkodzenie ciała, rozbój	-	-
Samowola budowlana	-	1
Włamanie na konto mailowe, Facebook	-	1
Przestępstwo związane z rybactwem śródlądowym	-	1
Przestępstwo związane z finansami	-	1
Przestępstwo związane z własnością przemysłową	-	1
Przestępstwo związane ze sporami zbiorowymi	-	1
Posiadanie narzędzia do kłusownictwa	-	1

TAB.5. ILOŚĆ POPEŁNIONYCH PRZESTĘPSTW W GMINIE BRUSY W LATACH 2018-2019.

ŹRÓDŁO: DANE STATYSTYCZNE Z KOMENDY POWIATOWEJ W CHOJNICACH.

2.9. Środowisko i przestrzeń

Środowisko

Jednym z największych atutów gminy jest fakt występowania na danym terenie obszarów Natura 2000, Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, Zaborskiego Parku Krajobrazowego, Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” oraz rezerwatów przyrody.

W skład gminy Brusy wchodzi Zaborski Park Krajobrazowy, którego charakterystycznym elementem są liczne jeziora, położone na terenie gminy i cieszące się dużym zainteresowaniem ze strony zarówno mieszkańców jak i turystów. Co istotne, na terenie gminy Brusy znajdują się obszary chronionego krajobrazu. Dane obszary przeznaczone są głównie pod tereny rekreacyjne, jednakże uregulowane są zastrzeżeniami dotyczącymi ochronności. Na terenie gminy występują 2 obszary chronionego krajobrazu w tym:

- Północny Obszar Chronionego Krajobrazu – Część Zachodnia,
- Chojnicko – Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Obszar gminy słynie również z występowania licznych rezerwatów przyrody. Znajduje się tu 8 Rezerwatów Przyrody, które wyróżniają się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi oraz kulturowymi (tab.6.)¹⁸.

Lp.	Nazwa rezerwatu	Rok utworzenia	Rodzaj rezerwatu
1.	Jezioro Nawionek	1974	florystyczno – wodny
2.	Bagno Stawek	1977	torfowiskowy
3.	Jezioro Laska	1977	faunistyczny
4.	Bór Chrobotkowy	1993	florystyczny
5.	Piecki	2001	florystyczny
6.	Dolina Kulawy	2009	torfowiskowy
7.	Moczadło	2010	wodny
8.	Kruszynek	2014	torfowiskowy

TAB.6. REZERWATY PRZYRODY POŁOŻONE NA TERENIE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY BRUSY NA LATA 2016-2019
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2020-2023.

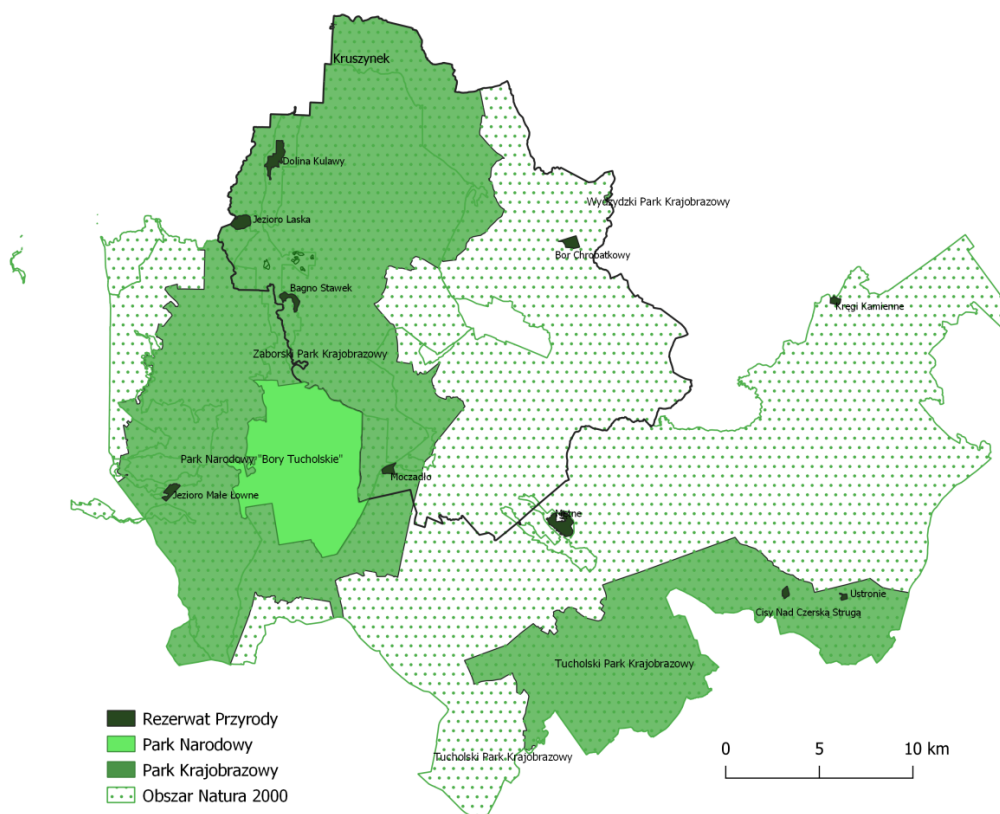
¹⁸ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Brusy na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023.

Pomniki przyrody stanowią twory przyrody żywej i nieożywionej. Na terenie gminy Brusy znajdują się 73 pomniki przyrody, w tym głównie drzewa oraz grupy drzew. W gminie utworzono również użytki ekologiczne, które stanowią pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności ekologicznej. Na obszarze gminy położone są 42 użytki ekologiczne, w tym bagna oraz jeziora lobeliowe.

Jednym z najważniejszych aspektów określających stan dziedzictwa środowiskowego gminy, jest występująca na danym terenie sieć obszarów Natura 2000. W gminie Brusy występują takie obszary objęte programem Natura 2000 jak:

- OSO Wielki Sandr Brdy,
- OSO Bory Tucholskie,
- SOO Sandr Brdy,
- SOO Mętne,
- SOO Ostoja Zapceńska,
- SOO Młosino-Lubnia.

RYC. 6. ZASOBY PRZYRODNICZE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BAZY DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH (BDOT10K).

Według nowego podziału fizyczno-geograficznego, gmina Brusy znajduje się w obszarze Pojezierza Południowopomorskiego¹⁹. Podstawową formą rzeźby terenu są rynny polodowcowe. Brusy położone są w obrębie synklinorium pomorskiego. W danym miejscu występują liczne asymetryczne antykliny. Na obszarze wsi Małe Chełmy kształtują się walory krajobrazowe o charakterze budowy rekreacyjnej, natomiast w okolicach wsi Czarniż, Wielkie Chełmy, Czyczkowy, Czapiewice, Zalesie, Małe Gliśno oraz Głowczewice występują korzystane warunki zaopatrzenia w wodę²⁰. Gminę Brusy określa się jako jeden z najchłodniejszych rejonów województwa pomorskiego. Okres wegetacyjny jest stosunkowo krótki i trwa około 205-210 dni. Zachmurzenie jest częste i duże, a najbardziej pochmurnym miesiącem jest listopad. Temperatury w chłodnych miesiącach, wahają się od 6,5 do 7,0°C, a suma rocznych opadów wynosi od 600 do 650 mm²¹.

Ze względu na rozporozszoną zabudowę, jakość powietrza na terenie gminy Brusy określa się jako dobrą. Zanieczyszczenia powodowane są przede wszystkim przez lokalne systemy zaopatrzenia w ciepło, szczególnie odczuwalne na terenie miasta Brusy. Źródłem zanieczyszczenia środowiska na terenie gminy jest również emisja spalin samochodowych, w szczególności występująca na obszarze najbardziej mobilnych tras. Największa emisja zanieczyszczeń koncentruje się głównie na trasach nr 235 Chojnice – Brusy – Korne oraz nr 236 Konarzyny – Drzewicz – Brusy. Gmina Brusy nie jest silnie narażona na uciążliwy hałas, jednakże jej głównymi źródłami jest również droga numer 235 oraz 236. Równocześnie, źródłem hałasu są też niewielkie zakłady przemysłowe, warsztaty samochodowe oraz komunikacja kolejowa²².

Analizując warunki hydrograficzne, teren gminy w całości położony jest w dorzeczu Wisły. Większa część obszaru gminy znajduje się w dorzeczu Brdy, część centralna i wschodnia należy do dorzecza Wdy. Na danym obszarze znajdują się również mniejsze rzeki takie jak: Zbrzyca, Kulawa, Parzenica, Niechwaszcz, Kłonecznica, Młosina. Dużą powierzchnię zasobów wód powierzchniowych gminy stanowią liczne jeziora. Na terenie gminy występuje 648 zbiorników wodnych o zróżnicowanej wielkości co w przeliczeniu na

¹⁹ ¹⁹ J. Solon. Physico-Geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Institute on Geography and Spatial Organization Polish Academy of Science. 2018.

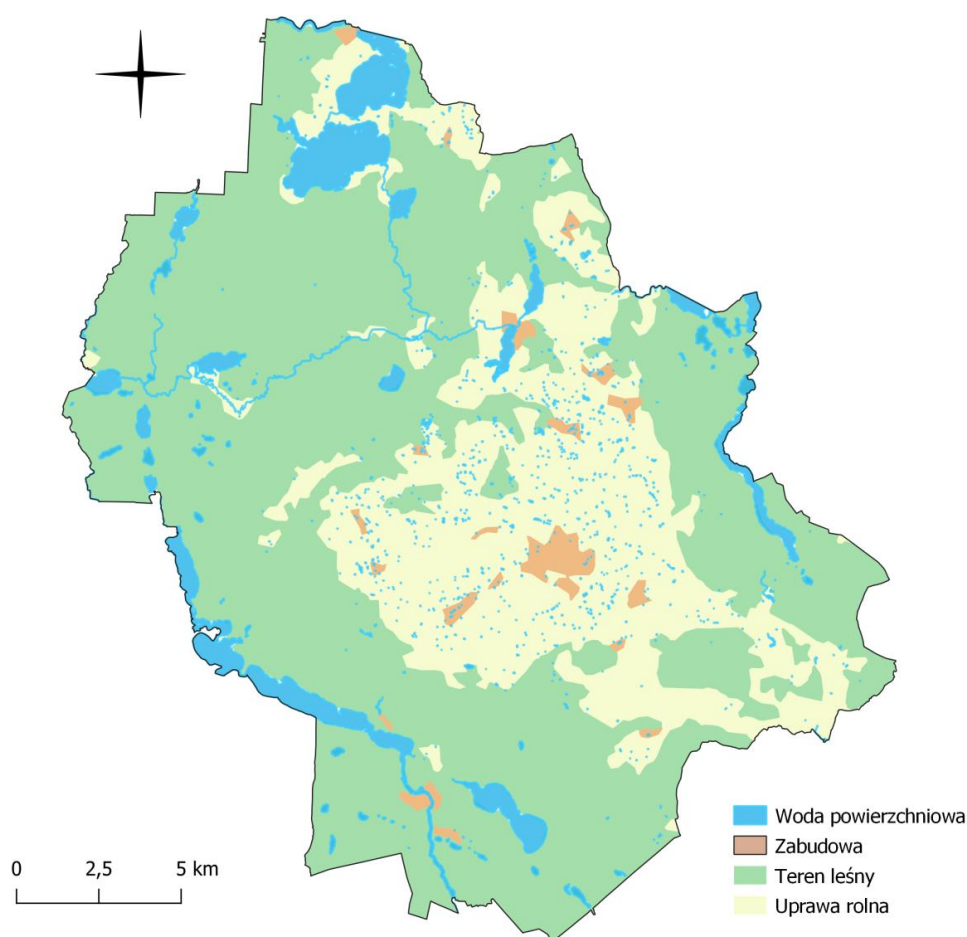
²⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Brusy.

²¹ Program ochrony środowiska dla gminy Brusy na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023.

100 km² daje 162 zbiorniki wodne. Na obszarze gminy Brusy znajdują się 23 jeziora o powierzchni powyżej 10 ha, w tym 6 zajmujących powierzchnię ponad 100 ha²³.

Południowo-Wschodni kraniec Gminy Brusy znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika wód Podziemnych 121 (Zbiornik międzymorenowy Czersk).

Na terenie Gminy Brusy nie występują wielkopowierzchniowe obszary szczególnego zagrożenia powodzią, o których mowa w art. 16 pkt 34 ustawy Prawo Wodne (Dz.U.2021, poz.624). Największy, bo wynoszący ok. 10 ha obszar (dla prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi raz na 100 lat) zlokalizowano w okolicach wsi Kaszuba. Obszar ten stanowi wyłącznie użytki zielone oraz las.

RYC. 7. ZBIORNIKI WODNE NA TERENIE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH.

²³ Program ochrony środowiska dla gminy Brusy na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023

Większość wód na terenie gminy Brusy, ze względu na jej leśno-rolniczy charakter, nie posiada zagrożenia degradacją. Jednakże, na terenie gminy, jak i w mieście Brusy, występują punktowe obszary zanieczyszczeń wód powierzchniowych. Przede wszystkim są to nieszczelne szamba oraz zrzuty ścieków bytowych na terenach nieskanalizowanych.

Na terenie gminy występują niewielkie pokłady surowców mineralnych. Są to kruszywa naturalne w postaci głównie piasków i żwirów. W obszarze gminy Brusy, zlokalizowano jedno złożę geologiczne, gdzie występują kruszywa naturalne – „Rudziny” i „Huta”.

Na terenie gminy dominują głównie gleby kwaśne i bardzo kwaśne, wymagające regularnego wapnowania oraz podatne na różnorakie typy erozji. Analizując rodzaj gruntów według ich klasy bonitacyjnej, określa się znaczną część uprawnych gruntów ornych. Na danym terenie dominują gleby V oraz VI klasy bonitacyjnej (gleby orne słabe i bardzo słabe). Wśród nich grunty orne zajmują powierzchnię 67,5%, a duży odsetek użytków zielonych (29%) sprawia, że tereny te są predysponowane do rozwoju hodowli zwierzęcych. Należy zaznaczyć, że na tle województwa pomorskiego powiat chojnicki wyróżnia się, jako drugi powiat z największym udziałem gleb nieprzydatnych rolniczo sklasyfikowanych, jako grunty przeznaczone do zalesiania (2,3%).

Przestrzeń

Planowanie przestrzenne w gminie stanowi jeden z najważniejszych elementów warunkujących rozwój danego obszaru. Struktura przestrzenno-funkcjonalna na przestrzeni lat ulega zmianom, które warunkowane są nowymi inwestycjami, rozwojem osadnictwa, transportu czy usług. Podstawowymi aktami prawa miejscowego, regulującymi politykę przestrzenną w gminie są Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Gminy Brusy koncentrują się głównie na terenie Miasta Brusy.

Dokumentem określającym kierunki rozwoju polityki przestrzennej (jednak niebędącym aktem prawa miejscowego) jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Brusy.

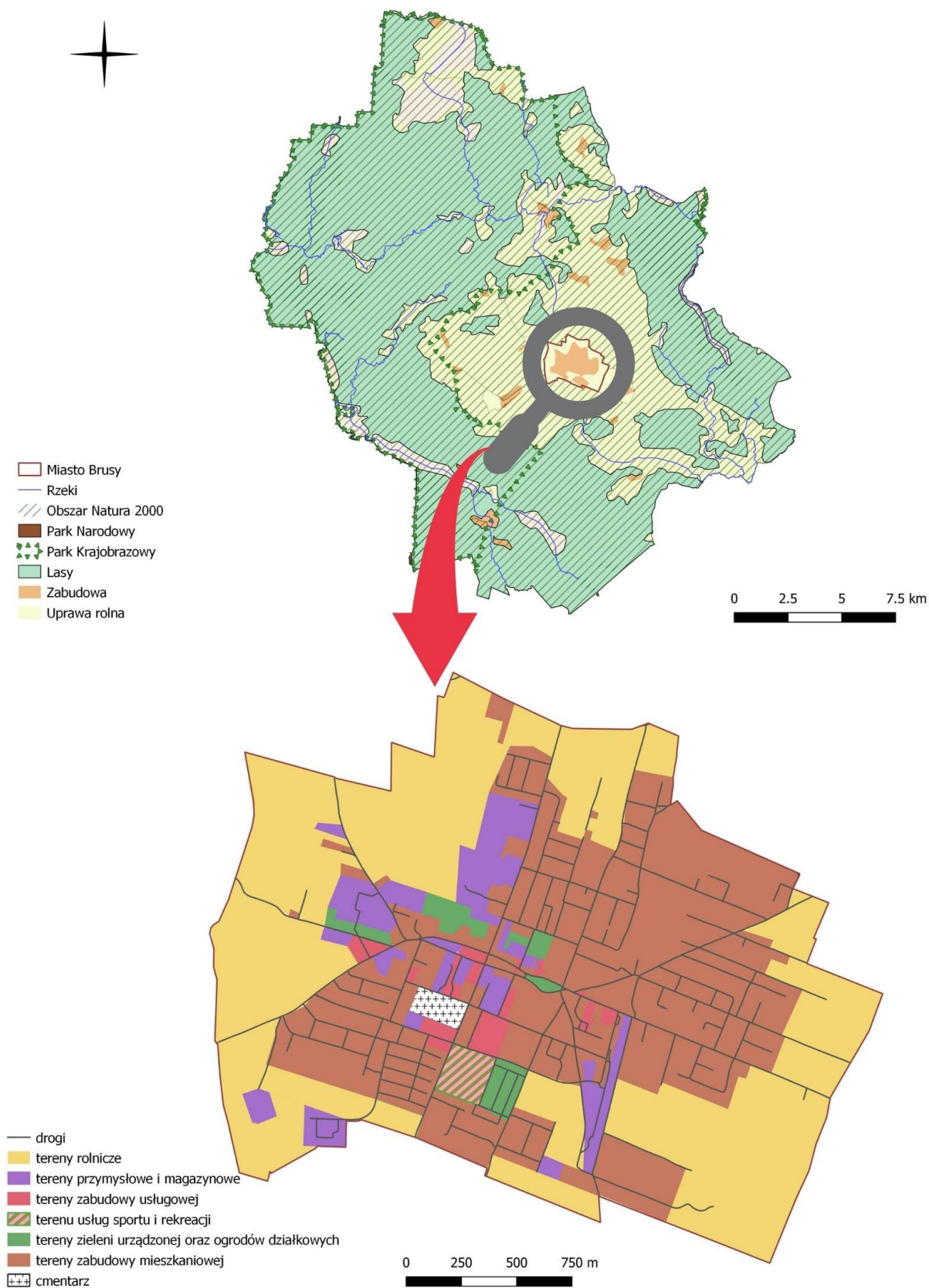
Gmina Brusy to gmina miejsko-wiejska, posiadająca wiejski charakter, przez co na jej obszarze znajdują się tereny rolne. Dużą część gminy porastają lasy oraz zieleń nieurządzona. Na terenie gminy Brusy zlokalizowano Zaborski Park Krajobrazowy oraz niewielkie

fragmenty Parku Narodowego „Bory Tucholskie. Prawie cały teren gminy znajduje się w obszarach Natura 2000 i wymaga szczególnej kontroli. W Gminie znajdują się również niewielkie sieci osadnicze zabudowy jednorodzinnej, usługowej oraz przemysłowej. Przez teren Gminy przepływają liczne rzeki, a na większości terenu znajdują się niewielkie jeziora oraz stawy.

Najbardziej zurbanizowaną częścią Gminy jest miasto Brusy. Występują tu tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej oraz terenu produkcji. W centrum miasta znaleźć można również obszary zieleni urządzonej, które sąsiadują z zabudową jednorodziną. W południowej części miasta usytuowany jest rozległy kompleks sportowo - rekreacyjny. W obszarze głównych ulic zlokalizowane są również tereny usług. Pozostałą część terenu stanowią tereny rolnicze, które bezpośrednio łączą się z terenami wiejskimi gminy.

Należy pamiętać, że planowanie przestrzenne w gminie ściśle uzależnione od dokumentów prawa miejscowego to wyzwanie dla samorządu terytorialnego. Naturalne zmiany zachodzące w przestrzeni takie jak suburbanizacja, dezurbanizacja czy ruralizacja, zmieniają strukturę osadniczą, rozwijają turystykę czy usługi na terenie Gminy. Przedstawiony w poniższych rozdziałach model przestrzenno-funkcjonalny w Gminie określa podstawowe kierunki rozwoju polityki przestrzennej na terenie Miasta i Gminy Brusy. Niezależnie od opracowanego dokumentu, podstawowym dokumentem kształtującym politykę przestrzenną w Gminie w dalszym stopniu powinno być Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i wynikające z niego uwarunkowania.

RYC. 8. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH.

2.10. Turystyka

Turystyka odgrywa w gminie Brusy ważną rolę. W miejscowościach można znaleźć m.in. skansen, zespół dworski, chatę kaszubską czy kamienne kręgi oraz liczne budowle sakralne. Wśród najważniejszych atrakcji nieruchomości wymienia się:

- Skansen Józefa Chełmowskiego,
- Chatę Kaszubską im. Józefa Chełmowskiego,
- Dworek w Wielkich Chełmach z parkiem,
- Kręgi Kamienne w Leśnie.

Wyróżniającym się elementem, podnoszącym potencjał dla rozwoju turystyki są szlaki pieszo-rowerowe, wodne oraz ścieżki przyrodnicze.

Wśród najciekawszych szlaków pieszo-rowerowych wymienia się m.in.: Szlak literacki im. Anny Łajming, Szlak Kaszubski im. Juliana Rydzkowskiego, Szlak Zbrzyca, Szlak Brdy, Szlak Zaborski, Greenway Naszyjnik Północy, Partyzancki Szlak Turystyczny im. Józefa Gierszewskiego, kaszubska Marszruta.

W gminie Brusy znajdują się także szlaki wodne, w tym szlaki kajakowe, stanowiące atrakcyjny aspekt dla przyjezdnych turystów. Najważniejsze, a zarazem najciekawsze szlaki kajakowe stanowią:

- Szlak Brdy,
- Szlak Zbrzyca,
- Górna Zbrzyca,
- Środkowa Zbrzyca,
- Dolna Zbrzyca,
- Młosina.

3. Wnioski z diagnozy strategicznej

Sytuacja społeczna

1. Główny ośrodek zapewniający usługi mieszkańcom to miasto Brusy.
2. Wzrost ogólnej liczby ludności w gminie Brusy na przestrzeni ostatnich lat.
3. Odływ ludności miejskiej na tereny wiejskie w Gminie.
4. Największą ilość mieszkańców posiada miasto Brusy, natomiast najmniejszą Skoszewo.
5. Niezmienny wskaźnik gęstości zaludnienia od 5 lat – 36 osób/km².
6. Dodatni przyrost naturalny wyróżniający Gminę na tle innych gmin w powiecie chojnickim.
7. Ujemne saldo migracji wynoszące -96.
8. Niska zdawalność egzaminów, szczególnie z języka angielskiego.
9. Niewystarczająca infrastruktura techniczna w placówkach oświatowych.
10. Niewystarczająca możliwość spędzania czasu wolnego.

Sytuacja gospodarcza

1. Jedna z trzech największych gmin pod względem wielkości w województwie pomorskim.
2. W ostatnim roku zarejestrowano 119 nowych przedsiębiorstw.

Sytuacja przestrzenna

1. Gmina leży w odległości około 100 km od Bydgoszczy oraz Gdańska.
2. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jedynie na obszarze 0,7% gminy.
3. Istniejące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brusy.
4. Zabudowa mieszkaniowa w centrum gminy Brusy (Miasto Brusy).
5. 59% powierzchni gminy stanowią lasy.

4. Wyniki konsultacji społecznych

Jednymi z podstawowych form partycypacji społecznej są konsultacje z mieszkańcami, pracownikami oraz osobami mającymi istotny wpływ na funkcjonowanie gminy. Dana forma kontaktu ze społecznością lokalną, pozwala na jej realny wpływ na formułowanie dokumentów strategicznych, w tym Strategii Rozwoju Gminy. Ważną cechą, która wyróżnia działania gminy i nadaje jej poprawny charakter funkcjonowania wśród mieszkańców, jest możliwość uczestnictwa obywateli w stanowieniu prawa oraz podejmowaniu istotnych decyzji publicznych. Co ważne, możliwość zabierania głosu, w sprawach, które bezpośrednio dotyczą danego obywatela, jest niezwykle istotną kwestią w poczuciu bezpieczeństwa i przynależności do danej społeczności lokalnej.

Prawidłowa partycypacja społeczna opiera się na trzech głównych filarach, które należy bezpośrednio wykorzystywać przy konsultacjach społecznych, a wśród nich znajduje się:

Informowanie
Konsultowanie
Współdecydowanie

W ramach opracowywania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy na lata 2021-2030 przeprowadzone zostały szczegółowe konsultacje społeczne, mające na celu włączenie mieszkańców w podejmowanie istotnych, długoterminowych decyzji. W okresie lipca, sierpnia oraz września 2020 roku, wśród społeczności lokalnej gminy, przeprowadzone zostały szczegółowe badania ankietowe oraz wywiady pogłębione. Ankietowani zostali podzieleni na dopasowane do procesu decyzyjnego grupy, a każda z nich stanowiła dopełnienie kolejnej. W zasadę prawidłowego przeprowadzania procesu partycypacji społecznej, mieszkańcy gminy Brusy, zostali poinformowani o procesie tworzenia Strategii Rozwoju, konsultowano z nimi istotne sprawy związane z funkcjonowaniem danej jednostki administracyjnej oraz mieli okazję współdziałać i brać udział w procesie decyzyjnym, a ich opinie zawarte zostały w celach strategicznych dla gminy Brusy.

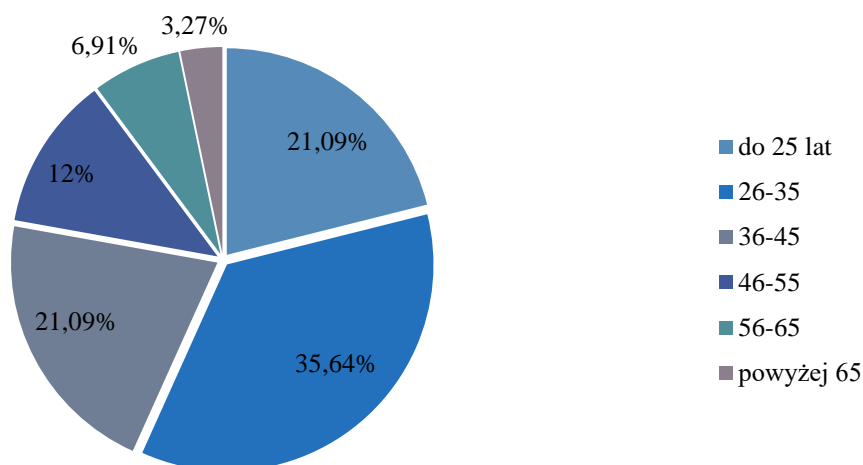
4.1. Mieszkańcy gminy

W ramach konsultacji społecznych, wśród mieszkańców gminy przeprowadzono anonimową ankietę. Z danych wyników badań, w późniejszym etapie strategii, sformułowane zostały cele strategiczne, wraz z analizą SWOT, dotyczącą konkretnych obszarów.

Społeczność lokalna miała możliwość podzielenia się swoją opinią na temat:

- najważniejszych obszarów kryzysowych w gminie,
- wyboru głównych kierunków rozwoju,
- zaproponowania inwestycji, które należy realizować w okresie obowiązywania strategii,
- ukazania słabych oraz mocnych stron gminy,
- podzielenia się dodatkowymi spostrzeżeniami na temat gminy.

Wśród respondentów znalazło się 274 mieszkańców gminy Brusy, co stanowi prawie 2% odsetek całej społeczności lokalnej. Większą część ankietowanych stanowiły kobiety (63,64%), natomiast mężczyźni to 36,36% ogólnej liczby respondentów. Wśród osób ankietowanych, znalazło się 35,64% osób w wieku od 26 do 35 lat, po 21,09% mieszkańców w wieku do 25 oraz od 36 do 45 lat, natomiast najmniejszy odsetek osób, to ankietowani w wieku powyżej 65 lat (3,27%) (wyk.15.).

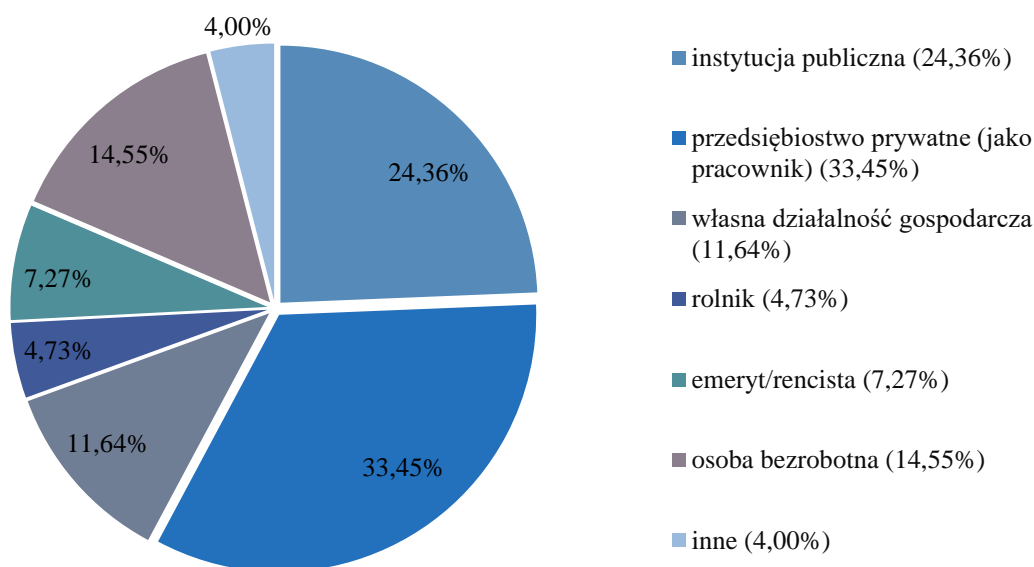

WYK. 15. WIEK WŚRÓD ANKIETOWANYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO.

Większa część respondentów zatrudniona była w firmie prywatnej (33,45%) oraz w instytucji publicznej. Znaczący odsetek stanowiły również osoby prowadzące własną działalność gospodarczą (11,64%) oraz osoby bezrobotne (14,55%). Najmniejszą grupę stanowiły osoby uczące się (4%), emeryci (7,72%) oraz rolnicy (4,73%).

WYK. 16. MIEJSCE ZATRUDNIENIA ANKIETOWANYCH MIESZKAŃCÓW GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO.

Największy odsetek ankietowanych mieszkańców, stanowiły osoby z wykształceniem średnim lub pomaturalnym (45,45%) oraz osoby z wykształceniem wyższym (39,64%). Wśród respondentów, najmniejszy procent mieszkańców, to osoby z wykształceniem podstawowym (1,09%).

Z racji przeprowadzania konsultacji społecznych na obszarze całej gminy, każdy mieszkaniec danego sołectwa miał możliwość wzięcia udziału w badaniu ankietowym. Wśród respondentów największy odsetek osób stanowili mieszkańcy Osiedla nr 1 oraz Osiedla nr 2 w Brusach (kolejno 36% oraz 19,64%), jak i sołectwa Lubnia, Czyczykowy, Męcikał oraz Brusy-Wybudowanie. Poniższa tabela ukazuje procentowy udział mieszkańców danych sołectw biorących udział w badaniu ankietowym.

Osiedle nr 1	36,00%
Osiedle nr 2	19,64%
Lubnia	5,82%
Czyczkowy	5,45%
Męcikał	4,36%
Brusy-Wybudowanie	4,00%
Czarniż	3,64%
Kosobudy	3,27%
Zalesie	2,55%
Gacnik	1,82%
Małe Gliśno	1,82%
Leśno	1,45%
Brusy-Jaglie	1,45%
Żabno	1,45%
Czapiewice	1,09%
Czarnowo	1,09%
Huta	1,09%
Małe Chełmy	1,09%
Wielkie Chełmy	0,73%
Kinice	0,73%
Orlik	0,73%
Główczewice	0,36%
Przymuszewo	0,36%
Skoszewo	0,00%
Rolbik	0,00%

TAB.7. UDZIAŁ ANKIETOWANYCH MIESZKAŃCÓW WEDŁUG SOLECTW.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO.

Jako podstawowy cel konsultacji społecznych stawia się poznanie opinii mieszkańców na temat wybranych aspektów funkcjonowania gminy, które mają być kierunkiem do tworzenia celów strategicznych, a w późniejszym etapie formułowania danego dokumentu. W ramach partycypacji społecznej i jej dobrych praktyk, którymi są: konsultowanie oraz

współdecydowanie mieszkańcy gminy mogli podzielić się swoimi spostrzeżeniami, uwagami oraz własnymi pomysłami na poprawę oraz rozwój sytuacji społeczno-gospodarczej, technicznej, turystycznej i środowiskowej w gminie Brusy.

Aby uzyskać podstawę do formułowania analizy SWOT, w tym najbardziej znaczących zalet oraz największych problemów występujących na terenie gminy, zapytano mieszkańców o poszczególne uwarunkowania wynikające z funkcjonowania gminy Brusy. Dane aspekty rozwoju i funkcjonowania gminy wybrano w obrębie sfery społeczno-gospodarczej, technicznej, turystycznej, rekreacyjnej oraz środowiskowej.

Jako największą zaletę, którą podaje 49,01% społeczności biorącej udział w badaniu ankietowym, wskazano dostępność do infrastruktury wodociągowej oraz infrastruktury kanalizacyjnej. Na dobrym poziomie 42,55% ankietowanych mieszkańców umieszcza dostępność usług i handlu na terenie gminy. Ponad 37% mieszkańców dobrze ocenia również stan obiektów placówek oświatowych, w tym szkół podstawowych oraz przedszkoli.

Wśród największych problemów ankietowani mieszkańcy wymieniają przede wszystkim brak możliwości rozwoju zawodowego na terenie gminy (38,91%), co wiąże się również brakiem znalezienia pracy oraz dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej. Na złym poziomie ankietowani oceniają także ofertę spędzania czasu wolnego dla dorosłych, stan dróg gminnych oraz działania promocyjne Gminy w celu pozyskania potencjalnych inwestorów/przedsiębiorców.

Co więcej, duża część mieszkańców wyraziła swoje własne opinie co do głównych kierunków rozwoju. Wśród nich pojawiają się odpowiedzi dotyczące przede wszystkim sfery technicznej (w tym zagospodarowanie zieleni, rewitalizacja przestrzeni w centrum miasta, naprawa dróg i chodników), sfery społecznej w tym bezpieczeństwa w gminie, zwiększenia dostępu do placówek zdrowia czy poprawa jakości rekreacji dla dzieci, młodzieży oraz osób starszych.

W badaniach społecznych zapytano również mieszkańców o najważniejsze inwestycje jakie należy zrealizować w pierwszej kolejności. Dane odpowiedzi dały kierunek do stworzenia celów operacyjnych, dla poszczególnych, najważniejszych działań. Wśród najważniejszych inwestycji, według ankietowanych członków społeczności lokalnej gminy Brusy, znalazły się:

1. Poprawa jakości dróg i chodników (67,27%).
2. Działania na rzecz rozwoju przemysłu i powstawania nowych zakładów pracy (45,45%).
3. Rozwój infrastruktury rekreacyjnej (27,27%).

Jako, że mieszkańcy gminy wykazali dużą inicjatywę i chęć wypowiedzenia się o sprawach związanych z gminą, na dane pytanie udzielili również otwartych, szerszych odpowiedzi, które dotyczyły przede wszystkim poszerzenia oferty rekreacyjnej (w tym budowę boiska szkolnego), rozszerzeniu polityki senioralnej, unowocześnienie obiektów służb ratowniczych, budowy nowych mieszkań, modernizacji dróg i chodników oraz większą dbałość gminy o czystość i porządek na jej terenie.

Ankietowana społeczność lokalna, w dalszej części badania, odpowiadała na pytania dotyczące słabych oraz mocnych stron gminy, a dane odpowiedzi wykorzystano do stworzenia analizy SWOT oraz opisu najważniejszych problemów. Jako wyróżniające się mocne strony gminy, mieszkańcy wymienili przede wszystkim:

- ↑ rozwiniętą infrastrukturę komunalną (30,91%)
- ↑ czyste środowisko naturalne (30,18%),
- ↑ wystarczającą liczbę miejsc w żłobkach (28%).

Jako słabe strony, co stanowi rodzące się problemy w funkcjonowaniu i rozwijaniu danego obszaru, respondenci wymienili przede wszystkim:

- ↓ zły stan dróg,
- ↓ niewystarczającą liczbę miejsc pracy,
- ↓ słaby dostęp do opieki medycznej.

Zastosowaną formą konsultacji społecznych było stworzenie mieszkańcom gminy możliwości wypowiedzenia się w pytaniach otwartych, na temat największych problemów, występujących na terenie gminy Brusy. Aż 243 z 274 ankietowanych mieszkańców, udzieliło odpowiedzi na dane pytania, co świadczy o dużym zaangażowaniu społeczności lokalnej w sprawy gminne.

Głównymi sferami, w jakich mieszkańcy zauważyli potrzebę zmian są przede wszystkim:

- 1) Infrastruktura, w tym:
 - a) zły stan dróg i chodników,
 - b) brak odpowiedniego oświetlenia na drogach,

- c) niewystarczający stan komunikacji,
 - d) niedostateczny stan lub brak obiektów rekreacyjnych,
- 2) Sfera gospodarcza, w tym:
- a) niedostateczna ilość miejsc pracy w gminie,
 - b) niski odsetek aktywizacji społeczności w wieku produkcyjnym,
 - c) niedostateczny stan opieki senioralnej,
- 3) Sfera społeczna, w tym:
- a) niedostateczny stan bezpieczeństwa na terenie gminy,
 - b) niedostateczna jakość kształcenia w szkołach.

Mieszkańcy społeczności lokalnej gminy Brusy, którzy mieli możliwość, w sposób decyzyjny, brać udział w formułowaniu Strategii Rozwoju dla gminy Brusy, wykazali się zaangażowaniem i trafnością w formułowaniu problemów, wstępnych kierunków rozwoju czy analizy SWOT. Na podstawie ich wypowiedzi wyciągnięto stosowne wnioski.

4.2. Pracownicy instytucji gminnych

Ważnym odbiorcom Strategii Rozwoju Gminy Brusy są również pracownicy instytucji gminnych, którzy mają istotny i decyzyjny wpływ nie tylko na etapie opracowywania Strategii Rozwoju, ale również we wdrażaniu oraz monitoringu danego dokumentu strategicznego.

W grupie badawczej, znaleźli się przede wszystkim pracownicy Urzędu Miejskiego w Brusach (88,24%), w przeważającej liczbie kobiet (64,71%). Ankietowanych zapytano przede wszystkim o najważniejsze problemy oraz sposoby ich rozwiązywania w poszczególnych sferach, takich jak: turystyka i rekreacja, gospodarka, opieka zdrowotna, edukacja, kultura, infrastruktura sportowa, infrastruktura wodociągowa i komunikacyjna oraz czystość na terenie gminy.

Zarówno mieszkańców, jak i pracowników gminnych, zapytano o priorytetowe inwestycje, które należy wykonać na terenie gminy w pierwszej kolejności w latach 2021-2030. Wśród odpowiedzi, według respondentów, najważniejszą sferą, w której należy kierunkować przyszłe inwestycje, jest sfera techniczna (w tym przede wszystkim poprawa jakości dróg oraz chodników). Ankietowani pracownicy, wymieniają również poprawę jakości infrastruktury rekreacyjnej, poprzez modernizację parków, czy dodanie małej infrastruktury w miejsca najczęściej uczęszczane.

Pracownicy wyodrębnili również 3 słabe oraz 3 mocne strony gminy Brusy, a wśród nich znalazły się:

Mocne strony:

- ↑ dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna,
- ↑ czyste środowisko naturalne,
- ↑ wystarczająca liczba miejsc w żłobku, przedszkolach.

Słabe strony:

- ↓ zły stan dróg,
- ↓ niewystarczająca liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych,
- ↓ niewystarczająca sieć komunikacyjna.

Kolejne pytania dotyczyły poszczególnych sfer, w jakich należy poprawić działania gminy, aby dążyć do udoskonalenia funkcjonowania danej jednostki urbanistycznej. Wśród nich znalazły się takie sfery jak: turystyka i rekreacja, gospodarka, infrastruktura edukacyjna, infrastruktura kulturowa, infrastruktura sportowa, infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna, infrastruktura komunikacyjna, czystość na terenie gminy. W ramach poszczególnych sfer, pracownicy gminy Brusy, określili największe problemy oraz zaproponowali rozwiązania, mające na celu ich rozwiązywanie.

Turystyka i rekreacja

Pracownicy zaproponowali zwiększenie działań promocyjnych w obszarze turystyki, zwiększenie bazy gastronomicznej i noclegowej czy przeznaczenie terenów pod koncerty oraz wydarzenia kulturalne. Jako największe problemy w danym obszarze zauważa się brak kąpieliska i plaży, braki w połączeniu ścieżek rowerowych, brak miejsc noclegowych czy brak edukacji turystów w zakresie dbania o środowisko.

Gospodarka

W obszarze gospodarki pracownicy proponują przede wszystkim rozwój gazyfikacji na terenie gminy czy działania promocyjne w celu pozyskania potencjalnych inwestorów. Jako największe problemy, zauważono brak możliwości znalezienia pracy na terenie gminy, ograniczone warunki do rozwoju przedsiębiorczości czy brak planów wyznaczających strefy terenów inwestycyjnych.

Opieka zdrowotna

W kwestii rozwoju Podstawowej Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Brusy, respondenci zauważają największy problem w braku dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz zbyt długiego czasu oczekiwania do poszczególnych lekarzy. Co więcej, zauważa się brak całodobowej opieki medycznej.

Infrastruktura edukacyjna

W kwestii poprawy jakości infrastruktury edukacyjnej, pracownicy proponują wymianę wyposażenia (ławki, krzesła), w niektórych placówkach szkolnych. Co więcej, należy poprawić jakość kształcenia w szkołach. Jako największe problemy w danym obszarze, pracownicy zauważają słaby dostęp do infrastruktury sportowej przy placówkach oświatowych.

Infrastruktura kulturowa

Największym problemem w rozwoju kultury na terenie Gminy Brusy jest przede wszystkim mało atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego. Liczba wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, według pracowników, powinna zostać zwiększona i dostosowana odpowiednio do każdej grupy wiekowej.

Infrastruktura sportowa

Podobnie jak w przypadku poprawy infrastruktury edukacyjnej, w danej sferze zauważa się problem zbyt małej ilości obiektów sportowych. Zarówno mieszkańcy, jak i pracownicy podkreślają konieczność posiadania na terenie gminy Brusy wyznaczonego kąpieliska.

Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna

W aspekcie infrastruktury wodociągowej, którą mieszkańcy gminy określili jako jeden z największych atutów, pracownicy również nie zauważają istotnych problemów. Jednakże, zauważa się potrzebę wyeliminowania nieprzyjemnego zapachu dochodzącego z przydrożnych studzienek kanalizacyjnych oraz rozdzielenie kanalizacji na sanitarną oraz deszczową.

Infrastruktura komunikacyjna

Pracownicy gminy Brusy zauważają przede wszystkim problem słabego wykorzystania infrastruktury kolejowej oraz zbyt małą ilość połączeń z miastem wojewódzkim. Co więcej, podkreśla się również zły stan dróg i chodników, który negatywnie wpływa nie tylko na rozwój infrastruktury technicznej, ale również na komunikację w gminie.

Czystość na terenie gminy

W sferze ochrony środowiska, w tym czystości na terenie gminy, zauważa się konieczność zwiększenia ilości koszy na śmieci, kontroli spalania w piecach domowych oraz edukację na temat dostępnych źródeł ogrzewania domów. Jako największy problem, podkreśla się właśnie zanieczyszczenie środowiska, ze względu na uciążliwe spalanie, głównie w okresie grzewczym.

4.3. Spotkanie konsultacyjne

W Urzędzie Miejskim w Brusach, zorganizowane zostało spotkanie konsultacyjne, dotyczące tworzenia Strategii Rozwoju dla Gminy Brusy. Spotkanie to podzielone zostało na 4 grupy. W spotkaniu wzięło udział łącznie 56 osób. Na danych spotkaniach omówiono przede wszystkim kwestię najważniejszych aspektów funkcjonowania gminy, problemów w niej występujących oraz sposobów ich rozwiązywania. Dane materiały dały spójną podstawę (wraz z ankietami od mieszkańców oraz pracowników gminy) do sformułowania części strategicznej – cele strategiczne, cele operacyjne, zadania, analiza SWOT, system wdrażania, monitoringu oraz ewaluacji. Spotkania te miały charakter otwarty. Każdy z uczestników miał możliwość wypowiedzenia o swoich poglądach, spostrzeżeniach czy propozycjach zmian.

Na wstępie poproszono uczestników spotkania o ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Brusy. Z danych odpowiedzi wynika, że sytuacja społeczno-gospodarcza oceniana jest przez uczestników na dobrym poziomie. Jednakże, w dalszej części spotkania wyodrębniono najważniejsze problemy, możliwości ich poprawy oraz dane dotyczące partycypacji społecznej oraz marketingu terytorialnego. Schemat spotkania kształtował się następująco:

1. Ocena ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej.
2. Wyodrębnienie problemów w poszczególnych sferach:

- a) sytuacja gospodarcza,
 - b) sfera rekreacji,
 - c) sfera społeczna,
 - d) sfera turystyczna,
 - e) infrastruktura techniczna,
 - f) środowisko.
3. Określenie przyczyn wyżej wymienionych problemów, występujących na terenie gminy.
 4. Ukazanie najważniejszych atutów gminy.
 5. Wyodrębnienie inwestycji, jakie gmina powinna realizować w pierwszej kolejności.
 6. Określenie stopnia partycypacji społecznej na terenie gminy.
 7. Ocena rozwoju marketingu i promocji w gminie Brusy.

Problemy w obszarze gospodarczym

Jako największe problemy w sferze gospodarczej, uczestnicy spotkania wymienili przede wszystkim małą liczbę miejsc pracy, zwłaszcza dla kobiet, brak dużych zakładów, brak terenów inwestycyjnych, zbyt małe dofinansowanie dla firm działających na terenie gminy, zbyt małą ilość wykwalifikowanej kadry pracowniczej, niższe wynagrodzenie niż w innych częściach województwa oraz zbyt małą ilość obszarów obojętnych Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. Według uczestników, dane problemy poprzedzone być mogły złą jakością dróg oraz niewystraczającą siecią komunikacji.

Problemy w obszarze rekreacji

W obszarze spędzania wolnego czasu, na spotkaniu ustalono, że najważniejszymi problemami w danej sferze są przede wszystkim: niska oferta kulturalna, brak miejsc rozrywki dla dzieci i młodzieży i plaży gminnej, brak kina, teatru oraz basenu, brak obszarów zielonych. Uczestnicy spotkania zauważają również brak ogólnodostępnej hali sportowej, miejsc spacerowych. Zauważa się, że dane problemy generowane mogą być przede wszystkim brakiem odpowiedniej kadry pracowniczej, która mogłaby być odpowiedzialna za dane miejsca rekreacyjne.

Problemy w sferze społecznej

Jako największe problemy, które powstały na terenie gminy Brusy w ostatnich latach, uczestnicy spotkania wymieniają niskie zarobki, niewystarczającą infrastrukturę mieszkalną, brak specjalistów pracujących w obszarze społecznym, brak świetlic socjoterapeutycznych,

słaby dostęp do opieki specjalistycznej, starzejące się społeczeństwo. Uczestnicy zauważają, że dane problemy generowane być mogą istniejącymi barierami architektonicznymi na terenie gminy.

Problemy związane z turystyką

Największymi problemami wyodrębnionymi na spotkaniu konsultacyjnym w obszarze turystyki, określono przede wszystkim brak kąpieliska gminnego, brak rozbudowanej bazy noclegowej, niewystarczająco rozwinięty marketing terytorialny, braki w połączeniu ścieżek rowerowych, brak otwarcia na współpracę z sąsiadującymi gminami, brak regionalnej oraz lokalnej gastronomii.

Problemy w obszarze infrastruktury technicznej

Obszar infrastruktury technicznej został wyodrębniony przez mieszkańców oraz pracowników gminy jako jeden z obszarów wymagających największej poprawy. Na spotkaniu określono również największą ilość problemów występujących w danej sferze, związanych przede wszystkim z infrastrukturą drogową, komunikacyjną oraz komunalną. Wśród największych problemów, uczestnicy spotkania określili: zły stan dróg i chodników, brak oświetlenia ulicznego, niedostateczna ilość budynków podpiętych pod sieć kanalizacyjną oraz wodociągową, brak wydzielonych terenów zielonych, brak miejsc parkingowych, brak sieci gazowej czy brak dostępu do rozbudowanej sieci komunikacyjnej (Internet).

Problemy związane z ochroną środowiska

Jako największe problemy związane ze środowiskiem, co za tym idzie, z jego niedostateczną ochroną, wyodrębniono zanieczyszczenie wód powierzchniowych, w tym zanieczyszczone rowy melioracyjne, zaśmiecanie terenów turystycznych, brak kontroli spalania w okresie grzewczym na terenie gminy, brak kontroli związanych z utylizacją odpadów (opon, oleju, plastiku). Zauważono również, że dane problemy wynikają z braku świadomości i wiedzy mieszkańców na temat ekologii.

W kolejnym etapie spotkania, poproszono uczestników o określenie głównych przyczyn generujących dane problemy i określenie skutków zaniechania ich rozwiązywania. Jako największe bariery w polepszeniu sytuacji w gminie Brusy uczestnicy spotkania zauważają przede wszystkim: brak funduszy, emigracja społeczności lokalnej poza granice kraju, starzejące się społeczeństwo, sięganie przez młodzież po używki, pogłębiająca się

izolacja społeczna (w tym wykluczenie osób starszych). Sposoby rozwiązywania danych problemów określono w celach strategicznych, operacyjnych oraz zadaniach.

Największe atuty gminy

Jako największe atuty gminy, które wyróżniają gminę na tle regionu oraz prowadzą do jej uatrakcyjnienia, według uczestników spotkania są przede wszystkim:

- ✓ walory turystyczno-przyrodnicze,
- ✓ bezpieczeństwo,
- ✓ czystość na terenie gminy,
- ✓ występowanie szlaków kajakowych,
- ✓ przywiązania do kultury kaszubskiej,
- ✓ występowanie obszarów chronionych,
- ✓ silna tożsamość kulturowa mieszkańców.

Najważniejsze inwestycje

Według uczestników spotkania, najważniejsze inwestycje jakie należy realizować w pierwszej kolejności dotyczą przede wszystkim wspomnianej sfery technicznej, która według społeczności lokalnej, wymaga największej poprawy. Osoby biorące udział w spotkaniu, zauważają konieczność przede wszystkim w realizacji takich inwestycji jak: budowa sieci gazowej, budowa dróg i oświetlenia, rozbudowa sieci transportu publicznego, rozwój infrastruktury dla dzieci i młodzieży, budowa parkingów oraz kompleksowa rozbudowa centrum Brus.

Partycypacja społeczna oraz promocja gminy

Według uczestników spotkania, samorząd terytorialny korzysta z takich form promocji jak: media społecznościowe, strona internetowa, tablice informacyjne, maskotka gminy oraz wydarzenia kulturalne. Osoby biorące udział w spotkaniu zaproponowały sposoby promocji gminy, które mają za zadanie uatrakcyjnienie gminy. Wśród nich znalazły się: utworzenie odpowiedniej jednostki turystycznej, utworzenie produktu lokalnego, wymiana zagraniczna, innowacyjne oferty kulturalno-turystyczne, współpraca międzygminna.

Dane spotkanie konsultacyjne miało na celu upowszechnienie oraz wdrożenie uczestników w partycypację społeczną. Według zasady prawidłowej partycypacji społecznej mieszkańcy, pracownicy oraz osoby zainteresowane, zostały poinformowane, umożliwiono

im konsultację oraz współdecydowanie. Z opinii oraz propozycji mieszkańców wyodrębniono podstawowe kierunki rozwoju gminy, określono cele strategiczne oraz stworzono analizę SWOT. Dana forma partycypacji społecznej udowadnia, że udział społeczności lokalnej jest niezwykle ważny w opracowywaniu dokumentów strategicznych.

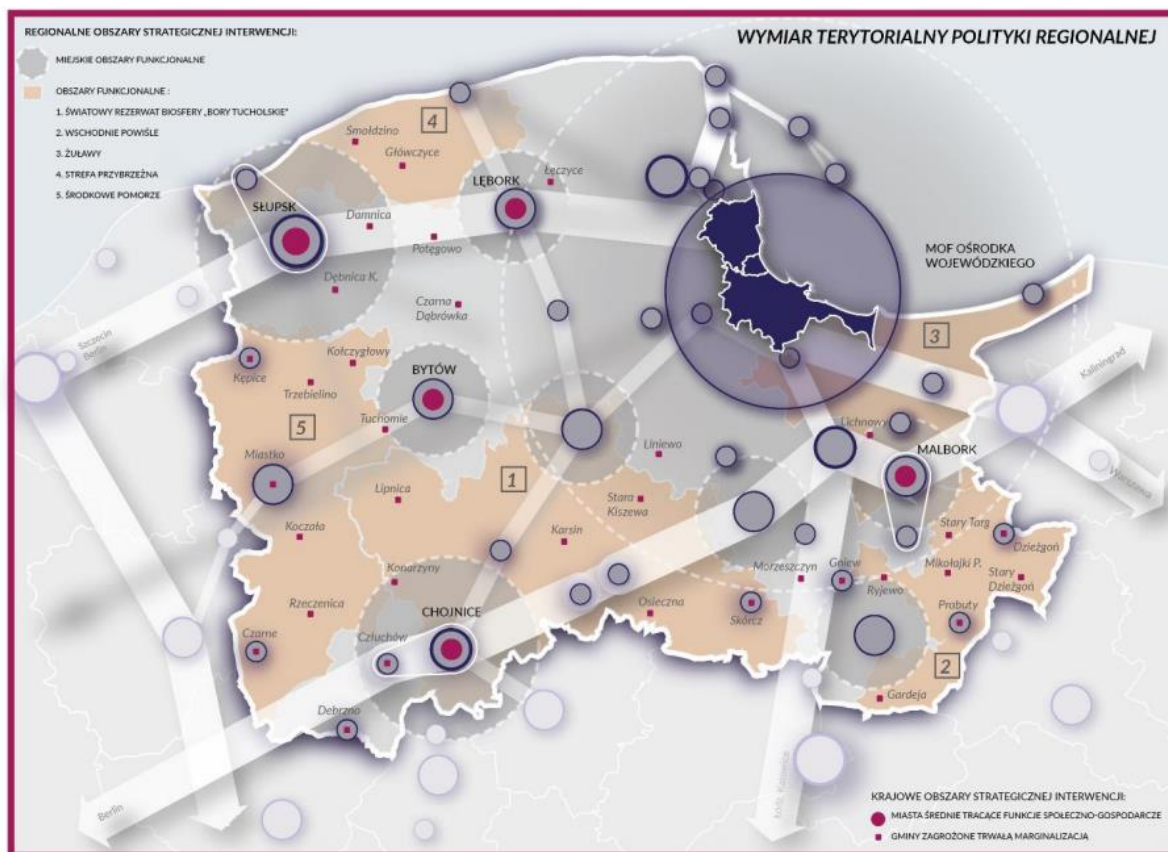
5. Obszar strategicznej interwencji

Według ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j. t. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372) w strategii rozwoju gminy powinny znaleźć się informacje dotyczące obszarów strategicznej interwencji określonych w strategii rozwoju województwa oraz obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy (jeżeli takie zidentyfikowano).

Przy analizie obszarów strategicznej interwencji posiłkowano się Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 oraz Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023.

W Projekcie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 określono potencjalny ośrodek regionalny Chojnice, zwiększający szanse do sukcesywnego wzrostu swego znaczenia, m.in. poprzez rozwój efektywnej współpracy w układzie z sąsiadującym Człuchowem, o nieco mniejszej dynamice rozwoju, który oddziałuje przede wszystkim na powiaty chojnicki i człuchowski, a także na powiaty północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, północnej części województwa wielkopolskiego oraz wschodniej części w województwie zachodniopomorskim; układ ten tworzy MOF Chojnice-Człuchów. Gmina Brusy znalazła się w oddziaływaniu danego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Rdzeń MOF Chojnice-Człuchów (miasto Chojnice) zdefiniowany został jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, co stanowi równie ważny element planowania rozwoju dla gminy Brusy. Gmina Brusy należy także do Obszaru Funkcjonalnego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie.

Gmina Brusy znalazła się także na trasie kaszubskiego pasma rozwojowego związanego z przebiegiem infrastruktury regionalnego korytarza transportowego, obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego Łeba-Lębork-Kościerzyna-Chojnice.

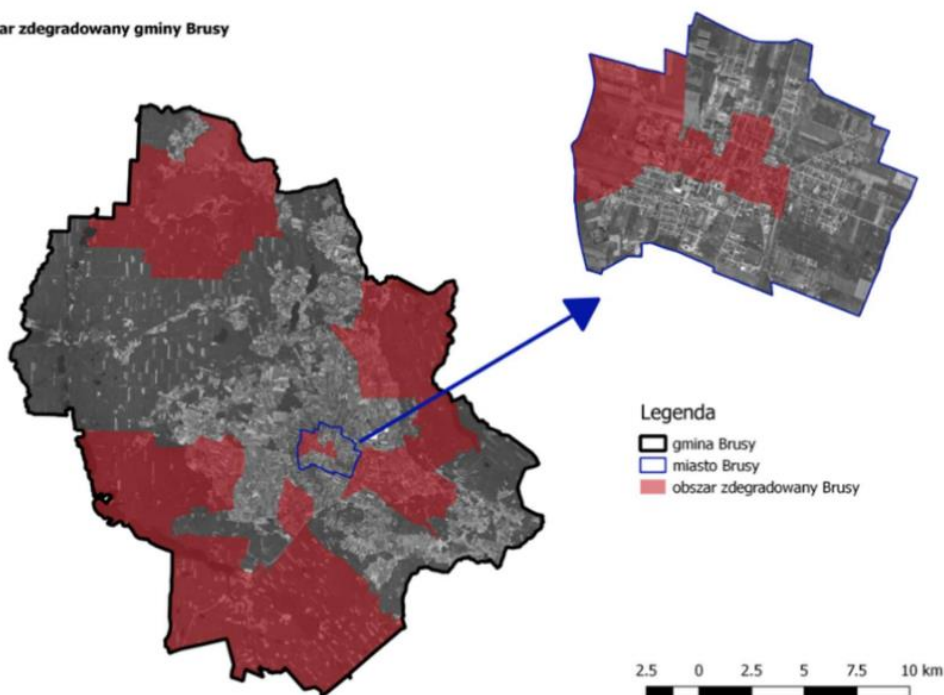

RYСУNEK 1. WYMIAR TERYTORIALNY POLITYKI REGIONALNEJ WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO.

ŹRÓDŁO: STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2030.

Do obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla gminy zalicza się między innymi obszary zdegradowane określone w programie rewitalizacji. Dzięki analizie danych statystycznych poszczególnych sołectw w gminie, określono obszary wymagające szczególnego wsparcia, w tym określeniu dla nich celów strategicznych oraz operacyjnych. Wśród obszarów zdegradowanych na poziomie gminy Brusy znalazł się obszar o powierzchni 17 571,04 ha zamieszkiwany przez 4 967 mieszkańców.

Obszar zdegradowany gminy Brusy

RYC. 9. GRANICE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO GMINY BRUSY.

ŹRÓDŁO: LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2033.

Wśród najważniejszych kierunków, które mają na celu poprawę i ściśłą interwencje działań w danym obszarze są:

1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych.
2. Wyłączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją.
3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców.

Dane działania, jak zakłada proces rewitalizacji, odnoszą się w głównej mierze do sfery społecznej. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rewitalizację przestrzeni publicznych jest jednym z kluczowych działań dla Gminy w zakresie kształtowania polityki rozwoju gminy. Co więcej, stworzony model przestrzenno - funkcjonalny (zawarty w rozdziale 9) określa również obszary istotne dla rozwoju gminy, w których kierunku również należy planować konkretne działania.

6. Analiza SWOT

Słowem wstępu należy przybliżyć odbiorcy strategii czym jest i jakie zadanie ma spełniać analiza SWOT w strategicznej ocenie gminy. Analiza SWOT w usystematyzowany sposób przedstawia metodę określenia wewnętrznych i zewnętrznych czynników mających na celu zaplanowanie dalszego rozwoju. Analizę SWOT dzieli się na cztery główne segmenty, przedstawiające wewnętrzne (słabe oraz mocne strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia) uwarunkowania. Mocne strony określają segmenty oraz aspekty, które wyróżniają gminę, sprawiają, że staje się ona w oczach odbiorcy bardziej atrakcyjna. Słabe strony natomiast określają aspekty, z jakimi gmina powinna zmierzyć się w przyszłości, a na ich podstawie tworzy się główne cele strategiczne. Szanse przedstawiają zewnętrzne czynniki, które w znaczący sposób mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój i funkcjonowanie gminy, natomiast zagrożenia określają jakie aspekty w negatywny sposób mogą pogarszać sytuację gminy w danych obszarach działalności.

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek gminy.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój gminy.

SZANSE

(zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla gminy sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla gminy warunki rozwoju w jej otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">↑ Położenie gminy na regionalnych szlakach komunikacyjnych.↑ Gmina o największej liczbie jezior w regionie.↑ Wyróżniający się na tle regionu dodatni przyrost naturalny.↑ Tereny o korzystnych warunkach fizjograficznych.↑ Rozwinięty sektor MŚP.↑ Atrakcyjne tereny do rozwoju turystyki.↑ Rozwinięta infrastruktura.↑ Duża liczba ludności w wieku produkcyjnym.↑ Duże walory kulturowe.↑ Występowanie obszarów chronionych.↑ Dobry poziom bezpieczeństwa w gminie.↑ Silna tradycja i tożsamość kaszubska.↑ Rozwinięte szkolnictwo branżowe.↑ Stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna.↑ Rozwinięta współpraca międzygminna.↑ Dobrze rozwinięta edukacja języków obcych oraz kaszubskiego.	<ul style="list-style-type: none">↓ Zły stan dróg i chodników.↓ Zbyt mała ilość zagospodarowanych terenów zielonych.↓ Braki w oświetleniu drogowym.↓ Brak gazyfikacji na terenie gminy.↓ Ujemne saldo migracji.↓ Wysoki poziom bezrobocia.↓ Niskie dochody mieszkańców.↓ Niewystarczająca liczba miejsc pracy.↓ Niski odsetek aktywizacji osób w wieku produkcyjnym.↓ Niski odsetek przedsiębiorczości.↓ Brak potencjalnych inwestorów.↓ Zbyt mała ilość wykwalifikowanej kadry pracowniczej.↓ Zbyt mała powierzchnia terenów objętych Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego.↓ Niedostateczna liczba mieszkań komunalnych.↓ Uboga oferta spędzania wolnego czasu.↓ Mała liczba miejsc rozrywki.↓ Przeszarzałe systemy grzewcze

<ul style="list-style-type: none">↑ Dobrze prosperujący obszar infrastruktury sportowej.↑ Dobre funkcjonowanie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.↑ Organizacja zajęć profilaktycznych.↑ Dobry poziom partycypacji społecznej.↑ Dobrze prosperująca strona internetowa.↑ Silne powiązania międzynarodowe lokalnych przedsiębiorców.↑ Bogate zasoby leśne.	<ul style="list-style-type: none">w gospodarstwach domowych.↓ Trudny dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej.↓ Niski poziom kształcenia w szkołach publicznych.↓ Słaby dostęp do infrastruktury komunikacyjnej (Internet, telefonia komórkowa).↓ Brak rozbudowanej bazy noclegowej.↓ Zanieczyszczenie wód powierzchniowych.↓ Zbyt mała świadomość i wiedza mieszkańców na temat ekologii.↓ Wykluczenie osób starszych ze społeczności lokalnej.↓ Niedostosowanie obiektów i infrastruktury dla osób niepełnosprawnych.↓ Słaba klasa bonitacyjna gleb.↓ Słabe wykorzystanie walorów turystycznych.↓ Peryferyjna lokalizacja wobec głównych centrów gospodarczych.↓ Zagrożenia dla gatunków rodzimych.↓ Złe utrzymanie obiektów melioracyjnych.
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">↑ Wdrażanie nowych technologii i aktywizacja przedsiębiorstw na terenie powiatu chojnickiego.↑ Wzrost dochodów ludności.↑ Zainteresowanie inwestorów potencjałem terenów inwestycyjnych.↑ Rozbudowa sieci komunikacyjnej w obrębie powiatu oraz województwa (autobusowej oraz kolejowej).↑ Większe zaangażowanie społeczności w zakresie rozwiązywania problemów społecznych (uzależnienia).↑ Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, w tym fachowego.↑ Większa tolerancja wśród społeczności lokalnych.↑ Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.↑ Zwiększenie zainteresowania turystów regionem kaszubskim.↑ Większa aktywizacja spędzania wolnego czasu z dala od terenów miejskich.↑ Rozwój agroturystyki.	<ul style="list-style-type: none">↓ Zwiększenie dysproporcji między gminami województwa pomorskiego.↓ Pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych.↓ Zwiększające się ujemne saldo migracji.↓ Brak potencjalnych inwestorów w obrębie gminy.↓ Pogłębiający się problem dezinformacji na temat ładu przestrzennego w gminach.↓ Niski poziom dofinansowania zewnętrznego infrastruktury drogowej.↓ Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.↓ Poszerzający się problem patologii społecznych.↓ Wzrost problemów uzależnieniowych wśród młodzieży (alkohol, narkotyki itp.)↓ Izolacja osób starszych pod względem społecznym.↓ Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.↓ Wzrost wakacyjnych wyjazdów zagranicznych.

<ul style="list-style-type: none">↑ Wzrost popytu na lokalne towary i usługi.↑ Zwiększenie ilości dotacji na wymianę przestarzałych systemów grzewczych.↑ Większa świadomość społeczności lokalnych na temat segregacji śmieci.↑ Współpraca międzygminna w zakresie ochrony środowiska.↑ Rozwój marketingu terytorialnego.↑ Wsparcie powstawania i rozwoju gmin.↑ Pozyskiwanie pracowników z zewnętrznych rynków pracy.↑ Rozwój i modernizacja dróg.↑ Wzrost dostępności Internetu szerokopasmowego.↑ Promocja walorów gminy.↑ Zmiana organizacji układu drogowego (obwodnica Brus).↑ Poprawa dostępności dla osób niepełnosprawnych.↑ Powrót młodych i wykształconych mieszkańców.↑ Modernizacja gospodarstw rolnych.	<ul style="list-style-type: none">↓ Brak wsparcia dla rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.↓ Wzrost kosztów energii i paliw.↓ Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze.↓ Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych.↓ Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych.↓ Pogłębiający się problem zanieczyszczenia środowiska (zmiany klimatyczne).↓ Niedoinwestowanie systemu ochrony przyrody.↓ Niekontrolowany rozwój turystyki przyczyniającej się do degradacji środowiska.↓ Presja urbanizacji terenów atrakcyjnych.
---	--

7. Misja i wizja

Wizja

Miasto i Gmina Brusy miejscem o wysokim potencjale rozwoju społeczno-gospodarczego, gdzie wykorzystuje się istniejące walory kulturowe i środowiskowe przy szerzeniu zasady partycypacji społecznej.

Misja

Gmina Brusy miejscem skutecznych działań na rzecz poprawy życia mieszkańców, rozwiązywania najważniejszych problemów i idących za nimi zagrożeń.

8. Cele strategiczne, cele operacyjne i zadania

Jednym z podstawowych etapów opracowania Strategii Rozwoju jest określenie celów strategicznych oraz operacyjnych, w tym wynikających z nich zadań.

Cele strategiczne są elementem Strategii Rozwoju Gminy, które służą usystematyzowaniu, zhierarchizowaniu oraz określeniu podstawowych czynników, które należy realizować w trakcie trwania danego dokumentu. Aby wdrażanie strategii było łatwiejsze, a realizacja głównych celów bardziej kompleksowe, cele strategiczne dzieli się na sfery dotyczące danych kierunków rozwoju (np. cele w obszarze: gospodarki, turystyki, środowiska).

Cele operacyjne są wyznaczane na niższym szczeblu, służą one określeniu jakie główne działania należy podjąć w obszarze planowanych celów strategicznych.

Zadania wyznaczają szczegółowe inwestycje jakie gmina powinna podjąć w trakcie trwania strategii.

Dane cele strategiczne sformułowane zostały na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych, diagnozy strategicznej oraz analizy SWOT, z których wynikły podstawowe problemy.

1. CEL STRATEGICZNY

Sprawna i kompletna infrastruktura.

<p>1.1.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa stanu i jakości dróg</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Modernizacja i budowa dróg gminnych.✓ Współpraca z władzami powiatu w celu poprawy dróg powiatowych.✓ Współpraca z władzami województwa w celu poprawy dróg wojewódzkich.✓ Modernizacja oraz budowa chodników.✓ Modernizacja i budowa oświetlenia przy drogach.✓ Budowa obwodnicy Brus.
<p>1.2.CEL OPERACYJNY</p> <p>Budowa i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej.</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Gazyfikacja gminy Brusy.✓ Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.✓ Prowadzenie kontroli w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych (szamba).✓ Rozdział kanalizacji ogólnospławnej w mieście na sanitarną i deszczową.✓ Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

	<ul style="list-style-type: none">✓ Budowa przydomowych zbiorników na wodę.
<p style="text-align: center;">1.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa jakości komunikacji na terenie gminy.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Współpraca z władzami powiatu oraz województwa w celu zwiększenia ilości kursów na najważniejszych trasach dojazdowych.✓ Modernizacja oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół stacji kolejowych.✓ Poprawa dostępu do szerokopasmowego Internetu.✓ Budowa ścieżek rowerowych przy najważniejszych szlakach komunikacyjnych.
<p style="text-align: center;">1.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Dbłość o ład przestrzenny na terenie gminy.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Budowa małej infrastruktury na terenie gminy (m.in. wiaty, ławki, kosze na śmieci, latarnie, fontanna).✓ Zagospodarowanie zieleni urządzonej w najczęściej uczęszczanych miejscach.✓ Ograniczenie ilość reklam na elewacjach budynków.✓ Rewitalizacja istniejących terenów parkowych.✓ Tworzenie nowych terenów zielonych.

2. CEL STRATEGICZNY

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy.

<p>2.1.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa przedsiębiorczości poprzez aktywizację miejsc pracy.</p>	<p>Zadania</p>
	<ul style="list-style-type: none">✓ Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu promocji szkoleń, staży, kursów dla mieszkańców gminy.✓ Udostępnianie informacji poprzez media społecznościowe na temat dostępnych ofert pracy na terenie gminy.<ul style="list-style-type: none">✓ Organizacja spotkań informacyjnych z doradcami zawodowymi.✓ Poprawa jakości kształcenia w szkołach.<ul style="list-style-type: none">✓ Pomoc i zachęcanie beneficjentów do pozyskiwania środków zewnętrznych.
<p>2.2. CEL OPERACYJNY</p> <p>Działalność na rzecz poprawy jakości kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy.</p>	<p>Zadania</p>
	<ul style="list-style-type: none">✓ Modernizacja oraz doposażenie sal lekcyjnych.✓ Modernizacja obiektów oświatowych.✓ Budowa sal gimnastycznych.✓ Budowa hali sportowej w Brusach.✓ Rozwój kompetencji kluczowych uczniów.

	<ul style="list-style-type: none">✓ Rozwój edukacji regionalnej i etnicznej, w tym języka kaszubskiego.✓ Podnoszenie kompetencji nauczycieli i dyrektorów.✓ Rozwój doradztwa zawodowego.✓ Rozwój narzędzi i kompetencji cyfrowych w nauczaniu.
<p style="text-align: center;">2.3.CEL OPERACYJNY</p> <p style="text-align: center;">Poprawa dostępu do Opieki Zdrowotnej i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Pomoc w modernizacji istniejących placówek medycznych.✓ Realizacja i promocja programów profilaktycznych.<ul style="list-style-type: none">✓ Doposażenie placówek medycznych w niezbędny sprzęt.✓ Pomoc w zapewnieniu specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie gminy.✓ Budowa i modernizacja remiz strażackich.<ul style="list-style-type: none">✓ Doposażanie istniejących jednostek OSP.
<p style="text-align: center;">2.4.CEL OPERACYJNY</p> <p style="text-align: center;">Usprawnienie działalności w zakresie pomocy społecznej.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Budowa oraz modernizacja mieszkań komunalnych.✓ Wprowadzanie nowych rozwiązań w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.✓ Utrzymanie dostępności do

	<p>terapii oraz grup samopomocowych dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Szeroka edukacja młodzieży w zakresie profilaktyki przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym.✓ Profesjonalizacja pracy socjalnej.✓ Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.✓ Rozwój usług społecznych.<ul style="list-style-type: none">✓ Likwidacja barier instytucjonalnych i fizycznych.
<p style="text-align: center;">2.5.CEL OPERACYJNY</p> <p style="text-align: center;">Wspieranie oraz promocja MŚP oraz gospodarstw rolnych.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Wspieranie przedsiębiorczości (w tym rolnictwa) poprzez promocję istniejących firm i gospodarstw rolnych.✓ Umożliwianie wymiany towarów między rolnikami a mieszkańcami.✓ Stworzenie i promowanie lokalnego produktu.✓ Organizacja spotkań i szkoleń dla przedsiębiorców i rolników.✓ Wspieranie działalności i rozwoju organizacji pozarządowych.✓ Rozwój działalności badawczo-rozwojowej.

3. CEL STRATEGICZNY

Atrakcyjna przestrzeń dla mieszkańców i turystów.

<p>3.1.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego.</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Rewitalizacja oraz modernizacja istniejących terenów rekreacyjnych.✓ Budowa nowych obiektów rekreacyjnych, w tym: placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, skateparku.✓ Doposażenie i modernizacja istniejących obiektów sportowych.✓ Budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów kulturalnych.✓ Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, dostosowanych do różnych grup wiekowych.
<p>3.2.CEL OPERACYJNY</p> <p>Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Organizacja zajęć oraz zawodów sportowych.✓ Organizacja kursów i zajęć pozalekcyjnych.✓ Organizacja gminnych konkursów, w celu rozwoju talentów dzieci i młodzieży.

<p style="text-align: center;">3.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Aktywizacja czasu wolnego dla osób starszych.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Organizacja kursów i szkoleń dla emerytów.✓ Aktywizacja zespołów muzycznych i tanecznych.✓ Zapewnienie bezpiecznej przestrzeni dla osób starszych.
<p style="text-align: center;">3.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poszerzenie oferty turystycznej.</p>	Zadania
	<ul style="list-style-type: none">✓ Systematyczna aktualizacja informacji na temat gminy na stronie internetowej Urzędu Miejskiego.✓ Wprowadzanie nowoczesnych technologii w promocję gminy.<ul style="list-style-type: none">✓ Rozwój marketingu terytorialnego.✓ Promocja kultury kaszubskiej.✓ Zagospodarowanie terenów wokół wód powierzchniowych.✓ Wykorzystanie potencjału oraz poszerzenie oferty funkcjonowania szlaków.✓ Utworzenie szlaku żeglarskiego Jeziora Charzykowskiego we współpracy z gminami ościennymi.

<p>3.5.CEL OPERACYJNY</p> <p>Dbłość o środowisko.</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Edukacja na temat ekologii i ochrony środowiska.✓ Rozwój odnawialnych źródeł energii.✓ Zadania służące poprawie jakości powietrza.✓ Inwentaryzacja źródeł niskiej energii.✓ Działania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska.<ul style="list-style-type: none">✓ Dbłość o jakość wód powierzchniowych oraz prawidłową gospodarkę odpadami.✓ Zapewnienie koszy na śmieci w miejscach turystycznych.<ul style="list-style-type: none">✓ Dbłość o ochronę różnorodności gatunkowej i promocja gatunków rodzimych.✓ Kontrola i dbłość o istniejące walory przyrodnicze.
<p>3.6.CEL OPERACYJNY</p> <p>Sprawne zarządzanie planowaniem przestrzennym w gminie.</p>	<p style="text-align: center;">Zadania</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Udostępnianie informacji na temat działek przeznaczonych pod inwestycje.✓ Monitoring i ewaluacja istniejących dokumentów strategicznych.

	✓ Systematyczne tworzenie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.
--	--

8.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Strategia rozwoju gminy określa również oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Wskaźniki określono w trzech kategoriach jako:

- wskaźniki bazowe – określające dane zastane, dla roku poprzedzającego rozpoczęcie wdrażania,
- wskaźniki średniokresowe – określające pożądane wartości zjawisk po określonym etapie realizacji strategii,
- wskaźniki docelowe – określające pożądane wartości zjawisk, osiągnięte po realizacji strategii.

Określone wskaźniki odnoszą się do realizowanych celów strategicznych, w tym poszczególnych zadań. Ich złożoność wynika z dostępu danych zastanych.

Cel strategiczny	Miernik	Wskaźnik bazowy	Wskaźnik śródkresowy	Wskaźnik docelowy
Cel 1 Sprawna i kompletna infrastruktura	1.1. Procentowy udział budynków podpiętych do kanalizacji do ogółu budynków mieszkalnych w gminie	80,5%	83%	85%
	1.2. Długość utwardzonych dróg gminnych	45,7 km	50 km	55 km

	1.3. Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy Brusy	40 km	42 km	44 km
Cel 2 Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy.	2.1. Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	700	800	900
	2.2. Liczba sal gimnastycznych w gminie Brusy	5	6	8
	2.3. Liczba realizowanych programów w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	3	4	5
Cel 3 Atrakcyjna przestrzeń dla mieszkańców i turystów.	3.1. Liczba miejsc noclegowych na terenie gminy Brusy	243	270	300
	3.2. Procent gminy objęty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego	0,7%	1%	2%

9. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej

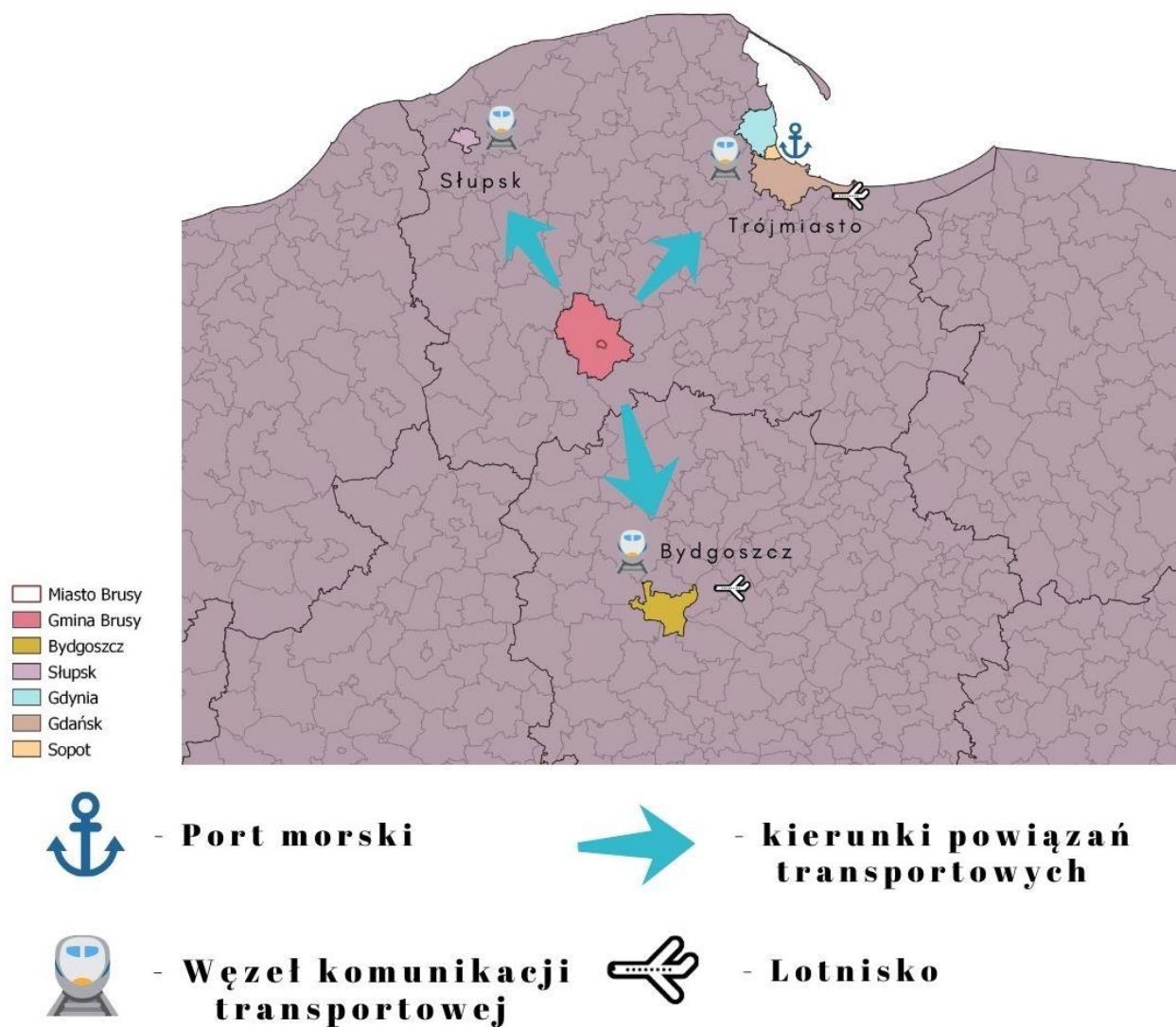
Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej przedstawia pożądane kierunki rozwoju przestrzennego danego terytorium obszaru w określonym czasie. Stworzenie modelu pozwala na przedstawienie zmian, które powinny zaistnieć w przestrzeni, by zostały zrealizowane cele strategiczne oraz osiągnięte efekty tych celów.

Za pomocą modelu określone są również zasady zagospodarowania zintegrowanych obszarów tzn. wyznaczane są kierunki rozwoju przestrzennego gminy. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej uwzględnia zasady i ustalenia modelu na poziomie województwa pomorskiego.

Na potrzeby Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy został stworzony model struktury przestrzenno-funkcjonalnej uwzględniający powiązania z innymi miastami (zewnętrzny) oraz powiązania centrum gminy z sołectwami gminy Brusy. Model na poziomie gminy Brusy zawiera:

- Zmiany w przestrzeni wynikające z celów Strategii rozwoju gminy,
- Obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju Gminy,
- Lokalne powiązania infrastrukturalne (transportowe),
- Zieloną infrastrukturę i obszary o szczególnej ochronie.

W modelu struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Brusy uwzględniono powiązania i kierunki rozwoju gminy. Wyróżniono trzy kierunki powiązań transportowych: Bydgoszcz, Słupsk oraz Trójmiasto. Ze względu na poziom i zaawansowany rozwój gospodarczy tych miast, gmina Brusy powinna uwzględnić powiązania z tymi obszarami przy planowanym rozwoju gospodarczym. W modelu wzięto pod uwagę znajdujące się na terenie gminy przestrzenne formy ochrony przyrody, które wymagają szczególnej ochrony.

RYC. 10. MODEL STRUKTURY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BAZY DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH (BDOT10K).

KLUCZOWE KIERUNKI I OBSZARY ROZWOJU

w zakresie infrastruktury technicznej i przestrzennej

- poprawa jakości dróg
- gazyfikacja gminy
- budowa/modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej
- rozwój sieci komunikacyjnej
- rewitalizacja terenów zielonych

w zakresie kształtowania polityki społecznej

- modernizacja obiektów oświatowych
- budowa/modernizacja remiz OSP
- budowa/modernizacja mieszkań komunalnych

w zakresie ochrony środowiska i turystyki

- rozwój odnawialnych źródeł energii
- rozwój szlaków turystycznych

obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju gminy

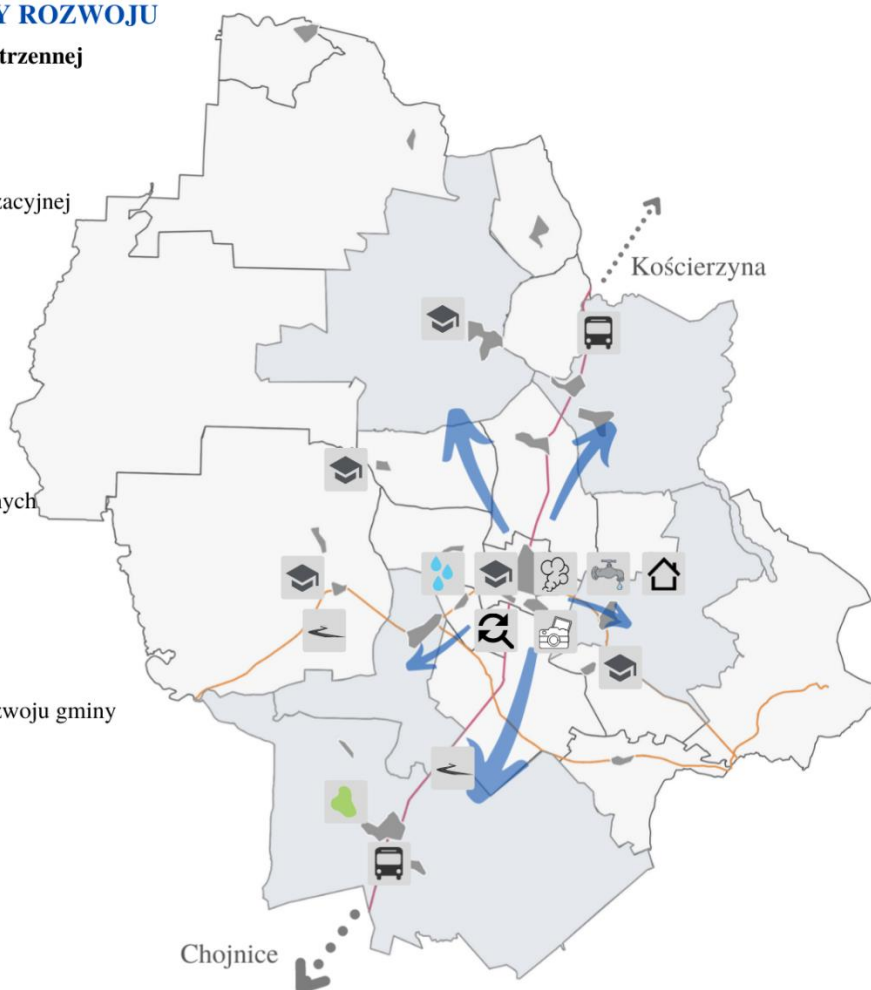
powiązania ponadlokalne (słabe)

powiązania ponadlokalne (średnie)

zabudowa

droga główna

droga lokalna

RYC. 11. MODEL STRUKTURY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BAZY DANYCH OBIEKTÓW TOPOGRAFICZNYCH (BDOT10K).

10. System wdrażania

Prawidłowy proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy opiera się na wielu czynnikach. Jednym z kluczowych zadań gminy jest współpraca władz lokalnych z mieszkańcami gminy. Strategia Rozwoju nie stanowi aktu prawa miejscowego, jednakże powinna być elementem przewodnim przy dalszych planach rozwojowych gminy. Jako, że Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy jest dokumentem wieloletnim i obejmuje okres 10 lat, wdrażanie strategii powinno odbywać się etapowo. Osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie powinny być władze gminy (w tym burmistrz oraz Urząd Miejski, jak i wszystkie jej jednostki).

W procesie wdrażania strategii należy przede wszystkim wyróżnić oraz nadać odpowiednie zadania osobom bądź jednostkom. Wśród nich powinni znaleźć się:

- podmiot odpowiedzialny za organizację i koordynowanie procesu wdrażania strategii,
- zadania danego podmiotu,
- podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań zawartych w strategii.

Zaleca się wykonywanie takich funkcji w ramach pracy zespołu jak:

1. Funkcje planistyczne	Opracowywanie dokumentów planistycznych niższego szczebla niż Strategia Rozwoju Gminy.
2. Funkcje Monitoringowe	Monitorowanie procesu wdrażania strategii, obserwacja zmieniających się wskaźników, cech samorządów terytorialnych, uwarunkowań zewnętrznych oraz wewnętrznych.
3. Funkcje Informacyjno-wnioskodawcze	Wnioskowanie przez organ wykonawczy do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego o aktualizację strategii.
4. Funkcje Promocyjne	Promowanie działań na rzecz wdrażania strategii rozwoju.
5. Funkcje Kooperacyjne	Współpraca z jednostkami pomocniczymi Strategii, powierzanie im zadań do wykonania, monitoring ich działań oraz ścisła i stała współpraca.

6. Funkcje Prewencyjne	Zapobieganie zatrzymaniu wdrażania strategii, rozwiązywanie pojawiających się problemów w trakcie wdrażania, informowanie o problemach w procesie wdrażania władz gminnych.
7. Funkcje Doradcze	Wspieranie władz we wdrażaniu strategii, pomoc przy podejmowaniu kluczowych decyzji.
8. Funkcje Koordynacyjne	Koordinacja decyzji oraz aktów prawa jak i zmieniających się przepisów ustaw, które znacząco wpływają na procesy wdrażania strategii.

Należy jednak zaznaczyć, że dane zadania i funkcje może sprawować cały zespół lub mogą być one podzielone na poszczególne, najbardziej kompetentne w danym zakresie osoby.

Podmiotami pomocniczymi we wdrażaniu strategii powinny być:

- Żłobek Samorządowy w Brusach,
- Szkoły Podstawowe na terenie Gminy Brusy,
- Przedszkola na terenie gminy Brusy,
- Centrum Kultury i Biblioteki,
- Gminny Zarząd Oświaty,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Sołectwa (w tym podmiotem powinien być sołtys danego sołectwa).

Wdrażanie Strategii Rozwoju powinno opierać się również na Wieloletniej Prognozie Finansowej dla Gminy Brusy. Ze względu na jej rozległy charakter czasowy, niezwykle trudno zaplanować wydatki i źródło finansowania Strategii Rozwoju. Jednakże, gmina w realizacji Strategii powinna korzystać z programów finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł pomocowych. Co więcej, nie powinno wykluczać się również pomocy ze strony firm prywatnych.

W ramach wprowadzania Strategii Rozwoju stworzono również poszczególne Programy Operacyjne, mające na celu uszczegółowienie oraz określenie źródeł finansowania danej Strategii.

Program 1. Wiedza i edukacja	
Najważniejsze zadania programu	<ol style="list-style-type: none">1. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy.2. Wzrost znaczenia innowacyjnego systemu edukacji.3. Rozwój partycypacji społecznej.4. Podwyższanie poziomu wykształcenia.5. Rozwój kultury i rekreacji.
Odbiorcy	Społeczność lokalna Miasta i Gminy Brusy
Dopasowane cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none">2.1. CEL OPERACYJNY Poprawa przedsiębiorczości poprzez aktywizację miejsc pracy.2.2. CEL OPERACYJNY Działanie na rzecz poprawy jakości kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy.3.1. CEL OPERACYJNY Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego.3.2. CEL OPERACYJNY Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.3.3. CEL OPERACYJNY Aktywizacja czasu wolnego dla osób starszych.
Oczekiwane rezultaty	<ol style="list-style-type: none">1. Wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców gminy.2. Wzrost konsultacji społecznych na terenie gminy.3. Wzrost ilości zagospodarowanej przestrzeni.4. Wzrost liczby imprez sportowych i kulturalnych.5. Wzrost liczby kursów i szkoleń dla mieszkańców.6. Wzrost liczby zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Przykładowe wskaźniki oceny oczekiwanych rezultatów	<ul style="list-style-type: none">➤ Podmioty Nowo Zarejestrowane wg Grup Sekcji PKD 2007.➤ Liczba podjętych działań w ramach modernizacji placówek edukacyjnych.➤ Liczba spotkań/kursów dotyczących podnoszenia kwalifikacji młodzieży.➤ Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych.➤ Liczba działających grup oraz kół zainteresowań.➤ Liczba przestrzeni publicznych na terenie gminy.➤ Liczba nowych placów zabaw oraz siłowni na wolnym powietrzu.➤ Liczba nowych obiektów sportowych.➤ Liczba organizowanych zajęć dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
Program 2. Przedsiębiorczość, rolnictwo i ochrona środowiska	
Najważniejsze zadania programu	<ol style="list-style-type: none">1. Rozwój rolnictwa.2. Zwiększanie świadomości ekologicznej.3. Poprawa jakości wód powierzchniowych.4. Zagospodarowanie terenów zielonych.5. Rozwój przedsiębiorczości.6. Koordynowanie procesów przeciwdziałania degradacji środowiska.
Odbiorcy	Społeczność lokalna Miasta i Gminy Brusy Turyści
Dopasowane cele operacyjne	2.1. CEL OPERACYJNY Poprawa przedsiębiorczości poprzez aktywizację miejsc pracy.

	<p>2.5.CEL OPERACYJNY</p> <p>Wspieranie oraz promocja MŚP oraz gospodarstw rolnych.</p> <p>3.4. CEL OPERACYJNY</p> <p>Poszerzenie oferty turystycznej.</p> <p>3.5.CEL OPERACYJNY</p> <p>Dbłość o środowisko.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ol style="list-style-type: none">1.Wzrost dochodowości gospodarstw rolnych.2. Wzrost ilości segregowanych odpadów.3.Spadek zanieczyszczenia wód powierzchniowych.4.Wzrost liczby podmiotów gospodarczych.5. Zmniejszenie poziomu bezrobocia.
Wskaźniki oceny oczekiwanych rezultatów	<ul style="list-style-type: none">➤ Liczba przedsiębiorców korzystająca z możliwości sprzedaży towarów w miejscach najczęściej odwiedzanych przez mieszkańców oraz turystów.➤ Liczba gospodarstw rolnych korzystająca z ekologicznych rozwiązań.➤ Liczba zorganizowanych targów pracy.➤ Liczba informacji o istniejących oraz powstających terenach inwestycyjnych.➤ Liczba zorganizowanych wydarzeń/wystaw wspierających rozwój kultury.➤ Liczba zmodernizowanych miejsc dziedzictwa kulturowego.➤ Liczba podjętych działań mających na celu promocję produktu regionalnego oraz lokalnej kultury.

	<ul style="list-style-type: none">➤ Liczba stworzonych broszur informacyjnych dotyczących poszczególnych miejsc dziedzictwa kulturowego.➤ Liczba podjętych działań mających na celu angażowanie młodzieży w sprawy lokalne związane z kulturą.
Program 3. Infrastruktura i ład przestrzenny.	
Najważniejsze zadania programu	<ol style="list-style-type: none">1. Poprawa jakości dróg.2. Rozbudowa i przebudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.3. Zwiększenie dostępu do gazu.4. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego5. Dbalność o ład przestrzenny.6. Rozwój przestrzenno-funkcjonalny gminy.7. Rewitalizacja terenów rekreacyjnych.
Odbiorcy	Spółeczność lokalna Miasta i Gminy Brusy. Potencjalni inwestorzy. Turyści.
Dopasowane cele operacyjne	<p>1.1. CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa stanu i jakości dróg</p> <p>1.2. CEL OPERACYJNY</p> <p>Budowa i modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej.</p> <p>1.3. CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa jakości komunikacji na terenie gminy.</p> <p>1.4. CEL OPERACYJNY</p> <p>Dbalność o ład przestrzenny na terenie gminy.</p>

	<p>3.6. CEL OPERACYJNY</p> <p>Sprawne zarządzanie planowaniem przestrzennym w gminie.</p>
Oczekiwane rezultaty	<ol style="list-style-type: none">1. Wzrost długości dróg utwardzonych.2. Zwiększenie liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.3. Gazyfikacja gminy.4. Wzrost liczby Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.5. Wzrost liczby mieszkań komunalnych.6. Wzrost długości ścieżek rowerowych.
Wskaźniki oceny oczekiwanych rezultatów	<ul style="list-style-type: none">➤ Liczba zmodernizowanych dróg gminnych.➤ Liczba nowo wybudowanych dróg .➤ Długość zmodernizowanych oraz nowo powstałych sieci wodno-kanalizacyjnych.➤ Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej.➤ Liczba miejsc, w których zagospodarowano zielenie urządzone.➤ Liczba nowo stworzonych przestrzeni publicznych.➤ Liczba zaktualizowanych dokumentów planistycznych.
Program 4. Bezpieczeństwo, zdrowie i pomoc społeczna.	
Najważniejsze zadania programu	<ol style="list-style-type: none">1. Poprawa jakości zdrowia publicznego na terenie gminy.2. Zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy.3. Przeciwdziałanie patologiom społecznym.4. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki.

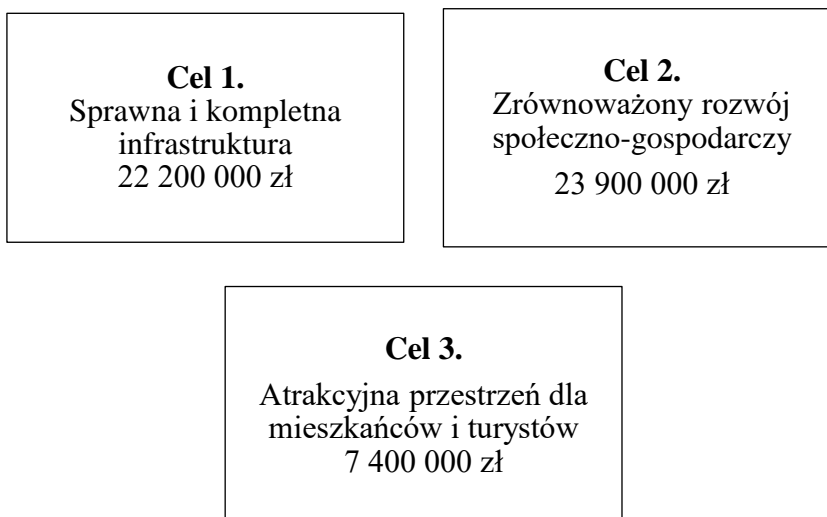

	<p>5. Likwidacja barier architektonicznych.</p> <p>6. Zwiększenie ludności w wieku produkcyjnym.</p>
Odbiorcy	<p>Społeczność lokalna Miasta i Gminy Brusy.</p> <p>Turyści.</p>
Dopasowane cele operacyjne	<p>2.3.CEL OPERACYJNY</p> <p>Poprawa dostępu do Opieki Zdrowotnej i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>2.4.CEL OPERACYJNY</p> <p>Usprawnienie działalności w zakresie pomocy społecznej.</p>
Oczekiwane rezultaty	<p>1. Wzrost długości życia mieszkańców.</p> <p>2. Utrzymanie dodatniego przyrostu naturalnego.</p> <p>3. Zmniejszenie ilości przestępstw.</p> <p>4. Spadek liczby osób uzależnionych.</p>
Wskaźniki oceny oczekiwanych rezultatów	<ul style="list-style-type: none">➤ Poziom zadowolenia mieszkańców w związku ze świadczonymi usługami zdrowotnymi.➤ Liczba osób korzystających z bezpłatnych badań profilaktycznych.➤ Liczba wyposażonych placówek Ochotniczej Straży Pożarnej.➤ Liczba lokali socjalnych.➤ Liczba budynków użyteczności publicznej posiadających infrastrukturę dostosowaną do osób z niepełnosprawnościami.

11. Ramy finansowe i źródła finansowania

W procesie tworzenia ram finansowych poddano analizie dochody oraz wydatki Gminy w ostatnich latach, skuteczność Gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania, bazę wiedzy i doświadczeń oraz informacje zapisane w opracowanych już projektach. Pod uwagę wzięto również wieloletnią prognozę finansową oraz budżety gminne. Należy jednak zwrócić uwagę, iż ramy finansowe posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmienić dane kwoty. Po analizie zebranych danych, szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych celach strategicznych. Kwoty te, podane zostały w szacowanym rozrachunku rocznym:

Wśród najważniejszych środków finansowania wymienia się w szczególności:

- środki z budżetu gminnego,
- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki funduszy celowych,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze ze źródeł europejskich np. fundusze norweskie oraz fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz fundusze sektora pozarządowego.

12. Monitoring i ewaluacja

12.1. Monitoring

Monitoring Strategii Rozwoju obejmuje sprawdzanie wyników w odniesieniu do określonych oczekiwań. Polega na systematycznym zbieraniu informacji, które dotyczą uzyskanych efektów w ramach wdrażanej strategii. Monitoring w późniejszym czasie pozwala określić czy zakładane pierwotnie rezultaty realizowane są w sposób sprawny i kompleksowy a w odpowiednim momencie wprowadzić w razie potrzeby – korekty²⁴. Wykonawcą i podmiotem, który ma za zadanie odpowiadać za monitoring Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy jest instytucja zarządzająca daną strategią, w tym przypadku Urząd Miejski.

Monitoring strategii powinien prowadzony być na każdym poziomie danej interwencji, realizacji konkretnych celów jak i całego programu strategii. Monitoring powinien zostać wprowadzony w momencie realizacji konkretnej inwestycji (w tym realizacji celów operacyjnych). Raporty monitoringowe, w zależności od realizowanych zadań, przeprowadzane być mogą w rytmie rocznym, półrocznym bądź kwartalnym.

Aby monitorować strategię w sposób kompleksowy, ważny jest dobór odpowiednich wskaźników, pozwalających na ich późniejszą analizę. Jako, że rekomenduje się przeprowadzanie corocznych sprawozdań z wdrażania strategii rozwoju, proces monitoringu, niezależnie od wykonywanych inwestycji, powinien zostać przeprowadzony i wyodrębniony w Raporcie o Stanie Gminy za rok bazowy. W danym raporcie powinny znaleźć się informacje na temat wdrażania strategii (na jakim etapie aktualnie gmina się znajduje, w tym które cele udało się zrealizować i w jakim stopniu raport z wdrażania, stopień osiągnięcia danych wskaźników²⁵).

12.2. Ewaluacja

Ewaluacja w Strategii Rozwoju gminy jest to systematyczne badanie Strategii Rozwoju poprzez oszacowanie jakości oraz wartości procesu oraz efektów wdrażania inwestycji i zadań publicznych zawartych w Strategii (cele strategiczne).

²⁴ Podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych Strategii Rozwoju. Lider Ewaluacji 2014. Warszawa 2017.

Zaleca się działanie na rzecz ewaluacji wg poniższego schematu.

Zlecenie ewaluacji

(zlecenie firmie zewnętrznej bądź przeprowadzenie procesu ewaluacji przez powołany do niej zespół we współpracy z jednostkami pomocniczymi)

Prowadzenie badań

(stworzenie raportu na podstawie zebranych wcześniej danych (monitoring strategii), który przedstawiać będzie analizę i ocenę oraz wnioski i rekomendację z wykonanych zadań zawartych w strategii)

Użycie badań

(wdrożenie rekomendowanych poprawek oraz zaleceń na podstawie wcześniej wysnutych wniosków oraz analiz)

Zakres ewaluacji danego dokumentu stanowi materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i oceny oraz trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość jak i spójność strategii rozwoju.

Zaleca się zlecenie ewaluacji zewnętrznym wykonawcom w celu obiektywnej oraz niezależnej oceny jej wykonania. Nie jest to jednak zabieg konieczny, a zakres i ocenę realizacji strategii może przeprowadzić powołany do tego zespół ekspertów w gminie. Jednakże, rekomenduje się w tym względzie pomoc ze strony zewnętrznych jednostek takich jak: mieszkańcy, podmioty gospodarcze, rolnicy, inwestorzy, jednostki pomocnicze (pracownicy biblioteki, MGOPS-u, szkół, Sołtyś), którzy powinni brać udział w ocenie przeprowadzonych działań w ujęciu całościowym.

Dane monitoringowe powinny stanowić wstęp do realizacji ewaluacji strategii. Ewaluacja powinna służyć wskazaniu, dlaczego dane wskaźniki nie zostały zrealizowane, analizie wykonanych działań pod względem ich trafności i konieczności, ocenie pozytywnych i negatywnych skutków, które poprzedzały wykonane cele strategiczne (w tym operacyjne), w danym roku bazowym.

Zaleca się wykorzystane metody ewaluacji *on-going*, która mówi o realizacji ewaluacji

w trakcie wdrażania inwestycji (gdy jej użycie będzie zasadne i zajdzie taka potrzeba) lub gdy wystąpią problemy we wdrażaniu strategii, które należy poddać analizie. W danej sytuacji należy stworzyć raport zawierający kluczowe problemy, ukazanie wskaźników dostępnych w corocznych raportach o stanie gminy oraz sposoby ich rozwiązywania. Co więcej, zaleca się również wykorzystanie metody *ex-post*, która określa realizację ewaluacji w momencie zakończenia planowanych działań lub na samym końcu ich zakończenia. W danym przypadku jako rok stworzenia podsumowującego raportu z przebiegu wdrażania i realizacji Strategii Rozwoju Gminy Brusy podaje się rok 2030. W danym przypadku należy stworzyć stosowne badanie (rekomenduje się badanie ankietowe), skierowanie do odbiorców strategii – mieszkańców, władz gminy, rolników, inwestorów, przedsiębiorców itp, które ma na celu podsumowanie istniejącego dokumentu, stworzeniu wniosków, podsumowaniu działań oraz dobrych praktykach na kolejne lata.

13. Ocena ryzyka

Ocena ryzyka Strategii Rozwoju Gminy stanowi element, który ciężko określić w jednoznaczny sposób. Możliwe jest jednakże oszacowanie poszczególnych czynników mających większy bądź mniejszy wpływ na wdrażanie kierunków działań i celów strategicznych. Dlatego niezwykle istotnym aspektem przy implementacji strategii rozwoju jest obserwacja wyszczególnionych sfer ryzyka, na podstawie przedstawionych wskaźników wynikających z monitoringu i wniosków płynących z ewaluacji.

W poniższej tabeli określono wewnętrzne oraz zewnętrzne ryzyka, które w sposób negatywny mogą wpłynąć na wdrażanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy. Ich wielkość określono według stworzonej do potrzeb oceny ryzyka cztero-stopniowej skali.

Bardzo wysokie	Wysokie	Średnie	Niskie

W danej tabeli uwzględniono ryzyka wynikające bezpośrednio z analizy SWOT, która określa zewnętrzne uwarunkowania, wpływające również na wewnętrzne aspekty funkcjonowania gminy, które natomiast określono w dalszej części tabeli. Ocenę ryzyka przeprowadzono następująco:

Zewnętrzne

Zwiększenie dysproporcji między gminami.	
Pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych.	
Zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji).	
Brak potencjalnych inwestorów w obrębie gminy.	
Brak aktywizacji miejsc pracy w obrębie powiatu.	
Problem z zawieraniem współpracy międzygminnej.	
Pogłębiający się problem dezinformacji na temat ładu przestrzennego w gminach.	
Brak dofinansowania przez władze wyższego szczebla w infrastrukturę drogową.	
Odchodzenie od transportu zbiorowego na rzecz samochodów osobowych.	
Poszerzający się problem patologii społecznych.	
Wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży.	

Wzrost uzależnień od Internetu wpływający na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa.	
Rezygnacja młodych osób z możliwości odbycia nauki na studiach wyższych.	
Izolacja osób starszych pod względem społecznym.	
Zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.	
Wzrost zainteresowania spędzenia wolnego czasu wyłącznie w miastach.	
Brak zainteresowania władz wyższego rzędu wspieraniem rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich.	
Rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi.	
Wzrost kosztów energii i paliw.	
Mniejsza dbałość społeczności lokalnych o środowisko przyrodnicze.	
Pogłębiająca się degradacja środowiska na obszarach rolnych.	
Wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych.	
Pogłębiający się problem zanieczyszczania wód ściekami.	
Zmiany w obowiązujących ustawach przyczyniające się do barier w implementacji strategii.	

Wewnętrzne

Zmiana ówczesnej władzy co powodować może rozbieżność oraz dezorientację we wdrażaniu strategii.	
Pogłębiające się deficyty w budżecie gminnym.	
Trudność w pozyskiwaniu wykwalifikowanej kadry pracowniczej mogącej przyczynić się do realizacji strategii.	
Niezgodności organów wykonawczych z organem stanowiącym.	
Wystąpienie nagłych zjawisk mogących zagrozić bezpieczeństwu mieszkańców (klęski żywiołowe).	
Nierzetelnie wykonywane zadania przez wykonawców zamówień publicznych.	
Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację poszczególnych zadań.	

Z szacunkowej oceny ryzyka implementacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy na lata 2021-2030, oceniono, że największy, duży, bądź bardzo duży wpływ, posiadają takie aspekty jak:

- zwiększenie dysproporcji między gminami,
- pogłębiający się odsetek osób bezrobotnych,
- zwiększające się saldo migracji (proces urbanizacji),
- brak potencjalnych inwestorów w obrębie gminy,
- wzrost problemów alkoholowych wśród młodzieży,
- wzrost uzależnień od Internetu wpływające na brak aktywizacji zawodowej młodego społeczeństwa,
- zwiększanie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej,
- rosnące stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- wzrost kosztów energii i paliw,
- wzrost produkcji plastiku i tworzyw sztucznych,
- zmiany w obowiązujących ustawach przyczyniające się do barier w implementacji strategii,
- nierzetelnie wykonywane zadania przez wykonawców zamówień publicznych,
- niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację poszczególnych zadań.

Z danej analizy wynika, że wyżej wymienione uwarunkowania zewnętrzne, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, powinny stanowić podstawę do głębszego monitoringu danych czynników, co za tym idzie, dostosowanie wdrażania strategii do zmieniających się wskaźników.

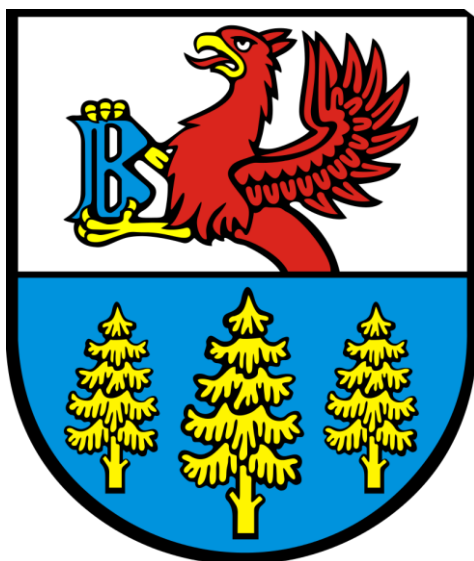

14. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem niezwykle ważnym, który w dużym stopniu warunkuje funkcjonowanie danego obszaru przez najbliższe kilka lat. Mimo, że dany dokument nie stanowi aktu prawa miejscowego i nie jest obowiązkowy, stworzenie, a następnie prawidłowe wdrażanie Strategii Rozwoju świadczy o dobrej kompetencji władz, które dany dokument uchwalają. Należy również podkreślić niezwykle istotny charakter strategii rozwoju przy planowaniu inwestycji oraz próbie pozyskania dofinansowania na konkretne przedsięwzięcia. Dany dokument ma na celu pomoc przy planowaniu inwestycji na terenie gminy, ich uhierarchizowanie i usystematyzowanie. Co więcej, gmina powinna dążyć do ciągłego podnoszenia swoich kompetencji, korzystać z istniejących uwarunkowań oraz potencjałów, a całość danego działania prowadzić ma do zrównoważonego rozwoju. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy na lata 2021-2030 działa długofalowo i dzięki określeniu celów strategicznych, ma za zadanie pełnić funkcję warunkującą nie tylko sam rozwój gminy w danych okresach czasowych, ale tworzyć spójną całość, na którą mają wpływ czynniki zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne.

Celem danego opracowania było stworzenie rozwiązań, które będą miały wpływ na wzrost jakości życia mieszkańców. Dane wskaźniki i ich wykonanie będzie można ocenić po wdrożeniu oraz wykorzystaniu pełnego potencjału danej strategii rozwoju i stworzeniu raportu ewaluacji po zakończeniu trwania okresu danych działań strategicznych. Analiza SWOT pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron gminy (uwarunkowania wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (uwarunkowania zewnętrzne). Cele strategiczne, w tym dalsze cele operacyjne i ich zadania pozwoliły na usystematyzowanie wieloletnich działań w gminie. W końcowym etapie tworzenia strategii stworzono system wdrażania oraz zarekomendowano monitoring i ewaluację danej strategii.

Należy pamiętać, że istotność i przydatność danej strategii rozwoju będzie zależna przede wszystkim od zaangażowania społeczności lokalnej oraz obecnych władz gminy w proces jej wdrażania!

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BRUSY
NA LATA 2021-2030

